Pecyn dogfennau cyhoeddus

Y Pwyllgor Cyllid

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
National Assembly for Wales

Lleoliad:
Ystafell Bwyllgora 2 - y Senedd

Dyddiad:
Dydd Mercher, 13 Tachwedd 2013

Amser:
09:00

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Gareth Price
Clerc y Pwyllgor
029 2089 8120
PwyllgorCyllid@cymru.gov.uk

Agenda

1 Cyflwyniadau, ymddiheuriadau a dirprwyon (09:00)

2 Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Archwilydd Cyffredinol Cymru 2012-2013: Tystiolaeth gan Swyddfa Archwilio Cymru (09:00 - 09:30) (Tudalennau 1 - 121)

FIN(4)-20-13 (papur 1)
FIN(4)-20-13 (papur 2)

Huw Vaughan Thomas, Archwilydd Cyffredinol Cymru
Kevin Thomas, Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol Cymru
Ann-Marie Harkin, Cyfarwyddwr Grŵp, Swyddfa Archwilio Cymru
Terry Jones, Rheolwr Technegol, Swyddfa Archwilio Cymru

3 Craffu ar Amcangyfrif Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer 2014-15 (09:30-10:00) (Tudalennau 122 - 147)

FIN(4)-20-13 (papur 3)

Huw Vaughan Thomas, Archwilydd Cyffredinol Cymru
Kevin Thomas, Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol Cymru
Ann-Marie Harkin, Cyfarwyddwr Grŵp, Swyddfa Archwilio Cymru
Terry Jones, Rheolwr Technegol, Swyddfa Archwilio Cymru
David Corner, Aelod o Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

4 Ymchwiliad i Gyllido Addysg Uwch: Tystiolaeth gan Brifysgol Caerdydd a Phrifysgol Glyndŵr (10:00-11:00) (Tudalennau 148 - 161)

FIN(4)-20-13 (papur 4)
FIN(4)-20-13 (papur 5)

Yr Athro Patricia Price, Dirprwy Is-ganghellor, Profiad Myfyrwyr a Safonau Academaidd, Prifysgol Caerdydd
Mike Davies, Cyfarwyddwr Cyllid, Prifysgol Caerdydd
Yr Athro Michael Scott, Is-ganghellor a Phrif Weitrhedwr, Prifysgol Glyndŵr
Paul Whiting - Cyfarwyddwr Cyllid, Prifysgol Glyndŵr
Andrew Parry - Pennaeth yr Adran Cyfathrebu Corfforaethol, Prifysgol Glyndŵr

(Egwyl 11:00-11:15)

5 Ymchwiliad i Gyllido Addysg Uwch: Tystiolaeth gan y Brifysgol Agored (11:15-12:00) (Tudalennau 162 - 165)

FIN(4)-20-13 (papur 6)

Rob Humphreys, Cyfarwyddwr, y Brifysgol Agored yng Nghymru
Michelle Matheron, Rheolwr Polisi a Materion Cyhoeddus, y Brifysgol Agored yng Nghymru

6 Papurau i'w nodi (12:00) (Tudalennau 166 - 169)

7 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y canlynol: (12:00)

Eitem 8

8 Ymchwiliad i Gyllido Addysg Uwch: Trafod y dystiolaeth a gafwyd (12:00-12:30)

Eitem 2

Finance Committee
FIN(4)-20-13 (papur 2)
13 Tachwedd 2013

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2012-13 yr Archwilydd Cyffredinol

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Paratowyd yr adroddiad blynyddol hwn a'r cyfrifon yn unol â pharagraff 13 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ar ffurf a gyfarwyddwyd gan y Trysorlys.

Os oes angen i chi gael y cyhoeddiad hwn mewn fformat a/neu iaith arall cysylltwch â ni gan ddefnyddio'r manylion isod.

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Ffôn 02920 320 500
E-bost info@wao.gov.uk

Gwefan www.wao.gov.uk
Twitter @WalesAudit

(h) Archwilydd Cyffredinol Cymru
Gorffennaf 2013

Uchafbwyntiau

Cyhoeddi adroddiadau ar gyfrifon dros **800** o gyrff cyhoeddus yng Nghymru

14 O ADRODDIADAU CENEDLAETHOL yn edrych ar werth am arian mewn meysydd allweddol o wariant cyhoeddus

Wedi cyhoeddi asesiadau gwella blynyddol yn yr **28 awdurdod gwella LLYWODRAETH LEOL,** ac asesiadau strwythuredig o **10 corff y GIG**

Ardystio 32 o gynlluniau grant llywodraeth leol gwerth dros £3 biliwn, yn cynnwys dros **750** o hawliadau unigol, yn arwain at addasiadau gwerth **£3 MILIWN**

Cyrraedd **LEFEL 4** o Safon Amgylcheddol y **Ddraig Werdd**

Lleihau ein gwastraff **17%** a chynyddu cyfran y gwastraff a ailddefnyddir neu a ailgylchir

Lleihau'r cyfraddau absenoldeb oherwydd salwch at lefel **sydd yn is na** meincnod y sector cyhoeddus

2012-13 yn Swyddfa Archwilio Cymru

Ebrill

Nodi'r hyn a wnawn i ddileu gwahaniaethu, hyrwyddo cydraddoldeb a meithrin cysylltiadau da

Mai

Rhoi ein barn ar ddeddfwriaeth yn anelu at gryfhau ein systemau llywodraethu ac atebolrwydd

Cyflwyno canlyniadau'r Fenter Twyll Genedlaethol, gan gynnwys nodi £6 miliwn o dwyll a gordaliadau

Meh

Cyhoeddi adroddiadau ar gyfrifon y rhan fwyaf o gyrff y GIG yng Nghymru

Cyhoeddi astudiaeth o brosesau ymgysylltu â'r cyhoedd cynghorau

Cynnal cynhadledd â'r nod o gynyddu llwyddiant gwasanaethau cyhoeddus

Gorff

Cyrraedd Lefel 4 o Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd

Asesu sefyllfa ariannol cyrff y GIG

Awst

Cyhoeddi ein casgliadau ynghylch p'un a yw'r camau a gymerwyd gan wasanaethau cyhoeddus yn ddigon i wella canlyniadau addysgol plant sy'n derbyn gofal yn sylweddol

Medi

Yn ein hadroddiad blynyddol a chyfrifon ar gyfer 2011-12 amlinellu'r £1 filiwn o arbedion cost ac effeithlonrwydd a gyflawnwyd gennym

Cyhoeddi adroddiadau ar gyfrifon y rhan fwyaf o gyrff llywodraeth leol yng Nghymru

Tudalen 4

Hyd

Cyhoeddi adroddiad ar gydberthynas Llywodraeth Cymru â Chymdeithas Lleiafrifoedd Ethnig Cymru Gyfan

Cyflwyno adroddiad er budd y cyhoedd ar fethiannau ym Mwrdd Draenio Cil-y-Coed a Gwastadeddau Gwynllŵg

Tach

Cyflwyno archwiliadau o gomisiynwyr heddlu a throseddu a phrif gwnstabliaid yn lle archwiliadau o awdurdodau'r heddlu

Ymgynghori â'n staff, cyrff cyhoeddus yng Nghymru a phobl Cymru ar ein strategaeth a'n blaenoriaethau ar gyfer 2013-2016

Rhag

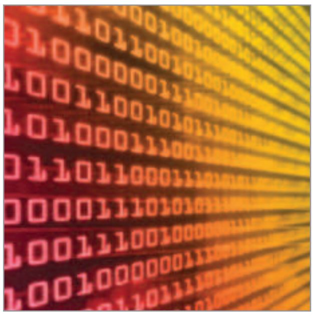

Dwyn ynghyd ganfyddiadau ein hadolygiadau o'r defnydd o dechnoleg gan gynghorau

Cyhoeddi ein casgliadau ar drefniadau cynllunio at argyfwng a gwydnwch

Ion

Ymgynghori ar ein ffioedd arfaethedig ar gyfer 2013-14, a ddylai arwain at leihau ffioedd archwilio rhwng dau a thri y cant

Cyhoeddi adroddiad ar weithrediadau Comisiwn Coedwigaeth Cymru

Chwef

Cyflwyno adroddiad ar p'un a gaiff buddiannau bwriadedig contract newydd meddygon ymgynghorol y GIG eu cyflawni

Dod i'r casgliad na all cyrff cyhoeddus yng Nghymru eto ddangos gwerth am arian yn eu defnydd o wasanaethau ymgynghori

Maw

Cyhoeddi ein blaenraglen o astudiaethau

Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) yn cael ei gymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol

Cwblhau ail gam *Ignite*, sef ein rhaglen i ddatblygu arweinwyr a rheolwyr

Cyhoeddi adroddiad er budd y cyhoedd ar y broses a ddefnyddiwyd gan Gyngor Caerffili i bennu cyflog prif swyddogion

Rhagair gan Archwilydd Cyffredinol Cymru

Eleni, aeth Swyddfa Archwilio Cymru ati i ymestyn effaith fuddiol gwaith archwilio cyhoeddus – gan weithio hyd yn oed yn agosach gyda chyrff cyhoeddus yng Nghymru ac, yn benodol, y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Yn 2012-13, gwnaethom barhau i ganolbwyntio'n fanwl ar helpu cyrff cyhoeddus i ddelio â'r pwysau ariannol cynyddol a wynebir ganddynt. Cyflawnwyd amrywiaeth eang o waith archwilio a gwella gan gadw'r ffocws hwnnw mewn cof bob amser. Ym mis Ebrill, cyhoeddwyd Strategaeth ar gyfer 2013-2016 a oedd yn canolbwyntio ar drefniadau llywodraethu gwasanaethau cyhoeddus, rheolaeth ariannol ac arloesedd er mwyn ategu ein diben craidd o ddarparu sicrwydd a hyrwyddo gwelliant. Credaf y bydd yn ein helpu i gynorthwyo cyrff cyhoeddus i wario'n ddoeth er budd pobl Cymru.

Yn fewnol, mae ein trefniadau cynllunio busnes a'n trefniadau rheoli yn cael eu datblygu er mwyn ategu'r Strategaeth honno yn y ffordd orau bosibl ac rwy'n falch iawn o'r ffordd y mae staff ar bob lefel yn ymgymryd â'r dasg. Rwy'n ddiolchgar am y cymorth a roddwyd a'r gwaith caled a wnaed gan gyfarwyddwyr anweithredol, fy staff fy hun a'r rheini sydd wedi cefnogi ein gwaith drwy gontractau allanol.

Rydym yn dwyn ynghyd ein harbenigwyr perfformiad ac archwilio ariannol er mwyn helpu i wella trefniadau llywodraethu a rheolaeth ariannol yng Nghymru – materion sy’n dal i achosi pryder i’r cyhoedd. Rydym hefyd yn meithrin cysylltiadau cryfach rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a sectorau gwasanaethau cyhoeddus amrywiol er mwyn sicrhau y gallwn ddarparu gwybodaeth archwilio amserol i lunwyr polisi a’r sawl sy’n gwneud penderfyniadau. Mae hyn yn hanfodol bwysig mewn amgylchedd sy’n symud yn gyflym a lle ceir cydweithredu, newid mawr ac ad-drefnu posibl o ran gwasanaethau cyhoeddus.

Mae’r sefydliad wedi bod yn paratoi ar gyfer newidiadau i’n trefniadau llywodraethu ein hun, y mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 wedi’u cadarnhau ac rydym ninnau’n eu croesawu. Bu ein pwyslais ar reolaeth ariannol effeithiol, arloesedd a threfniadau llywodraethu cryfach cyn bwysiced yn fewnol ag y bu o ran ein harchwiliadau. Mae ein systemau mewnol yn gwella ac yn cynhyrchu gwybodaeth rheoli ariannol gliriach a chynharach. Gyda ffocws cryfach ar arweinyddiaeth ac atebolrwydd cliriach, mae Swyddfa Archwilio Cymru mewn sefyllfa dda i groesawu ei Bwrdd newydd a chael effaith fwyfwy cadarnhaol ar wasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Tudalen 7

Tudalen 8

Cynnwys a chanllaw i'r darllenydd

10 **Amdanom ni**

Pwy ydym ni, yr hyn a wnawn a gyda phwy rydym yn gweithio

12 **Crynodebau ariannol, amgylcheddol a chymdeithasol**

Ffigurau ariannol, amgylcheddol a chymdeithasol allweddol ar gyfer y tair blynedd diwethaf, gan gynnwys ein hincwm a gwariant, cynhyrchu gwastraff ac allyriadau nwyon tŷ gwydr, ac amrywiaeth a lles y gweithlu

18 **Rhoi sicrwydd**

Astudiaethau achos o'r modd rydym wedi rhoi sicrwydd amserol, dros y flwyddyn ariannol ddiwethaf, o lywodraethu a gwarchod arian cyhoeddus ac asedau yng Nghymru

24 **Cynnig cipolwg**

Enghreifftiau o'r meysydd lle rydym wedi cynnig cipolwg defnyddiol yn 2012-13 o'r graddau y caiff adnoddau eu defnyddio'n dda i ddiwallu anghenion pobl Cymru

29 **Hyrwyddo gwelliant**

Adegau, dros y cyfnod a drafodir yn yr adroddiad hwn, pan rydym wedi nodi'n glir a hyrwyddo ffyrdd o wella'r modd y darperir gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru

36 **Rhedeg y busnes**

Yr hyn rydym wedi ei wneud eleni i adeiladu ar ein gwaith o fod yn sefydliad atebol ac effeithlon a reolir yn dda sy'n darparu amgylchedd gwaith ysgogol a buddiol

44 **Ffocws ein gwaith yn y dyfodol**

Trosolwg o'n strategaeth ar gyfer 2013-2016, ein blaenraglen o astudiaethau gwerth am arian, ein hamcangyfrif o incwm a threuliau ar gyfer 2013-14, a'n gwaith parhaus mewn perthynas â datblygu cynaliadwy

48 **Datganiad cyfrifon**

Rhagor o fanylion am ein cyllid a'n trefniadau llywodraethu: ein datganiadau ariannol, Datganiad Llywodraethu Blynyddol, Adroddiad Cydnabyddiaeth ac Adroddiad yr Archwilydd Annibynnol i'r Cynulliad Cenedlaethol

Amdanom ni

Yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilwyr a benodir ganddo mewn llywodraeth leol yw archwilwyr allanol statudol y rhan fwyaf o'r sector cyhoeddus yng Nghymru[1]. Maent yn gyfrifol am gynnal archwiliadau blynyddol o'r rhan fwyaf o'r arian cyhoeddus a gaiff ei wario yng Nghymru, gan gynnwys y £15 biliwn a ddyfernir yn flynyddol gan y Cynulliad Cenedlaethol. Mae Llywodraeth Cymru yn trosglwyddo elfennau o'r arian hwn i'r GIG yng Nghymru (dros £5 biliwn) ac i lywodraeth leol (dros £4 biliwn).

Ar hyn o bryd, mae'r Archwilydd Cyffredinol a'i staff yn gweithio o dan adain Swyddfa Archwilio Cymru, a sefydlwyd ym mis Ebrill 2005. Yr Archwilydd Cyffredinol yw Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru ac mae ganddo gyfrifoldeb personol am drefnu, rheoli a staffio'r Swyddfa yn gyffredinol yn ogystal â'i gweithdrefnau mewn perthynas â materion ariannol a materion eraill.

1 I gael rhagor o wybodaeth gweler Deddf Llywodraeth Cymru 2006, Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a deddfwriaeth gysylltiedig.

Yr hyn a wnawn

Fel archwilwyr allanol, ystyriwn yn annibynnol a yw arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n ddoeth ac a gyfrifir amdano'n briodol. Gwnawn y gwaith hwn ar ran y cyhoedd ac er budd y cyhoedd. Mae gwaith archwilio yn ychwanegu gwerth at gymdeithas fel a ganlyn:

- rhoi sicrwydd o ran y ffordd y caiff arian cyhoeddus ac asedau eu llywodraethu a'u gwarchod;
- rhoi cipolwg defnyddiol o'r graddau y defnyddir adnoddau yn ddoeth i ddiwallu anghenion pobl;
- nodi a hyrwyddo ffyrdd o wella'r broses o ddarparu gwasanaethau cyhoeddus.

Bob blwyddyn, rydym yn cynnal rhaglen eang ond cymesur o waith archwilio allanol. Mae'r rhaglen gyffredinol yn cynnwys archwiliadau o gyfrifon, archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian, asesiadau llywodraeth leol, ardystio hawliadau am grant a hwyluso'r Fenter Twyll Genedlaethol.

Caiff tua dwy ran o dair o'r gwaith archwilio blynyddol ei gyflawni gan staff Swyddfa Archwilio Cymru. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gosod gweddill y gwaith ar gontract allanol i gwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat, ac mae'n contractio sgiliau a gwasanaethau arbenigol i helpu'r gwaith o gyflawni'r rhaglen.

Nodir arfer da o'n holl waith archwilio ac fe'i lledaenir drwy ein Cyfnewidfa Arfer Da (adnodd ar-lein sydd ar gael am ddim i bawb) a chyfryngau eraill gan gynnwys seminarau dysgu a rennir.

Gyda phwy rydym yn gweithio

Pobl Cymru

Y Cynulliad Cenedlaethol, yn bennaf drwy ei Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Llywodraeth Cymru

Darparwyr gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru a'r cyrff sy'n eu cynrychioli

Cyrff adolygu allanol perthnasol eraill

Y Tîm Gwasanaethau Busnes yn swyddfa Caerdydd: Laurie Davies, Gill Greer, Anthea Ellis, Sally Li, Kevin Dawson a Peter Woolcock.

Crynodebau ariannol, amgylcheddol a chymdeithasol

Crynodeb ariannol

Canlyniadau ar gyfer blwyddyn ariannol 2012-13

Yn ystod 2012-13, derbyniwyd £17.2 miliwn mewn incwm a £4.7 miliwn gan Gronfa Gyfunol Cymru a oedd, gyda'i gilydd, £2 filiwn yn fwy na'n gwariant ac felly'n gyfystyr â chynnydd o £2.4 miliwn mewn ecwiti trethdalwyr (heb gynnwys y £268,000 sy'n ad-daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru). Mae a wnelo'r tanwariant bron yn gyfan gwbl â rhyddhau'r ddarpariaeth o £2.4 miliwn a gafodd ei gynnwys yng nghyfrifon 2011-12, ac mae'n dilyn cadarnhad gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi ym mis Rhagfyr 2012 nad oes unrhyw rwymedigaeth hanesyddol yn deillio o'r newid yn statws TAW yr Archwilydd Cyffredinol, a ddaeth yn weithredol o 1 Ebrill 2013.

Mae Arddangosyn 1 yn cymharu cyfanswm y gwariant net cynhwysfawr a newidiadau yn ecwiti trethdalwyr ar gyfer 2012-13 a 2011-12.

Incwm

Mae Arddangosyn 2 yn rhoi dadansoddiad o'r incwm a dderbyniwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru ers 2009-10, ynghyd â'r arian a dderbyniwyd gan Gronfa Gyfunol Cymru. Derbyniwyd cyfanswm incwm o £15.9 miliwn o ffioedd a godwyd ar gyrff a archwiliwyd yn 2012-13. Roedd hyn yn ostyngiad o naw y cant o gymharu ag incwm tebyg a dderbyniwyd yn 2011-12 (£17.6 miliwn). Roedd a wnelo'r gostyngiad hwn â gostyngiad yn lefel y gwaith ychwanegol nas cynlluniwyd a wnaed yn 2012-13, a nifer o swyddi gwag sydd wedi'u llenwi ers hynny. Hefyd, yn 2012-13 derbyniwyd Grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella gwerth £1.3 miliwn gan Lywodraeth Cymru (£1.3 miliwn yn 2011-12) a £4.7 miliwn gan Gronfa Gyfunol Cymru (£4.8 miliwn yn 2011-12).

Gwariant

Ac eithrio effaith cynnwys y ddarpariaeth TAW yng nghyfrifon 2011-12 a rhyddhau'r ddarpariaeth honno yn 2012-13, gwelwyd cynnydd o ychydig o dan £300,000 mewn gwariant gweithredu, a oedd yn cynnwys dros £200,000 o gostau untro mewn perthynas â dibrisiant ar gyfer dadfeiliadau. Gwelwyd cynnydd o lai na £0.1 miliwn mewn costau staff a lefel gwasanaethau allanol rhwng y ddwy flynedd.

Wrth edrych i'r dyfodol, rhagwelwn y bydd ein sylfaen costau yn cynyddu'n sylweddol o ganlyniad i'r newid yn ein statws TAW, sy'n golygu na allwn godi TAW mwyach ar ffioedd archwilio a godir ar gyrff y GIG a chyrff llywodraeth leol.

Mae Arddangosyn 3 yn rhoi dadansoddiad o wariant rhwng 2009-10 a 2012-13.

Arddangosyn 1: Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr a newidiadau yn ecwiti trethdalwyr

£'000	2012-13	2011-12
Incwm ac adnoddau		
Ffioedd archwilio ac arolygu:		
Llywodraeth leol[2]	12,366	13,213
Y GIG	3,239	4,029
Llywodraeth ganolog	1,588	1,669
Incwm arall	23	27
Cyfanswm yr incwm	17,216	18,938
Gwariant		
Costau staff	(14,981)	(14,855)
Gwasanaethau allanol[3]	(3,451)	(3,507)
Costau gweithredu eraill	(829)	(5,354)
Treth gorfforaeth	0	23
Cyfanswm y gwariant	(19,261)	(23,693)
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr	**(2,045)**	**(4,755)**
Arian o Gronfa Gyfunol Cymru	4,740	5,303
Ad-daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru	(268)	(1,945)
Newid yn ecwiti trethdalwyr	**2,427**	**(1,397)**
Ecwiti trethdalwyr ar 1 Ebrill	**(1,235)**	**162**
Ecwiti trethdalwyr ar 31 Mawrth	**1,192**	**(1,235)**

Arddangosyn 2: Incwm ac ariannu

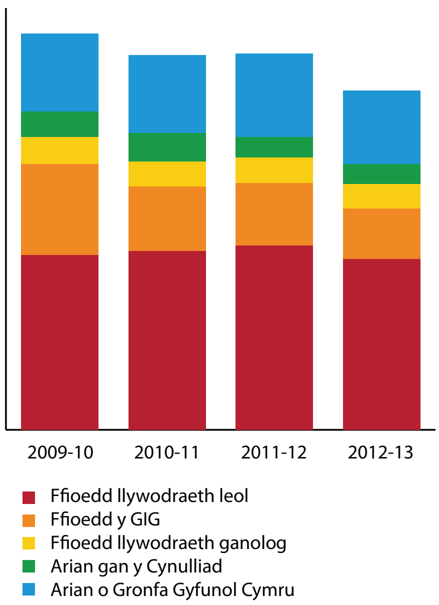

Arddangosyn 3: Gwariant

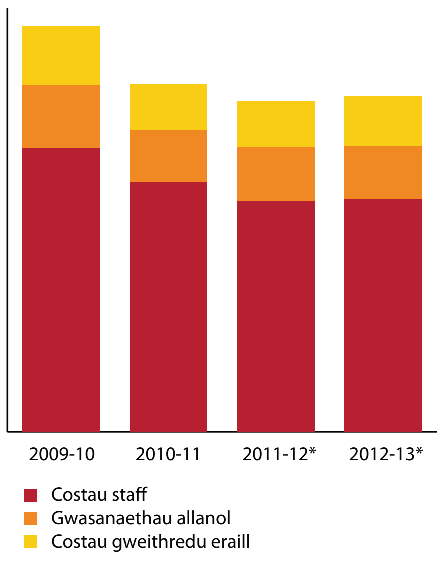

* Ailddatganwyd er mwyn cael gwared o effaith darpariaeth TAW.

2 Yn cynnwys ffioedd am archwilio cyfrifon, ardystio grantiau a gwaith asesu gwelliant, ynghyd ag arian grant blynyddol gan Lywodraeth Cymru i gefnogi ein gwaith asesu gwelliant.

3 Gwaith archwilio ar gontract allanol i gwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat yn bennaf.

Crynodeb amgylcheddol

Yn 2012-13, gwnaethom y canlynol:

> Cyflawni ein nod o gyrraedd Lefel 4 o Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd Groundwork Cymru yn ein holl brif swyddfeydd

> Lleihau ein gwastraff 17 y cant o gymharu â'r llynedd (44 y cant dros dair blynedd) a chynyddu cyfran y gwastraff a ailgylchir neu a ailddefnyddir

> Cynyddu ein hallyriadau CO_2e 3.6 y cant o gymharu â'r llynedd (o ganlyniad i gynyddu'r defnydd o ynni), ond mae'n dal i fod 8.7 y cant yn llai dros dair blynedd

> Cyhoeddi ein cylchlythyr electronig mewnol cyntaf ar gynaliadwyedd, sef *Refresh*

> Gwella effeithlonrwydd ein defnydd o swyddfeydd saith y cant, yn sgil cau dwy swyddfa ac adleoli i safleoedd llai

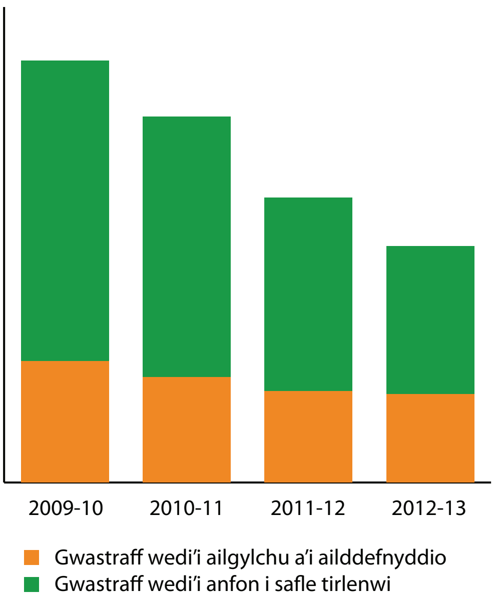

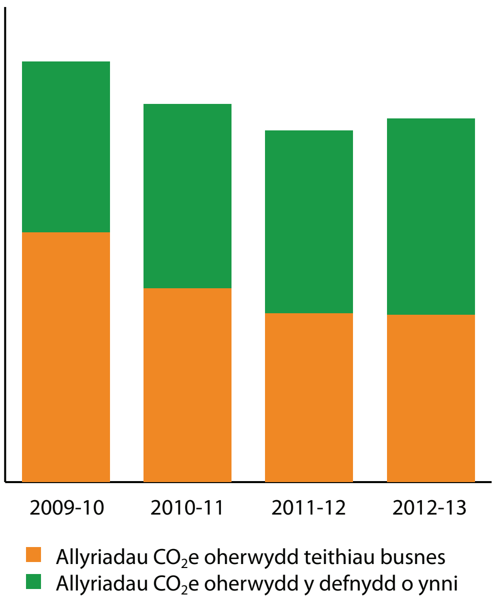

£'000	2012-13	2011-12	2010-11
Rheoli amgylcheddol			
Lefel achredu'r Ddraig Werdd	4	3	3
Y defnydd o ddŵr			
Y defnydd o ddŵr m^3	1,911[4]	1,684	1,606
Y defnydd o ddŵr m^3 fesul WTE[5]	8.1	7.5	7.2
Costau cyflenwi dŵr £	3,336	2,763	2,608
Y defnydd o bapur			
Y defnydd o bapur mewn rimiau	2,385	2,465	2,445
Costau cyflenwi papur £	6,112	5,989	5,627
Gwastraff			
Cyfanswm y gwastraff kg	89,967	108,387	139,207
Papur a chardbord a ailgylchwyd	7,703	13,455	15,820
Caniau, gwydr, plastigion a ailgylchwyd	25,859	21,170	22,792
Cyfarpar amldro e.e. ffonau symudol	68	84	1,385
Tirlenwi	56,340	73,678	99,210
Deunydd wedi'i ailgylchu a'i ailddefnyddio fel % o'r holl wastraff[6]	37.4	32.0	28.7
Cyfanswm costau gwaredu £	8,586	9,447	13,934
Allyriadau nwyon tŷ gwydr[7]			
Cyfanswm yr allyriadau kg CO_2e	554,482	535,304	576,484
Y gellir eu priodoli i deithiau busnes	254,597	257,330	295,133
Mewn car	241,726	242,742	281,085
Ar y rheilffordd neu drwy'r awyr	12,871	14,588	14,048
Y gellir eu priodoli i'r defnydd o ynni	299,885	277,974	281,351
Trydan	293,505	271,908	273,685
Nwy	6,380	6,066	7,666
Cyfanswm gwariant ar deithiau busnes £	197,284	213,394	223,606
Cyfanswm gwariant ar ynni £	69,874	56,828	52,011
Effeithlonrwydd ystad			
Cost fesul WTE £[8]	3,186	3,365	-
Effeithlonrwydd cost[9] £ fesul m^2	265	260	-
Effeithlonrwydd o ran gofod m^2 fesul WTE	12.0	12.9	-

4 Amcangyfrif oherwydd cyfnod bilio.

5 Arfer nodweddiadol a gorau ar gyfer y defnydd o ddŵr mewn swyddfa yw 9.3 m^3 a 6.4 m^3 yn y drefn honno yn ôl Cyfwerth ag Amser Cyflawn (WTE) y flwyddyn (canllawiau Asiantaeth yr Amgylchedd).

6 66 y cant ar gyfer Llywodraeth Cymru yn 2011-12 (*Adroddiad Cyflwr yr Ystad 2011-12,* Llywodraeth Cymru).

7 Cyfrifwyd gan ddefnyddio canllawiau DEFRA/DECC 2012 ar gyfer adroddiadau cwmnïau ar allyriadau nwyon tŷ gwydr.

8 O gymharu â £3,418 ar gyfer Llywodraeth Cymru ar 31 Mawrth 2012.

9 Yn cynnwys rhent, ardrethi a chostau eraill, ond heb gynnwys un mis o gostau eraill o safleoedd blaenorol.

Crynodeb cymdeithasol

Yn ystod y flwyddyn ariannol hon:

> Roedd proffil oedran a rhyw ein gweithlu yn debyg i'r Gwasanaeth Sifil ond roedd llai o gyflogeion rhan amser

> Nododd tua 12 y cant o staff fod ganddynt sgiliau Cymraeg canolradd neu uwch

> Gostyngwyd cyfraddau absenoldeb oherwydd salwch 30 y cant, gan gynnwys lleihad sylweddol yn nifer y diwrnodau a gollwyd oherwydd absenoldeb hirdymor

> Roedd ein cyfradd trosiant llafur flynyddol yn gymaradwy â meincnod CIPD

> Roedd tua chwarter y staff mewn bandiau cyflog uwch dîm arwain a thraean y staff mewn bandiau cyflog rheoli yn fenywod

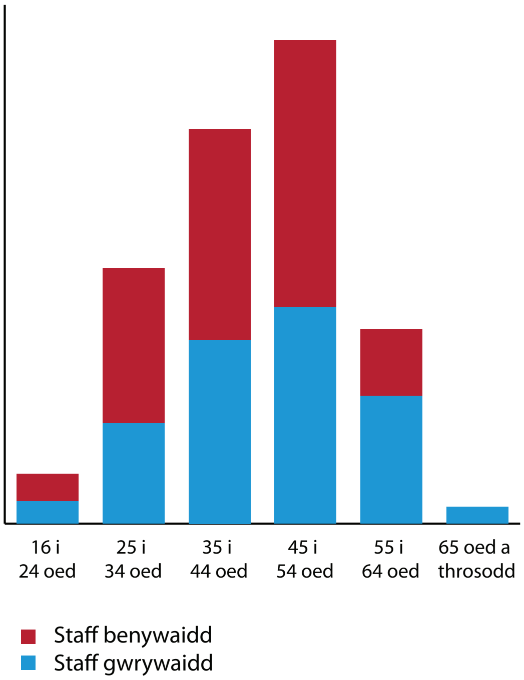

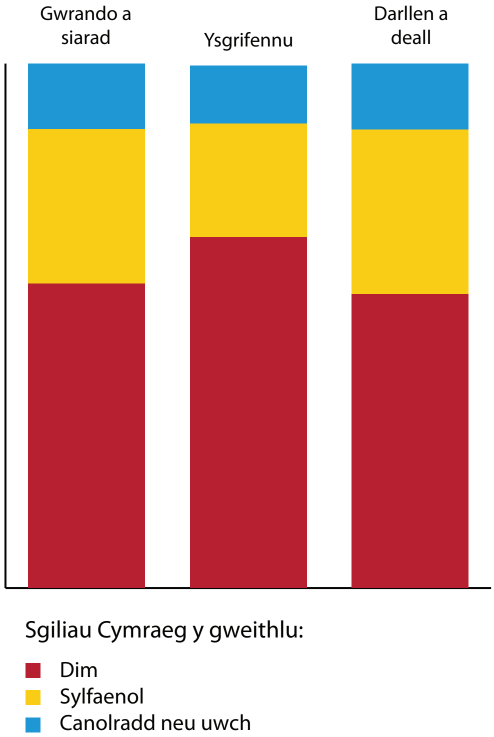

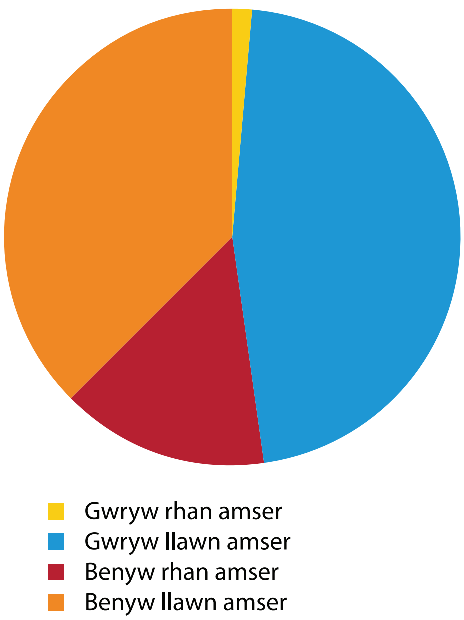

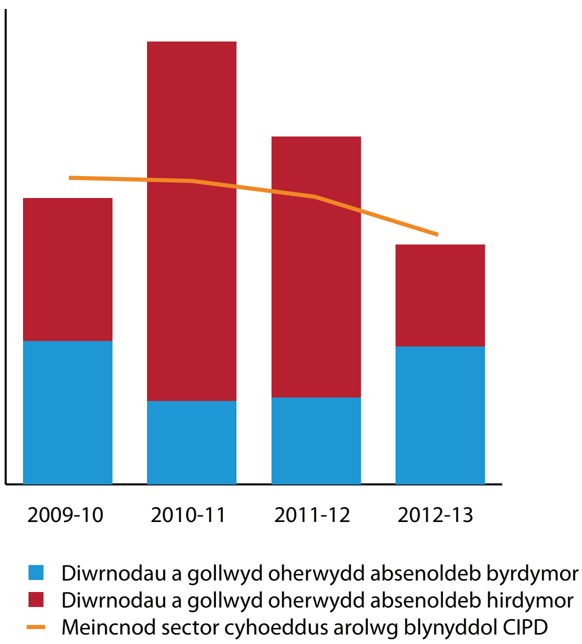

Tudalen 16

£'000	2012-13	2011-12	2010-11
Nifer y staff a chydnabyddiaeth			
Nifer y staff a gyflogwyd yn uniongyrchol ar ddiwedd y flwyddyn	251	254	253
Nifer y staff cyfwerth ag amser cyflawn ar ddiwedd y flwyddyn	234.5	225.6	222.4
Cyflog gros blynyddol staff canolrifol a buddiannau mewn da[10] £	46,347	45,964	45,270
Trosiant			
Cyfradd trosiant llafur flynyddol[11] %	10.8	8.3	12.4
Rheoli presenoldeb			
Diwrnodau gwaith a gollwyd ar gyfartaledd fesul aelod o staff[12]	6.7	9.7	12.4
Oherwydd absenoldeb byrdymor	3.9	2.4	2.3
Oherwydd absenoldeb hirdymor (cyfnodau o ≥21 diwrnod)	2.8	7.3	10.1
Amrywiaeth			
Benyw %	52.2	50.0	47.4
O dan 30 oed[13] %	10.0	5.9	7.1
Rhwng 30 a 59 oed %	85.2	87.0	85.0
60 oed a throsodd %	4.8	7.1	7.9
Patrymau gweithio			
Cyflogeion rhan amser fel % o'r cyfanswm[14]	16.3	18.6	19.4
I ddynion	3.3	11.1	15.8
I fenywod	28.2	26.0	23.3
Math o gontract cyflogaeth			
% y staff ar gontractau cyflogaeth parhaol[15]	87.7	86.6	96.4
Dosbarthiad graddfeydd			
Staff mewn bandiau uwch dîm arwain (9 i 11) %	5.2	5.1	5.1
Staff mewn bandiau rheoli (6 i 8) %	21.5	22.5	22.9
Staff mewn bandiau cyflog eraill %	73.3	72.3	71.9
% y staff uwch dîm rheoli sy'n fenywod	23.2	23.2	23.2
% y staff rheoli sy'n fenywod	35.2	35.1	32.8

10 £45,331 ar gyfer y Swyddfa Archwilio Genedlaethol a £41,050 ar gyfer Audit Scotland (yn unol â chyfrifon blynyddol cyhoeddedig 2012-13).

11 10.1 y cant ganolrifol ar gyfer y sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus hynny a ymatebodd i *Arolwg Adnoddau a Chynllunio Talent* CIPD yn 2012.

12 7.9 diwrnod fesul cyflogai'r flwyddyn ar gyfer y sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus hynny a ymatebodd i *Arolwg Rheoli Absenoldeb* blynyddol CIPD yn 2012.

13 *Arolwg Blynyddol o Gyflogaeth yn y Gwasanaeth Sifil - ffigurau 2012:* 10.5 y cant dan 30 oed, 82.1 y cant rhwng 30 a 59 oed a 7.4 y cant yn 60 oed a throsodd.

14 23.6 y cant ar gyfer y Gwasanaeth Sifil yn 2012 (8.5 y cant ar gyfer dynion yn unig, 37.0 y cant ar gyfer menywod yn unig).

15 89 y cant ar gyfer y cyflogeion hynny o'r sector cyhoeddus a gafodd eu cynnwys yn *Employee Outlook* CIPD – arolwg cynrychioliadol o 2,000 o bobl mewn cyflogaeth, *Labour Market Outlook Winter 2012-13*, CIPD, Chwefror 2013.

Rhoi sicrwydd

Yn yr adran hon rydym wedi cynnwys rhai astudiaethau achos o'r modd rydym wedi rhoi sicrwydd amserol yn 2012-13 mewn perthynas â llywodraethu a gwarchod arian cyhoeddus ac asedau yng Nghymru.

Archwilio cyfrifon

Mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus roi cyfrif am yr arian yn eu gofal. Y brif ffordd y maent yn gwneud hyn yw drwy baratoi cyfrifon blynyddol amserol a chywir. Yn ein gwaith archwilio ariannol rydym yn canolbwyntio ar archwilio'r cyfrifon hyn a rhoi sicrwydd i'r cyhoedd bod arian cyhoeddus yn cael ei warchod.

Yn 2012-13, cyhoeddwyd adroddiadau gennym ar gyfrifon dros 800 o gyrff cyhoeddus yng Nghymru. Yn eu plith roedd Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi, ymddiriedolaethau'r GIG a byrddau iechyd, awdurdodau unedol, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau parciau cenedlaethol, awdurdodau ac ymddiriedolaethau heddlu a phrawf, cronfeydd pensiwn a chynghorau cymuned a thref.

Roedd archwilwyr yn aml yn awgrymu diwygiadau sylweddol i gyfrifon drafft cyrff, er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu cyflwyno'n gywir, ac yn gwneud llawer o argymhellion ar gyfer gwelliant i'r rhai a oedd yn gyfrifol am reoli a goruchwylio'r cyfrifon.

Tîm archwilio Caerdydd: David Phillips, Roy Blake, Nadeem Ashraf, Simon Howells, Joanne McCarthy, Daxa Varsani, Rosemarie Khan, Janet McNicholas, Diane Auton a Mair Evans.

Archwilio proses gaffael Llywodraeth Cymru a'r camau a gymerwyd ganddi i waredu hen Westy River Lodge

Cafodd hen Westy River Lodge, Llangollen, ei brynu gan Lywodraeth Cymru am £1.6 miliwn ym mis Mawrth 2007. Y bwriad oedd i sefydliad nid er elw lleol ddatblygu menter gymunedol drwy brydlesu'r eiddo neu ei brynu'n amodol. Fodd bynnag, ni lwyddodd y sefydliad i gyflawni telerau cytundeb i brydlesu'r eiddo ac ers mis Mehefin 2010 mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn chwilio am ffyrdd amgen o ddefnyddio'r eiddo.

Ym mis Hydref 2011, yn sgil cryn drafod cyhoeddus ynghylch diben y broses gaffael a ph'un a oedd swyddogion y llywodraeth wedi dilyn y broses briodol, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol ei fod yn bwriadu cynnal archwiliad o broses gaffael Llywodraeth Cymru a'r camau a gymerwyd ganddi i waredu'r eiddo.

Pan gynhaliwyd ein harchwiliad, roedd yr eiddo yn dal i fod yn wag ac roedd ei werth ar y farchnad wedi haneru i tua £800,000. Amcangyfrifwyd y byddai'n costio dros £1 filiwn arall i'w atgyweirio a'i adnewyddu. Cyhoeddodd ein tîm ei adroddiad ar 14 Mehefin 2012. Daethom i'r casgliad fod penderfyniad Llywodraeth Cymru i brynu'r gwesty am £1.6 miliwn yn ddiffygiol ac yn werth gwael am arian.

Yn sgil ein hargymhellion, mae Llywodraeth Cymru wedi cymryd nifer o gamau ers hynny i atgyfnerthu ei threfniadau llywodraethu a moderneiddio ei gweithdrefnau a'i systemau ariannol er mwyn adlewyrchu arfer gorau.

Adroddiad cryno ar gyfrifon awdurdodau lleol 2011-12

Ym mis Rhagfyr 2012, cyhoeddwyd ail adroddiad gennym yn dwyn ynghyd ganlyniadau gwaith archwilio cyfrifon ym mhob corff llywodraeth leol o'r flwyddyn ariannol flaenorol.

Ar y cyfan roedd awdurdodau wedi paratoi cyfrifon a phapurau ategol amserol. Fodd bynnag, nodwyd nifer o feysydd cyffredin gennym lle'r oedd angen i awdurdodau wella er mwyn sicrhau bod cyfrifon cywir, wedi'u hategu'n dda yn cael eu darparu i'w harchwilio.

Gwnaethom hefyd amlinellu bod lle i egluro triniaeth gyfrifyddu mewn nifer o feysydd, gan gynnwys cyfrifyddu ysgolion, methodolegau prisio ar gyfer tai cyngor (lle caiff technegau prisio gwahanol eu defnyddio o un cyngor i'r llall) a chostau adfer hen safleoedd tirlenwi.

Ni wnaeth y rhan fwyaf o awdurdodau baratoi eu ffurflenni Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan drafft ar amser. Rydym yn disgwyl i'r sefyllfa hon wella yn y flwyddyn i ddod.

Yn 2013-14, rydym yn bwriadu ehangu'r adroddiad cryno hwn ar ein harchwiliad o waith cyfrifon i gwmpasu pob sector.

Arolygiad arbennig o Gyngor Sir Penfro

Gwnaethom gynnal arolygiad pellach o drefniadau llywodraethu corfforaethol yng Nghyngor Sir Penfro yn ystod haf 2012. Unwaith eto, talwyd sylw penodol i'r modd y rhoddodd y Cyngor drefniadau diogelu plant a phobl ifanc ar waith.

Er i ni nodi, mewn ymateb i argymhellion cyrff adolygu allanol[16], fod y Cyngor wedi cyflwyno polisïau a gweithdrefnau a wnaeth wella ymwybyddiaeth o faterion diogelu, nid oedd wedi ymdrin ag achosion sylfaenol methiannau. Roedd y Cyngor yn gweithredu'n rhy araf o ran ymdrin â materion difrifol megis defnyddio ystafelloedd ystyried ("timeout") ac nid oedd yn rhoi polisïau a gweithdrefnau newydd ar waith yn effeithiol. Hefyd, prin fu'r cynnydd a wnaed gan y Cyngor ers mis Ionawr 2012 o ran atgyfnerthu rôl herio a sicrhau ei aelodau etholedig.

Ers i'r arolygiad pellach hwn gael ei gwblhau, mae'r Cyngor wedi gwneud nifer o newidiadau sylweddol ar lefel uwch reoli ym meysydd addysg a gwasanaethau cymdeithasol. Mae arsylwadau diweddar o waith craffu hefyd yn dynodi bod mwy o awydd i ateb her ac mae Aelodau yn dechrau dwyn swyddogion i gyfrif yn agosach. Os caiff y newidiadau hyn eu cynnal gallent gefnogi gwelliant.

Mae ein gwaith hefyd wedi cael effaith ehangach gan fod cynghorau eraill wedi bwrw golwg dros eu trefniadau yn erbyn canfyddiadau ac argymhellion ein harolygiad. Rydym wrthi'n ystyried cynnal astudiaeth Cymru gyfan o fesurau diogelu er mwyn profi effeithiolrwydd trefniadau pob cyngor.

16 Yn cynnwys Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru, Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru (Estyn), Arolygiaeth Cwnstabliaeth Ei Mawrhydi a Swyddfa Archwilio Cymru.

Ardystio hawliadau a ffurflenni grant

Mae grantiau yn ffynhonnell bwysig o arian yng Nghymru. Wrth ddyfarnu grantiau, mae cyllidwyr yn gosod amodau sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r rhai sy'n eu derbyn ddefnyddio'r arian at y dibenion y cytunwyd arnynt yn unig ac o dan reolaethau llym. Os caiff gais i wneud hynny, rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol wneud trefniadau i ardystio hawliadau a ffurflenni ar gyfer grantiau a dalwyd neu gymorthdaliadau a wnaed.

Yn 2012-13, ardystiwyd 32 o gynlluniau llywodraeth leol gennym, a oedd yn werth tua £3 biliwn ac yn cynnwys dros 750 o hawliadau unigol. O ganlyniad i'n gwaith, bu'n rhaid addasu un o bob pump o'r hawliadau hynny (er mwyn cywiro gwall) neu roi barn amodol (er mwyn nodi anghytundeb neu ansicrwydd ynglŷn â rhan o'r gwariant a hawliwyd). Gwnaed addasiadau gwerth £3 miliwn gros ac roedd newidiadau a ddeilliodd o farn amodol yn werth hyd at £25 miliwn. Ardystiwyd hefyd hawliadau gwerth tua £300 miliwn y flwyddyn gan Lywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi o gronfeydd strwythurol Ewropeaidd.

Craffu ar geisiadau am arian o Gronfa Gyfunol Cymru

Cronfa Gyfunol Cymru yw'r prif gyfrwng o dderbyn a dosbarthu arian ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru. Darperir y rhan fwyaf o'r arian a delir i'r gronfa gan Lywodraeth y DU, fel y'i hawdurdodir gan Senedd y DU. Mae angen i'r Archwilydd Cyffredinol gymeradwyo pob taliad o'r gronfa hon, ar ôl cadarnhau bod y taliadau arfaethedig yn cydymffurfio â deddfwriaeth a, lle y bo'n briodol, awdurdodiad cynnig cyllidebol y Cynulliad Cenedlaethol.

Mae'r symiau dan sylw yn rhai mawr - tua £1 biliwn y mis yn ystod 2012-13. Llwyddwyd i brosesu'r rhan fwyaf o geisiadau o dan Gronfa Gyfunol Cymru ar yr un diwrnod ag y daethant i law, ac ymdriniwyd ag unrhyw anghysondebau mewn ceisiadau fel mater o flaenoriaeth.

Ymateb i faterion a ddygwyd i'n sylw

Gall gohebiaeth gan y cyhoedd, cynrychiolwyr etholedig ac eraill sy'n codi pryderon am fusnes cyhoeddus lywio ein rhaglen waith drwy nodi materion y dylid ymchwilio iddynt ymhellach. Ein polisi yw ymateb yn ddi-oed i bryder cyhoeddus mewn modd teg, gwrthrychol a phroffesiynol.

O dan y Ddeddf Datgelu er Lles y Cyhoedd, caiff yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilwyr y mae'n eu penodi mewn llywodraeth leol eu cydnabod yn 'unigolion rhagnodedig' a all dderbyn datgeliadau gan gyflogeion neu gyn-gyflogeion cyrff a archwilir drwy drefniadau 'chwythu'r chwiban'. Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn rhoi gwybod i'r Asiantaeth Troseddau Cyfundrefnol Difrifol am unrhyw achos o drin elw troseddau (gwyngalchu arian) y daw ef neu'i staff ar ei draws yn ystod eu gwaith.

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili - adroddiad er budd y cyhoedd

Ym mis Mawrth 2013, gwnaethom gyhoeddi adroddiad er budd y cyhoedd ar y broses a ddefnyddiwyd gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili i bennu cyflog prif swyddogion. Gwnaed hyn yn rhannol mewn ymateb i faterion a godwyd gan y cyhoedd.

Nododd yr adroddiad fod y penderfyniad ar gyflog prif swyddogion, a wnaed ym mis Medi 2012, yn anghyfreithlon am sawl rheswm.

Cafodd yr adroddiad gryn sylw yn y cyfryngau ac fe'i hystyriwyd yn ffurfiol gan y Cyngor ym mis Ebrill 2013. Derbyniodd y Cyngor yr adroddiad yn unfrydol gan gynnwys yr argymhellion ynddo a'r cynllun gweithredu a gyflwynwyd i'r Prif Weithredwr Dros Dro.

Mae gwersi i'w dysgu ar gyfer pob corff cyhoeddus i sicrhau bod prosesau penderfynu priodol yn cael eu dilyn, yn enwedig o ran materion sensitif fel uwch gyflogau.

Bwrdd Draenio Cil-y-Coed a Gwastadeddau Gwynllŵg - adroddiad er budd y cyhoedd

Yn ystod 2011, codwyd nifer o bryderon ynghylch gweithrediad y Bwrdd gan gyn-swyddogion a chyn-aelod o'r Bwrdd. Penderfynwyd y dylid ymchwilio i sawl mater a godwyd.

Ym mis Hydref 2012, cafodd canlyniadau ein hymchwiliad eu cyhoeddi mewn adroddiad er budd y cyhoedd. Daethom i'r casgliad nad oedd y Bwrdd Draenio wedi cyrraedd y safonau y mae gan y cyhoedd yr hawl i'w disgwyl gan gorff cyhoeddus ac roedd wedi anghofio mai corff cyhoeddus ydoedd. Gwnaethom hefyd ddod i'r casgliad nad oedd y Bwrdd wedi cael ei lywodraethu na'i reoli'n effeithiol ers sawl blwyddyn.

Mae ein hadroddiad yn tynnu sylw at yr angen i bob corff cyhoeddus feddu ar fframwaith llywodraethu cadarn a gweithredu o fewn y fath fframwaith.

Cynnig cipolwg

Yn yr adran hon, rhown rai enghreifftiau o’r meysydd lle rydym wedi cynnig cipolwg defnyddiol yn 2012-13 o’r graddau y caiff adnoddau eu defnyddio’n dda i ddiwallu anghenion pobl Cymru.

Astudiaeth argyfyngau sifil

Gall argyfyngau sifil fod yn ddigwyddiadau trychinebus sy'n arwain at farwolaethau ac yn achosi difrod difrifol a chost sylweddol i'r economi. Dros y blynyddoedd diwethaf, mae Cymru wedi wynebu nifer o argyfyngau mawr, gan gynnwys llifogydd a thywydd garw, clefydau a phrinder tanwydd. Mae'n anochel y bydd argyfyngau sifil yn digwydd yn y dyfodol ac mae natur ac amlder rhai mathau o argyfyngau sifil yn newid.

Ym mis Rhagfyr 2012, gwnaethom gyhoeddi canlyniadau astudiaeth o effeithiolrwydd trefniadau yng Nghymru i gynllunio at argyfyngau sifil ac ymateb iddynt. Gwelwyd enghreifftiau lle mae'r gwasanaethau brys a sefydliadau eraill wedi arwain ymateb proffesiynol ac effeithiol iawn. Fodd bynnag, gwnaethom hefyd nodi achosion lle'r oedd y trefniadau cynllunio ac ymateb yn anghyson neu'n annibynadwy, yn hen ac yn aneffeithlon, a thynnwyd sylw at yr angen i sicrhau gwell trefniadaeth ledled Cymru.

Yn ein hadroddiad, tynnwyd sylw at yr angen i egluro rôl a chyfrifoldeb Llywodraeth Cymru yn well o ran argyfyngau sifil. Ni ddatganolwyd pwerau cyfreithiol yn y maes hwn o Lywodraeth y DU eto. Yn ystod y gwaith yn arwain at gyhoeddi ein hadroddiad, cafwyd trafodaethau cynhyrchiol rhwng Swyddfa Gabinet y DU a Llywodraeth Cymru, sydd wedi egluro rôl bresennol Llywodraeth Cymru o ran argyfyngau sifil a rhoi rhagor o sicrwydd y bydd y trefniadau sydd ar waith ar gyfer argyfwng yn gweithio pan fo angen.

Yn dilyn hyn, mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno tystiolaeth i'r Comisiwn ar Ddatganoli yng Nghymru ac wedi argymell, gan gyfeirio at ein hadroddiad, y dylai Gweinidogion Cymru gael pwerau gweithredol o ran argyfyngau sifil.

Adolygiad o gyrhaeddiad addysgol plant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal

Tîm adolygu cyrhaeddiad addysgol: Huw Lloyd Jones, Claire Flood-Page, Carol Moseley ac Alan Morris.

Mae llawer o blant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal gan awdurdodau lleol yn cyrraedd safonau addysgol isel iawn sy'n amharu ar eu cyfleoedd mewn bywyd. Cynhaliwyd adolygiad i ystyried a oedd y camau a gymerwyd yn y sector cyhoeddus yng Nghymru yn ddigon i wella canlyniadau addysgol y grŵp hwn o bobl ifanc yn sylweddol. Gwnaethom weithio gyda grŵp o awdurdodau lleol, ynghyd â rheoleiddwyr a sefydliadau eraill, er mwyn ystyried trefniadau presennol a nodi arfer da.

Nodwyd bod Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol wedi cyfrannu at beth gwelliant ond nad oeddent wedi pennu'r canlyniadau roeddent yn gobeithio eu cyflawni ar gyfer plant sy'n derbyn gofal. Nid oedd ganddynt gynllun gwella a rannwyd ac er bod cyrhaeddiad yn gwella'n araf, roedd gormod o amrywiad rhanbarthol ac roedd gwendidau mewn data yn amharu ar waith monitro.

Cafodd yr adroddiad ar ein canfyddiadau ei gyhoeddi ym mis Awst 2012 a thynnodd sylw at arfer da mewn rhai rhannau o Gymru yn ogystal â'r Alban. Gwnaed argymhellion i Lywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol gydweithio a datblygu cynlluniau cliriach a meithrin dealltwriaeth o effeithiolrwydd eu gwaith.

Gwnaethom hefyd nodi ffyrdd y gallai'r partïon gwahanol dan sylw gydweithio'n fwy effeithiol er mwyn gwella cyfleoedd mewn bywyd plant a phobl ifanc y mae awdurdodau lleol yn eu rhianta.

Cafodd ein hadroddiad gryn sylw yn y wasg ac fe'i croesawyd gan Gomisiynydd Plant Cymru a ddywedodd y byddai'n rhoi 'ffocws' i'r mater a'i fod yn faes sy'n parhau i beri pryder. Mae Llywodraeth Cymru yn paratoi ymateb i'r adroddiad a'n hargymhellion ac mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ystyried gwneud rhywfaint o waith dilynol.

Cyllid iechyd

Ym mis Gorffennaf 2012, cyhoeddwyd adroddiad sef *Cyllid Iechyd*, a dynnodd sylw at y pwysau ariannol nas gwelwyd o'r blaen ar y GIG yng Nghymru. Canolbwyntiodd yr adroddiad ar y modd roedd cyrff y GIG wedi ymdopi o fewn eu cyllidebau dyranedig yn y gorffennol ac ar yr heriau ariannol maent yn debygol o'u hwynebu yn y dyfodol.

Mae ein gwaith ar gyllid iechyd wedi helpu i lywio trafodaeth gyhoeddus am yr heriau sy'n wynebu'r GIG yng Nghymru, yn genedlaethol ac yn lleol, a'r opsiynau sydd ar gael i ateb yr heriau hynny. Mae Aelodau'r Cynulliad yn cyfeirio'n fynych at ein gwaith mewn dadleuon cenedlaethol ynghylch helpu'r GIG i fod yn fwy cynaliadwy yn ariannol ac ad-drefnu gwasanaethau'r GIG. Ar wefannau rhai o fyrddau iechyd De Cymru, rhoddwyd fideo o'r Archwilydd Cyffredinol yn trafod *Cyllid Iechyd* fel modd i gynnwys staff a'r cyhoedd yn yr heriau a wynebir gan fyrddau iechyd a'r angen am newid.

Yn ogystal â chynnig cipolwg i ategu trafodaeth gyhoeddus, mae ein hadroddiad wedi sbarduno gwelliannau i gyfundrefn ariannol cyrff iechyd. Yn sgil cyhoeddi ein hadroddiad, bu cydnabyddiaeth gynyddol y gallai'r gofyniad cyfreithiol i fyrddau iechyd fantoli'r gyllideb bob blwyddyn fod wedi annog ffocws byrdymor nad oedd o fudd. Yn unol â'n hargymhellion, mae Llywodraeth Cymru wrthi'n diwygio'r gyfundrefn ariannol er mwyn rhoi mwy o hyblygrwydd i fyrddau iechyd ac mae'n ystyried cyflwyno deddfwriaeth newydd i gynnig ateb hirdymor.

Byddwn yn llunio adroddiad arall ar gyllid iechyd yn ystod haf 2013, gan fod systemau rheoli ariannol yn dal i fod yn her a sbardun pwysig iawn i'r GIG. Byddwn yn edrych yn fanwl ar yr hyn a ddigwyddodd i wariant iechyd yn ystod 2012-13 a chanlyniadau'r camau a gymerwyd gan gyrff y GIG wrth iddynt geisio mantoli'r gyllideb wrth ddarparu gwasanaethau i gleifion.

Cyfrannu at ailgylchu gwastraff

Ym mis Chwefror 2012, cyhoeddwyd canlyniadau astudiaeth genedlaethol o gyfranogiad y cyhoedd at ailgylchu gwastraff. Fel rhan o'n hastudiaeth, ystyriwyd dulliau o gasglu gwastraff y gellir ei ailgylchu wrth ymyl y ffordd gan drigolion, gan gynnwys casglu gwastraff cymysg a gwastraff wedi'i wahanu. Yn ein hadroddiad, gwnaethom argymell y dylai awdurdodau lleol barhau i gael y rhyddid i gasglu gwastraff y gellir ei ailgylchu mewn unrhyw ffordd sy'n effeithiol, yn gynaliadwy ac yn cynnig gwerth am arian o ran effeithlonrwydd y gwasanaeth a'r defnydd o adnoddau gwastraff.

Pan gyhoeddwyd ein hastudiaeth genedlaethol, roedd grŵp o sefydliadau ailgylchu o blaid didoli wrth ymyl y ffordd yn ceisio adolygiad barnwrol, gan honni, wrth ddrafftio deddfwriaeth, fod Cymru a Lloegr wedi trawsnodi Cyfarwyddeb Fframwaith Gwastraff yr UE yn anghywir. Petai'r adolygiad barnwrol wedi cefnogi'r dehongliad hwn, byddai wedi golygu bod yn rhaid i'r nifer fawr o awdurdodau lleol sy'n casglu gwastraff cymysg ar hyn o bryd er mwyn cyflawni cyfraddau ailgylchu uchel newid i gasglu gwastraff wedi'i ddidoli wrth ymyl y ffordd erbyn 2015. Byddai'r newidiadau hyn wedi arwain at gostau ychwanegol fwy na thebyg a gallent fod wedi lleihau cyfranogiad y cyhoedd.

Cafwyd dyfarniad llys ar 6 Mawrth 2013, lle cafodd yr achos ei ddiystyried. Roedd dyfarniad y llys yn adlewyrchiad da o gasgliadau ein hastudiaeth ac, yn amodol ar fodloni canllawiau a ddisgwylir gan Lywodraeth Cymru ar ansawdd gwastraff y gellir ei ailgylchu, mae'n paratoi'r ffordd i awdurdodau lleol yng Nghymru fwrw ati i gynyddu cyfraddau ailgylchu.

Cymorth i bwyllgorau'r Cynulliad Cenedlaethol

Yn ogystal â'n cefnogaeth barhaus i Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol yn ystod 2012-13, darparodd ein staff fewnbwn i gefnogi gwaith pwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol gan gynnwys:

- ymholiadau'r Pwyllgor Cyllid o ran Cronfa Buddsoddi i Arbed Llywodraeth Cymru a rheoli asedau;
- pennu cwmpas ymchwiliad i reoli gwastraff gan Bwyllgor yr Amgylchedd a Chynaliadwyedd;
- gwaith craffu'r Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol ar Fil Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) a'i ymchwiliad i addasu cartrefi.

Hyrwyddo gwelliant

Yn yr adran hon, tynnwn sylw at achosion yn ystod 2012-13 lle rydym wedi nodi a hyrwyddo ffyrdd o wella'r modd y darperir gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Rheoli grantiau

Mae grantiau yn bwysig iawn yng Nghymru. Mae'r sector cyhoeddus yn gwneud defnydd mawr o gynlluniau grant er mwyn ceisio dwyn buddiannau i bobl a chymunedau mewn angen. Nododd ein hadroddiad *Rheoli Grantiau yng Nghymru,* a gyhoeddwyd ym mis Tachwedd 2011, fod llawer o gynlluniau grant yn cael eu rheoli'n wael, mai anaml y dysgir gwersi a bod cyllidwyr yn aml yn methu â mynd i'r afael â pherfformiad gwael y rhai sy'n derbyn grantiau.

Yn dilyn cyhoeddi ein hadroddiad, cynhaliwyd dwy seminar dysgu a rennir gennym ym mis Mehefin 2012 ar gyfer swyddogion datblygu ac adfywio cymunedol llywodraeth leol a'u cymheiriaid yn y sector gwirfoddol o'r cynghorau gwirfoddol sirol. Defnyddiodd y seminarau hyfforddwyr arbenigol i roi cyngor ar brosesau llywodraethu grantiau da, gwaith monitro a gwerthuso effeithiol a chyflwyno adroddiadau ar effaith gweithgareddau a ariennir gan grantiau.

Dyfyniadau adborth gan gynadleddwyr:

> *'Helpodd ni i ddatblygu dull symlach o reoli grantiau.'*
>
> *'Cafodd cysylltiadau newydd eu meithrin i'n helpu i gydweithio a gwella ceisiadau grant.'*

Gwnaethom hefyd lunio amrywiaeth o allbynnau i ategu'r seminarau, a rannwyd drwy'r Gyfnewidfa Arfer Da, gan gynnwys:

- y 'cylch bywyd grantiau' - darlun o gamau allweddol yn y broses o reoli grant;
- enghreifftiau o arfer da astudiaethau achos;
- ystod eang o ddolenni i ganllawiau a phecynnau cymorth.

Roedd llawer o gynadleddwyr am gael cyngor ar amrywiaeth o faterion rheoli grantiau. Bu modd i ni baru'r sawl a oedd yn holi â chyd-ymarferwyr â'r wybodaeth, y sgiliau a'r profiad perthnasol.

Cysylltwyd â phawb a ddaeth i'r seminarau rai misoedd yn ddiweddarach er mwyn adolygu'r effaith ar eu sefydliadau ac arferion gwaith. Roedd y rhan fwyaf wrthi'n defnyddio'r adnoddau a ddarparwyd gennym, neu'n bwriadu gwneud hynny yn y dyfodol agos, ac roeddent yn awyddus i fynd i ddigwyddiadau dysgu a rennir pellach.

Yn dilyn y seminarau, cynhaliwyd sesiwn friffio arbennig ar gyfer 40 o uwch reolwyr yn Llywodraeth Cymru er mwyn eu gwneud yn ymwybodol o'r materion a godwyd a hefyd gyflwyno ein canfyddiadau yn eu Huwchgynhadledd Grantiau yn ystod hydref 2012. Rydym yn parhau i fynychu bwrdd prosiect Llywodraeth Cymru ar gyfer rheoli grantiau a chyfnewid gwybodaeth am arfer da â'i 'Thîm Canolfan Ragoriaeth'.

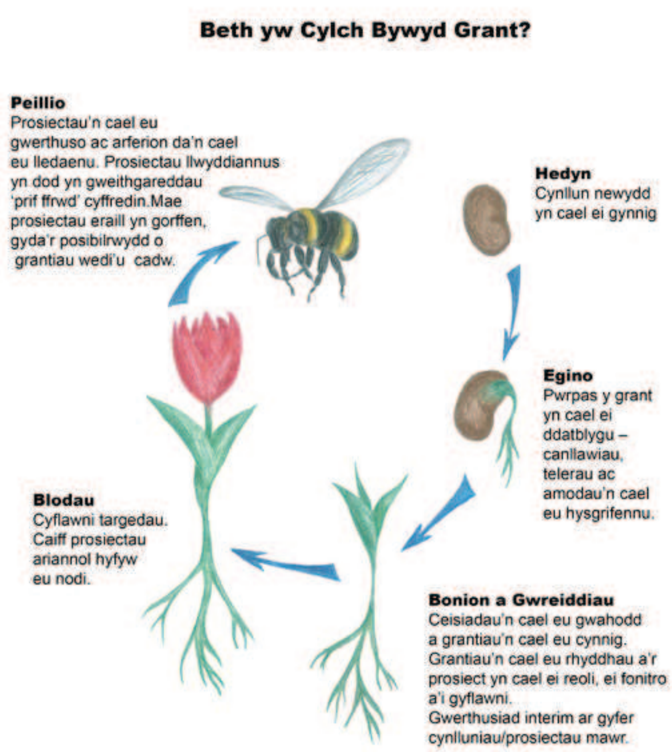

Cafodd Cymdeithas Lleiafrifoedd Ethnig Cymru Gyfan (AWEMA), elusen gofrestredig, dros £7 miliwn mewn grantiau gan Lywodraeth Cymru a chyrff cyhoeddus eraill rhwng 2000 a 2011. Roedd £3 miliwn arall wedi'i glustnodi ar gyfer gweithgareddau tan ganol 2014.

Ddiwedd 2011, codwyd pryderon ynghylch systemau llywodraethu, rheoli ariannol, staffio ac adnoddau dynol AWEMA, ynghyd â gweithgarwch troseddol posibl. Yn dilyn ymchwiliad ar y cyd gan Wasanaeth Archwilio Mewnol Llywodraeth Cymru a'r Gronfa Loteri Fawr, a nododd wendidau sylweddol a sylfaenol, gwnaethom gynnal astudiaeth i bennu p'un a oedd Llywodraeth Cymru wedi rheoli ei chydberthynas ag AWEMA yn briodol er mwyn diogelu arian cyhoeddus a gwneud defnydd da ohono.

Gwelwyd bod prosesau rheoli a chydgysylltu Llywodraeth Cymru o ran yr arian hwnnw wedi bod yn wan yn aml a bod ei hymateb i bryderon blaenorol wedi bod yn rhy gul ei ffocws. Fodd bynnag, daethom i'r casgliad fod Llywodraeth Cymru wedi ymateb yn gadarn i'r pryderon a godwyd ynghylch AWEMA ddiwedd 2011.

Mae ymchwiliadau'r Heddlu a'r Comisiwn Elusennau i'r sefyllfa yn AWEMA yn mynd rhagddynt.

Tîm astudio AWEMA: Emma Giles, Phil Pugh, Mark Jones, Mark Jeffs a Mike Usher.

Tudalen 31

Tryloywder a bod yn agored i her mewn llywodraeth leol

Yn ystod 2012-13, cynhaliwyd astudiaeth o'r graddau y mae gwaith herio a chraffu yn effeithiol mewn llywodraeth leol ac adolygwyd dulliau o baratoi datganiadau llywodraethu blynyddol gan awdurdodau lleol.

Mae gan waith craffu a herio ran allweddol i'w chwarae wrth hyrwyddo gwelliant, arbedion effeithlonrwydd a chydweithredu mewn gwasanaethau cyhoeddus. Yn ein hastudiaeth ar gyfer 2012-13, gwnaethom weithio gyda'r sector llywodraeth leol i wella gwaith craffu ymhellach drwy raglen archwilio.

Roedd y rhaglen yn wahanol i archwiliad traddodiadol am ei bod yn canolbwyntio ar ddysgu a rennir mewn amser real gan ddefnyddio amrywiaeth o ddulliau, yn cynnwys gweithdai rhyngweithiol, hunanwerthusiadau ac arsylwadau gan gyfoedion.

Gwnaethom hefyd weithio gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a phartneriaid i lunio set gytûn derfynol o nodweddion allweddol gwaith trosolwg a chraffu effeithiol a all gael ei ddefnyddio'n fynych gan bob ymarferydd, rhanddeiliad a chorff adolygu allanol.

Caiff adroddiad cryno cenedlaethol ar ein canfyddiadau ei gyhoeddi'n ddiweddarach yn 2013. Bwriedir cynnal digwyddiadau dysgu a rennir hefyd, ynghyd â chynhadledd genedlaethol a gefnogir gan Lywodraeth Cymru a'r Ganolfan Craffu Cyhoeddus.

Ers blwyddyn ariannol 2010-11, bu'n ofynnol i awdurdodau lleol baratoi datganiad llywodraethu blynyddol ar sail adolygiad o'u fframwaith llywodraethu. Edrychodd adolygiad 2012-13 ar effeithiolrwydd adolygiadau awdurdodau o systemau llywodraethu.

Canolbwyntiwyd ar nodi pwyntiau dysgu i awdurdodau eu hystyried wrth iddynt adolygu systemau llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf, yn enwedig mewn perthynas â'r canlynol:

- pennu'r lefel ofynnol o sicrwydd;
- sicrhau bod y lefel ofynnol o sicrwydd yn cael ei darparu;
- codi ymwybyddiaeth ymhlith y rheini sy'n gyfrifol am lywodraethu o'u cyfrifoldebau.

Yn 2013, byddwn yn cyhoeddi ein canfyddiadau ar ffurf nodyn ymarfer. Bydd y nodyn yn crynhoi'r pwyntiau dysgu allweddol ac yn nodi'r camau y bydd angen i awdurdodau eu cymryd i sicrhau bod adolygiadau o drefniadau llywodraethu mor effeithiol â phosibl. Bwriedir cynnal cyfres o seminarau dysgu a rennir hefyd.

Caffael a rheoli gwasanaethau ymgynghori

Mae gwasanaethau ymgynghori yn faes gwariant uchel o fewn y sector cyhoeddus yng Nghymru; yn 2010-11, gwariodd cyrff cyhoeddus yng Nghymru gyfanswm o £133 miliwn ar wasanaethau ymgynghori. Ym mis Chwefror 2013, gwnaethom nodi pa mor dda yr oedd cyrff cyhoeddus yng Nghymru wedi caffael a rheoli gwasanaethau ymgynghori.

Roedd ein meini prawf archwilio yn seiliedig ar arfer da sefydledig gan Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth, y Swyddfa Archwilio Genedlaethol a hen Swyddfa Masnach y Llywodraeth. Edrychwyd ar ba mor dda y mae cyrff cyhoeddus mewn sectorau gwahanol yn cyflawni arfer da wrth gaffael a rheoli gwasanaethau ymgynghori fel rhan o brosiect nodweddiadol.

Daethom i'r casgliad, er bod cyrff cyhoeddus wedi lleihau eu gwariant ar ymgynghorwyr, o £173 miliwn yn 2007-08 i £133 miliwn yn 2010-11, na allant ddangos gwerth da am arian wrth gynllunio, caffael a rheoli gwasanaethau ymgynghori. Y rheswm dros hyn yw bod y graddau y gwnaeth cyrff cyhoeddus gyrraedd safonau arfer da a dderbynnir yn gyffredinol ar gamau caffael a rheoli ymgynghorwyr gwahanol yn amrywio'n sylweddol. Amcangyfrifwn y gellir arbed dros £23 miliwn petai pob corff cyhoeddus yn dilyn arfer da, yn enwedig wrth asesu anghenion, nodi gofynion ac ystyried dewisiadau amgen i ddefnyddio ymgynghorwyr.

Er i'n hadroddiad ganolbwyntio ar gaffael a rheoli gwasanaethau ymgynghori, mae'r egwyddorion arfer da a gaiff eu hyrwyddo yn yr adroddiad yr un mor gymwys i reoli'r gwaith o gaffael pob math o nwyddau a gwasanaethau.

Seminarau dysgu a rennir gweithio ystwyth

Mae gweithio ystwyth yn ymwneud â dwyn ynghyd bobl, prosesau, cysylltedd a thechnoleg, amser a lle er mwyn canfod y ffordd fwyaf priodol ac effeithiol o weithio. Mae'n golygu gweithio o fewn canllawiau (y dasg) ond heb ffiniau (o ran y modd y cyflawnir hynny).[17]

Cynhaliwyd dwy seminar dysgu a rennir ar weithio ystwyth ar y cyd â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chwarae Teg ym mis Ionawr 2013. Nodau'r seminarau oedd cynyddu ymwybyddiaeth o fuddiannau gweithio ystwyth a phwysigrwydd ymddiried mewn cyflogeion a rhannu'r cysyniad bod gweithio ystwyth yn mynd y tu hwnt i weithio hyblyg traddodiadol ar gyfer unigolion.

Daeth cyfanswm o 53 o bobl i'r seminarau, gan gynnwys cynrychiolwyr o lywodraeth leol, y GIG, llywodraeth ganolog a'r trydydd sector. Bu'r seminarau yn sail ar gyfer datblygu rhwydwaith cadarn o ymarferwyr yn y sector cyhoeddus yng Nghymru a rhoddwyd allbynnau ar wefan y Gyfnewidfa Arfer Da.

Cydweithio a gwaith rhyngwladol

Rydym yn ymrwymedig i gydweithio ag asiantaethau archwilio cenedlaethol y DU ac adeiladu ar y cydweithrediad sydd eisoes yn digwydd er mwyn gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd gwaith archwilio cyhoeddus. Rydym yn gweithio'n rheolaidd gyda chydweithwyr yn Audit Scotland, Swyddfa Archwilio Gogledd Iwerddon, y Comisiwn Archwilio a'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol ar gydbrosiectau ac er mwyn rhannu gwybodaeth a dealltwriaeth.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, gwnaethom barhau i weithio'n agos â'r tri phrif gorff arolygu, archwilio a rheoleiddio arall yng Nghymru – Estyn, Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru ac Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru – a hefyd ag Arolygiaeth Cwnstabliaeth Ei Mawrhydi er mwyn rhoi sicrwydd ynghylch strwythurau newydd yr heddlu.

O bryd i'w gilydd rydym yn cynrychioli Cymru yn rhyngwladol mewn perthynas â'n gwaith. Mae ein gwaith rhyngwladol hefyd yn rhoi cyfle i ni ddatblygu ein gwybodaeth am dechnegau cyfrifyddu ac archwilio ymhellach a meithrin sgiliau sydd eu hangen arnom i gyflawni ein gwaith. Ond, rydym yn ymwybodol y dylai'r holl weithgareddau hynny gefnogi ein strategaeth fusnes, y dylent fod yn hunangyllidol ac na ddylent amharu ar ein gwaith archwilio craidd yng Nghymru.

Gweithiodd dau o'n staff gyda'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol yn 2012-13 ar archwiliad o sefydliadau'r Cenhedloedd Unedig. Gweithiodd y ddau aelod o staff ar nifer o aseiniadau mewn sawl gwlad fel rhan o gytundeb yn y tymor hwy i gefnogi'r gwaith hwn.

17 Ffynhonnell: Gwefan The Agile Organisation

Grŵp Technegol Archwilio Ariannol: Mike Usher, Hefin Davies, Terry Jones, Jayne Elms, Iolo Llewelyn, Deryck Evans, Clare Stevens, Chris Pugh, Kate Harvard a Nick Davies.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd wedi ymsefydlu fel asiantaeth archwilio sector cyhoeddus sydd â sgiliau y gellir eu trosglwyddo i wledydd eraill. Ym mis Mawrth 2013, ymwelodd dirprwyaethau o nifer o endidau sector cyhoeddus o dramor, gan gynnwys Bwlgaria, yr Aifft, Ghana, Liberia, y Philippines, Rwsia a Swaziland, â'n swyddfeydd er mwyn cael gwybod am drefniadau llywodraethu yng Nghymru a sut rydym yn cynnal gwaith archwilio cyhoeddus.

Gwnaethom hefyd:

- ddarparu hyfforddiant ar gyflwyno adroddiadau ariannol i Lywodraeth ac Archwilydd Cyffredinol Ynysoedd y Caiman;
- rhoi cyflwyniad ar ein dull o sicrhau ansawdd yng nghynhadledd flynyddol Sefydliad Ewropeaidd Sefydliadau Archwilio Cyllid Cyhoeddus Allanol Rhanbarthol (EURORAI);
- rhoi cyflwyniad i lywodraeth leol Iwerddon ar agweddau ar ein dull archwilio.

Caiff safonau cyfrifyddu ac archwilio eu trefnu ar sail fyd-eang erbyn hyn. Yn ystod 2012-13, gwnaethom ymateb i ddau ymgynghoriad rhyngwladol ar y safonau hynny, gan helpu i lywio datblygiad gwaith cyfrifyddu a gwaith archwilio cyhoeddus ar y llwyfan ehangach yn y dyfodol.

Rhedeg y busnes

Yn yr adran hon amlinellwn yr hyn rydym wedi'i wneud yn 2012-13 i adeiladu ar ein gwaith o fod yn sefydliad atebol ac effeithlon a reolir yn dda sy'n darparu amgylchedd gwaith ysgogol a buddiol.

Rydym yn ymrwymedig i ymgorffori datblygu cynaliadwy fel prif egwyddor drefniadol o ran y ffordd rydym yn rhedeg ein busnes (ac fel rhan o'n holl waith archwilio). Mae a wnelo datblygu cynaliadwy â diwallu anghenion y presennol heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwy.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi gweithio'n galed i gynnwys datblygu cynaliadwy ymhellach yn y ffordd rydym yn cynnal ein busnes mewn amrywiaeth eang o ffyrdd.

Gwaith rheoli ariannol ac arbedion effeithlonrwydd

Caiff ein gwaith ei ariannu gan amrywiaeth o ffynonellau, yn cynnwys ffioedd a godir ar gyrff a archwilir, arian gan y Cynulliad Cenedlaethol drwy Gronfa Gyfunol Cymru a chyfraniadau gan gwmnïau contractwyr. Defnyddiwn y cronfeydd hyn i dalu staff a rhoi'r cymorth sydd ei angen arnynt i'w galluogi i wneud eu gwaith yn effeithiol.

Gwnaed gwelliannau sylweddol i'n trefniadau rheoli ariannol dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Yn ystod 2012-13, darparwyd hyfforddiant rheoli ariannol ar gyfer y sefydliad cyfan a gwnaed gwelliannau i'r wybodaeth reoli a roddir i ddeiliaid cyllideb ac uwch reolwyr. Rydym hefyd wedi llunio strategaeth ariannol tymor canolig.

Nodwyd yn flaenorol[18] fod trafodaethau â Chyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CThEM) wedi bod yn mynd rhagddynt ers nifer o flynyddoedd ynglŷn â statws TAW yr Archwilydd Cyffredinol. Yn 2011-12, neilltuwyd £2.4 miliwn, yn seiliedig ar gyngor ariannol allanol, o ran rhwymedigaethau TAW hanesyddol posibl. Ym mis Rhagfyr 2012, cawsom ddyfarniad gan CThEM sydd wedi cadarnhau'r gyfundrefn TAW a fydd yn weithredol o 1 Ebrill 2013 ac na fydd unrhyw rwymedigaeth hanesyddol. Yn seiliedig ar hyn, bu modd rhyddhau'r ddarpariaeth a neilltuwyd yn 2011-12 i gyfrifon 2012-13. O ganlyniad i'r dyfarniad ni fyddwn yn codi TAW ar ffioedd am waith archwilio llywodraeth leol neu'r GIG o 1 Ebrill 2013 ymlaen, a bydd cynnydd o tua £600,000 y flwyddyn yn y TAW anadenilladwy a godir arnom ar nwyddau a gwasanaethau.

Ein nod yw talu 95 y cant o anfonebau cyflenwyr o fewn 30 diwrnod o'u derbyn, yn seiliedig ar fonitro taliadau yn barhaus. Yn y flwyddyn ariannol 2012-13 gwnaed 97 y cant o daliadau o fewn 30 diwrnod o dderbyn yr anfoneb (o'i gymharu â 98 y cant yn 2011-12).

Mae'n ofynnol i gyrff yn y sector cyhoeddus ddangos effeithlonrwydd a gwerth am arian, ac nid yw Swyddfa Archwilio Cymru yn eithriad yn hyn o beth. Rydym yn ymrwymedig i arwain drwy esiampl ac i adolygu a herio ein gwariant a'n harferion gwaith drwy'r amser er mwyn sicrhau ein bod yn cyflawni ein gwaith mewn ffordd effeithlon a chosteffeithiol.

18 Yn ein hamcangyfrifon blynyddol cyhoeddedig o incwm a threuliau'r Archwilydd Cyffredinol.

Cydraddoldeb, amrywiaeth ac urddas yn y gwaith

Mae ein *Cynllun Cydraddoldeb Strategol* yn amlinellu ein hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb. Mae'r Cynllun yn nodi sut rydym yn ceisio dileu gwahaniaethu, datblygu cyfle cyfartal, a meithrin cysylltiadau da yn ein gwaith a'n gweithgareddau beunyddiol[19]. Rydym yn ymrwymedig i ddarparu amgylchedd gwaith sy'n gwerthfawrogi amrywiaeth pawb (ein staff ein hunain a'r rheini rydym yn dod i gysylltiad â hwy fel rhan o'n gwaith) ac rydym yn llawn gefnogi hawliau pobl i gael eu trin ag urddas a pharch.

Yn 2012-13, gwnaethom ddatblygu pecyn e-ddysgu ar y cyd â'n partneriaid arolygu – Estyn, Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru ac Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru – er mwyn hyrwyddo gwybodaeth a dealltwriaeth o ddyletswyddau cydraddoldeb ymhlith ein staff. Roedd y dull cyflenwi amlgyfrwng yn greadigol ac yn ymgysylltiol a rhoddodd yr hyblygrwydd i staff ddewis pryd a sut i gwblhau'r cwrs.

Cafodd sesiynau 'dysgu amser cinio' eu cynnal yn rheolaidd hefyd er mwyn codi ymwybyddiaeth o faterion cydraddoldeb ac amrywiaeth, gyda siaradwyr gwadd yn cynnwys cynrychiolwyr o Stonewall Cymru, Anabledd Cymru ac Age Cymru. Caiff Swyddfa Archwilio Cymru ei chynrychioli yng Ngrŵp Rhwydwaith Cyfnewid Cydraddoldeb Cymru Gyfan - fforwm i rannu gwybodaeth ac arfer da.

Mae adroddiad llawn ar ein cynnydd o ran amrywiaeth a chydraddoldeb ar gyfer 2011-12 ar gael ar ein gwefan; caiff adroddiad tebyg ar gyfer 2012-13 ei gyhoeddi'n fuan.

19 Am ragor o wybodaeth, gweler ein *Cynllun Cydraddoldeb Strategol* ar ein gwefan.

Gwarchod yr amgylchedd

Yn 2012-13, cawsom achrediad Lefel 4 Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd, yn sgil y gwaith o ddatblygu ymhellach ein prosesau a'n gweithdrefnau rheoli amgylcheddol a chynnal rhaglen o sesiynau hyfforddiant ac ymwybyddiaeth i staff.

Hefyd:

- rydym bellach yn gweithredu hierarchaeth deithio, sy'n golygu ein bod yn ystyried pob ffordd bosibl o wneud ein busnes, lle mai teithio yw'r opsiwn olaf;
- rydym wedi gostwng terfyn allyriadau CO_2 ceir newydd yn ein cynllun ceir i 135 g/km, gyda'r nod o ostwng y terfyn hwn o leiaf 5 g/km arall yn ystod y flwyddyn nesaf;
- rydym wedi buddsoddi mewn unedau fideo-gynadledda pellach ac wedi cynyddu eu defnydd 25 y cant er mwyn cefnogi gweithio ystwyth a lleihau'r angen i deithio;
- rydym wedi cynyddu cyfleusterau ailgylchu yn ein prif swyddfeydd.

Hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn trin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal[20]. Mae ein dogfennau cyhoeddus ar gael yn Gymraeg a Saesneg, mae gennym wefan gwbl ddwyieithog ac rydym yn delio â chyrff a archwilir a'r cyfryngau yn y ddwy iaith.

Yn 2012-13, cynhaliwyd dau arolwg mewn perthynas â'r Gymraeg. Sefydlodd un arolwg ddewis iaith y cyrff a archwilir gennym. Nododd y rhan fwyaf o gyrff y byddai'n well ganddynt i ni gyfathrebu â hwy'n ddwyieithog.

Cynhaliwyd arolwg arall ymhlith ein staff, lle gwahoddwyd unigolion i asesu eu hyder yn defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle. Cafwyd cyfradd ymateb o 85 y cant i'r arolwg hwn, gyda dros hanner yr ymatebwyr yn nodi diddordeb mewn gwella eu sgiliau Cymraeg ymhellach.

Yn 2013-14, byddwn yn defnyddio'r wybodaeth o'r arolygon hyn i sicrhau bod gennym ddigon o staff â'r sgiliau angenrheidiol i fodloni dewis iaith y cyrff a archwilir a chefnogi datblygiad sgiliau Cymraeg ein staff.

20 Am ragor o wybodaeth, gweler ein *Cynllun Iaith Gymraeg* ar ein gwefan.

Recriwtio a phrofiad gwaith

Eleni, lluniwyd cynllun strategol ar gyfer y gweithlu sy'n canolbwyntio ar sicrhau bod gennym weithlu hyblyg a all ymateb i newidiadau o fewn y sector cyhoeddus yng Nghymru. I gefnogi'r cynllun hwn, cynhaliwyd nifer o ymgyrchoedd recriwtio mewnol ac allanol yn 2012-13, yn cynnwys rhai ar gyfer staff â chymwysterau proffesiynol er mwyn helpu i gyflawni ein gwaith.

Fel corff archwilio proffesiynol a darparwr hyfforddiant achrededig â thri chorff cyfrifyddu proffesiynol, mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd yn ymrwymedig i raglen dreigl o recriwtio hyfforddeion a thechnegwyr. Drwy ein hymgyrchoedd recriwtio blynyddol, anelwn at ddenu ymgeiswyr o'r safon orau bosibl.

Yn 2012-13, gwnaethom benodi dau hyfforddai archwilio a phedwar technegydd archwilio, sydd bellach wedi dechrau ar eu hastudiaethau.

Mae'r holl hyfforddeion a thechnegwyr a gafodd eu recriwtio yn 2011-12 wedi pasio eu harholiadau cyntaf ac yn parhau i wneud cynnydd o ran y cynllun hyfforddi.

Yn ogystal â'u hastudiaethau proffesiynol, rydym yn rhoi hyfforddiant pwrpasol a phrofiad gwaith perthnasol i'r hyfforddeion a thechnegwyr. Yn ystod eu hyfforddiant, maent yn treulio amser yn gweithio gyda thimau archwilio amrywiol, gan wneud cyfraniad allweddol i'n llwyddiant cyffredinol.

Hefyd yn ddiweddar rydym wedi meithrin cysylltiadau â Gyrfa Cymru a phrifysgolion ac ysgolion lleol er mwyn cynnig cyfleoedd profiad gwaith a hyrwyddo gyrfaoedd o fewn Swyddfa Archwilio Cymru. Yn ystod 2012-13 bu dau fyfyriwr ar leoliad gwaith gyda ni.

Hyfforddeion a thechnegwyr archwilio a benodwyd yn 2012-13: Rhian Phipps, Olivia Hodgson, Thomas Stuttaford, Adam Marshall a Katie Adams.

Lles cyflogeion a rheoli presenoldeb

Rydym yn ymrwymedig i annog ffordd o fyw iach a chydbwysedd bywyd a gwaith da ymhlith ein staff. Rydym hefyd yn monitro cyfraddau absenoldeb oherwydd salwch yn ofalus a thros y tair blynedd diwethaf rydym wedi cyflwyno amrywiaeth o ddulliau i helpu pobl i ddychwelyd i'r gwaith yn llwyddiannus. Cafodd 6.7 diwrnod cyflogai eu colli ar gyfartaledd oherwydd absenoldeb oherwydd salwch yn ystod y flwyddyn adrodd a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013; gostyngiad o 30 y cant o'r flwyddyn flaenorol a ffigur sy'n cymharu'n ffafriol â'r cyfartaledd o 7.9 diwrnod fesul cyflogai'r flwyddyn ar gyfer y sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus hynny a ymatebodd i *Arolwg Rheoli Absenoldeb* blynyddol CIPD yn 2012.

Mae llinell radffôn cymorth cyflogeion hefyd ar gael i roi cyngor proffesiynol a chymorth emosiynol i staff ar amrywiaeth o faterion.

Dysgu a datblygu

Rydym yn parhau i fuddsoddi'n sylweddol mewn dysgu a datblygu ein staff er mwyn eu helpu i gyflawni eu gwaith. Yn 2012-13, cynyddwyd nifer y cyrsiau hyfforddi a gynigir a rhoddwyd saith diwrnod hyfforddi i bob cyflogai yn ystod y flwyddyn ar gyfartaledd. Cafodd rhywfaint o'r hyfforddiant ei ddylunio a'i ddarparu'n fewnol, ond lle y bo'n briodol ac yn gosteffeithiol, comisiynwyd hyfforddwyr allanol i roi hyfforddiant yn unol â'n gofynion penodol.

Yn ystod 2012-13, gwnaethom barhau ag ail gam *Ignite,* sef ein rhaglen i ddatblygu arweinwyr a rheolwyr. Mae'r rhaglen yn canolbwyntio ar gyflawni canlyniadau drwy reoli a chymell timau'n effeithiol, ac mae'n cyfuno seminarau â gwaith maes ar astudiaethau achos. Rydym yn dal i gael adborth cadarnhaol iawn gan y sawl sy'n cymryd rhan yn *Ignite,* ac yn ystod 2013-14 byddwn yn datblygu cam tri a cham terfynol y rhaglen i'w cyflwyno yn 2014.

Parhaodd Swyddfa Archwilio Cymru hefyd i annog a chefnogi staff i wneud cais i gymryd rhan yn ysgolion haf blynyddol Rheoli yng Ngwasanaeth Cyhoeddus Cymru.

Ar ôl cwblhau adolygiad o'n system arfarnu perfformiad flaenorol, cyflwynwyd cynllun diwygiedig ar ddechrau 2013-14, fel rhan o fframwaith rheoli pobl ehangach.

Gwaith cymunedol ac elusennol

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cydnabod y buddiannau y gall gwaith cymunedol a gwaith elusennol gan staff eu cyflwyno i'r gymuned ehangach ac yn cymeradwyo'r staff am eu hymdrechion unigol. Gall staff ddefnyddio'r sgiliau a ddatblygwyd ganddynt yn y gweithle a datblygu sgiliau newydd, gan wella eu morâl, eu hiechyd corfforol a'u cydbwysedd bywyd a gwaith ar yr un pryd.

Yn amodol ar ofynion gweithredol rydym yn cefnogi cyflogeion sydd am gymryd rhan mewn gweithgareddau cymunedol neu elusennol fel gwaith gofal yn y gymuned, gwaith amgylcheddol a phrosiectau cadwraeth, codi arian i brosiectau cymunedol ac elusennau, a gweinyddu digwyddiadau cyhoeddus. Gall staff hefyd gymryd rhan mewn cynllun 'rhoi wrth ennill'. Yn 2012-13, cynhaliodd ein staff nifer o ddigwyddiadau mewnol i godi arian i achosion da. Cyfrannodd dau aelod o'n staff at Gemau Olympaidd a Gemau Paralympaidd hynod lwyddiannus haf 2012.

Roedd y Cyfarwyddwr Grŵp, Alan Morris, yn swyddog athletau yn y gemau Olympaidd a Pharalympaidd. Ysgrifennodd Alan flog dyddiol i staff am ei brofiadau.

Roedd Emma Moorhouse, Archwilydd Ariannol, yn aelod o'r tîm trafnidiaeth yn y Gemau Paralympaidd, gan sicrhau fod yr athletwyr a'r swyddogion yn cyrraedd lleoliadau yn ddiogel ac ar amser.

Gweithio gyda'r trydydd sector

Mae *Ignite,* sef ein rhaglen i ddatblygu arweinwyr a rheolwyr, yn cynnwys ymarfer astudiaeth achos fyw, lle mae'n rhaid gweithio gydag elusen neu sefydliad arall yn y trydydd sector. Mae'r astudiaeth achos fel arfer yn cynnwys adolygiad dwys o wasanaeth a datblygu atebion i broblemau go iawn.

Yn ystod blwyddyn ariannol 2012-13, gweithiodd ein staff ar astudiaethau achos gyda Groundwork Merthyr Tudful a Rhondda Cynon Taf, Gwasanaeth Brenhinol Gwirfoddol y Merched (WRVS) a'r Prince's Trust.

Cafwyd yr adborth canlynol gan Bennaeth Gweithrediadau Cymru, WRVS:
'Pleser o'r mwyaf oedd cael gweithio gyda Swyddfa Archwilio Cymru fel yr astudiaeth achos ar gyfer ei rhaglen datblygu rheolwyr Ignite a bu'n brofiad cadarnhaol a hynod ddefnyddiol. Roedd y dasg a osodwyd yn heriol – sut i foderneiddio gwasanaeth sydd wedi bodoli ers y 1940au – ond fe'i croesawyd gan y cyfranogwyr a rhoddwyd adborth a chyngor ymarferol ar sut y gellid darparu gwasanaeth ar ei newydd wedd ac effaith debygol hyn ar ddefnyddwyr gwasanaethau. Er ein bod eisoes wedi darogan y rhan fwyaf o ganlyniadau'r adborth, roedd yn dawelwch meddwl cael tîm proffesiynol annibynnol i gadarnhau bod ein gwasanaethau yn cael eu gwerthfawrogi a'u darparu'n dda. Byddwn yn neidio at y cyfle i fod yn rhan o raglen Ignite yn y dyfodol.'

Yn ychwanegol at hyn, yn ystod 2012-13 gwnaethom gysylltu ag amrywiaeth o gyrff trydydd sector sy'n cynrychioli pobl sydd â nodweddion gwarchodedig[21] a cheisiwyd eu barn ar ein strategaeth gorfforaethol a'n rhaglen astudiaethau gwerth am arian drafft.

Bod yn agored a thryloyw

Rydym yn ymrwymedig i fod yn agored a thryloyw yn y ffordd rydym yn gweithredu fel busnes a'r ffordd rydym yn cyfathrebu â'r cyhoedd. Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi mabwysiadu'r *Cynllun Cyhoeddi Enghreifftiol* a gafodd ei baratoi a'i gymeradwyo gan y Comisiynydd Gwybodaeth. O dan y Cynllun rydym yn ymrwymo i sicrhau bod gwybodaeth benodol ar gael i'r cyhoedd yn rheolaidd – am ragor o wybodaeth gweler ein gwefan.

Yn y flwyddyn ariannol 2012-13 daeth 38 o geisiadau am wybodaeth i law. Trosglwyddwyd un o'r ceisiadau hyn i'r archwilydd penodedig i'w ateb gan nad oedd gan yr Archwilydd Cyffredinol y wybodaeth y gofynnwyd amdani. Penderfynodd archwilwyr perfformiad bod un cais yn addas iddynt ymdrin ag ef fel gohebiaeth gyffredinol. O'r 36 cais arall am wybodaeth yr ymdriniwyd â hwy gan Swyddfa Breifat yr Archwilydd Cyffredinol, proseswyd 92 y cant ohonynt o fewn y terfyn amser statudol (ymatebwyd i 100 y cant ohonynt). Cafwyd un cais am adolygiad mewnol. Nid oeddem yn destun unrhyw adolygiadau gan y Comisiynydd Gwybodaeth yn 2012-13.

21 Y naw nodwedd warchodedig a restrir yn Neddf Cydraddoldeb 2010 yw: oedran; anabledd; ailbennu rhywedd; hil; crefydd neu gred; rhyw; cyfeiriadedd rhywiol; priodas a phartneriaeth sifil; a beichiogrwydd a mamolaeth.

Ffocws ein gwaith yn y dyfodol

Strategaeth gorfforaethol 2013-2016

Ym mis Tachwedd 2012, gwnaethom lansio ymgynghoriad eang ar *Strategaeth i Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru 2013-2016.* Mae'r strategaeth ddrafft yn nodi ein hymateb arfaethedig i'r ffactorau allweddol yn ein hamgylchedd gweithredu dros y tair blynedd nesaf, ynghyd â'n dull o fonitro perfformiad a chyflwyno adroddiadau arno.

Yn gyffredinol, roedd yr adborth a gawsom yn cadarnhau ein prif nod ac amcanion (gweler Arddangosyn 4), ynghyd â'n gwerthusiad o'r prif ddylanwadau amgylcheddol ar y gwaith o ddarparu archwiliadau cyhoeddus dros yr ychydig flynyddoedd nesaf, ac yn cyd-fynd â'n hymateb arfaethedig (gweler Arddangosyn 5).

Cafodd y strategaeth derfynol ei chyhoeddi ym mis Ebrill 2013[22], ac mae'n cynnwys crynodebau o'n strategaeth ar gyfer y gweithlu a'n strategaeth ariannol yn y tymor canolig. Caiff y broses o gyflawni'r strategaeth ei hategu gan gynllun busnes tair blynedd sy'n cwmpasu hyd a lled ein gwaith.

22 Am ragor o wybodaeth, gweler *Strategaeth i Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru 2013-2016*, Swyddfa Archwilio Cymru, Ebrill 2013.

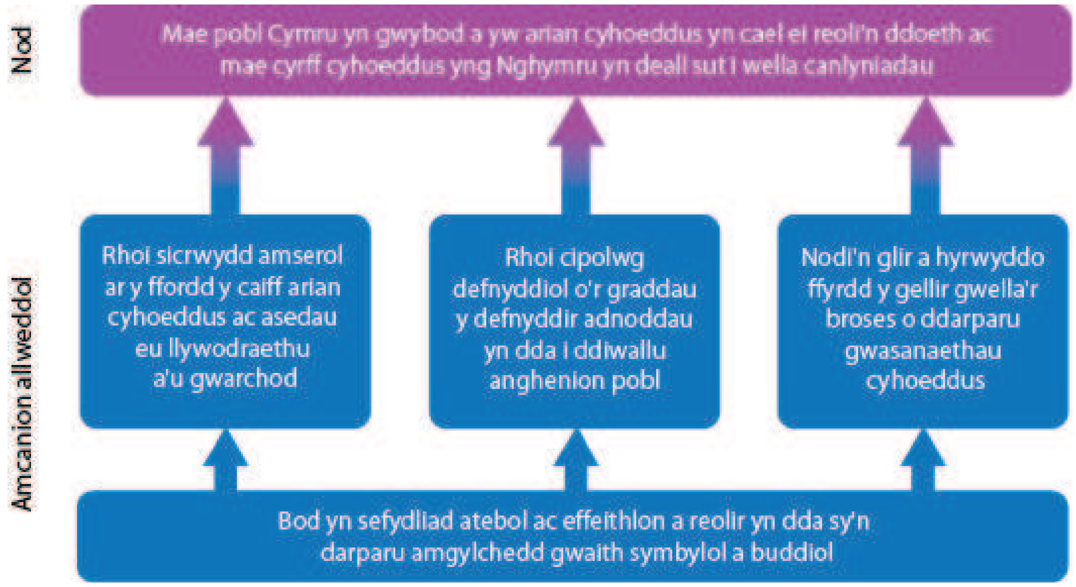

Arddangosyn 4: Nod ac amcanion allweddol yn ein strategaeth

Ffactorau amgylcheddol allweddol	Camau gweithredu y byddwn yn eu cymryd mewn ymateb
Rydym mewn cyfnod o gyfyngiadau ariannol	Cynnal ein gwaith archwilio gan roi pwyslais ar galedi
Mae polisi yng Nghymru a pholisi yn Lloegr yn parhau i ymwahanu drwy broses ddatganoli gynyddol	Gwella ein gwaith ar feincnodi a chymharu perfformiad, rhannu gwybodaeth archwilio a chyfnewid arfer da
Mae diddordeb yn effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu yn cynyddu ac erbyn hyn mae cwmpas ehangach i ofynion adrodd	Rhoi mwy o sicrwydd ynghylch effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu a materion eraill sydd o ddiddordeb i'r cyhoedd
Mae dyletswyddau a safonau trawsbynciol, newydd wedi'u cyflwyno yn y sector cyhoeddus yng Nghymru ac maent yn parhau i gael eu cyflwyno	Cyflwyno adroddiadau mwy cynhwysfawr ar ddatblygu cynaliadwy, ar gydraddoldeb ac ar y defnydd o'r iaith Gymraeg
Mae'r dirwedd adolygu allanol yn parhau i ddatblygu	Gweithio'n agosach gyda chyrff adolygu allanol eraill a gwella'r ffordd rydym yn rhedeg ein busnes yn ystod cyfnod pontio
Rydym yn byw mewn cymdeithas fwyfwy rhwydweithiol	Codi ymwybyddiaeth o'n gwaith a chynyddu diddordeb ynddo, gan gynnwys drwy ddefnyddio technoleg gwybodaeth yn fwy effeithiol

Arddangosyn 5: Camau a gymerwn mewn ymateb i'n hamgylchedd gweithredu

Rhaglen gwaith archwilio

Ym mis Mawrth 2013, rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol y canlynol i Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol:

- diweddariad ar raglen astudiaethau gwerth am arian Swyddfa Archwilio Cymru a gwaith archwilio arall sy'n mynd rhagddo a allai arwain at adroddiadau i'w hystyried gan y Pwyllgor;
- cyfle i nodi pynciau posibl ar gyfer astudiaethau gwerth am arian yn y dyfodol.

Roedd y papur briffio a roddwyd i'r Pwyllgor yn dangos yr amrywiaeth o waith astudio gwerth am arian a gyflawnir gennym ar hyn o bryd ac y disgwyliwn gyhoeddi adroddiad arno erbyn mis Gorffennaf 2014. Mae'r corff hwn o waith yn ychwanegol at y gwaith archwilio ariannol a pherfformiad rheolaidd a gyhoeddir yn lleol ar gyfer cyrff unigol a archwilir. Roedd y papur briffio hefyd yn rhestru amrywiaeth o bynciau rydym wedi bod yn eu hystyried o ran astudiaethau gwerth am arian posibl yn y dyfodol.[23]

Amcangyfrif o incwm a threuliau

Cyflwynwyd *Amcangyfrif o incwm a threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014* i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ym mis Hydref 2012. Cafodd yr amcangyfrif ei ardystio gan y Pwyllgor ym mis Tachwedd 2012. Yn yr amcangyfrif, nodwyd ein cynigion i:

- barhau i geisio rhagor o arbedion ariannol ac arbedion effeithlonrwydd lle y bo modd a fydd yn ein helpu i leihau costau ymhellach;
- cynnal lefelau ffioedd cyffredinol 2013-14 ar yr un lefel arian parod â 2012-13, yn dilyn gostyngiadau termau real sylweddol mewn blynyddoedd cynharach;
- buddsoddi £0.5 miliwn ychwanegol, yn benodol ar rannu arfer da a hyrwyddo arloesedd a gwelliant a sicrhau y gallwn ymateb yn brydlon i'r nifer gynyddol o geisiadau am ymchwiliadau arbennig a gwaith ad hoc heb unrhyw oedi i'n rhaglen astudiaethau a gynlluniwyd ymlaen llaw;
- ceisio arian ar gyfer y costau ychwanegol sy'n gysylltiedig â'r Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)[24] mewn amcangyfrif atodol ar gyfer 2013-14.

23 Am ragor o wybodaeth, gweler *Rhaglen astudiaethau gwerth am arian Swyddfa Archwilio Cymru: Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus; Swyddfa Archwilio Cymru,* Mawrth 2013.

24 Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 bellach; cafodd Gydsyniad Brenhinol ar 29 Ebrill 2013.

Archwiliadau o ddatblygu cynaliadwy

Mewn papur gwyn diweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi nodi ei bwriad i ddeddfu er mwyn gosod dyletswydd ar Lywodraeth Cymru a'r rhan fwyaf o gyrff cyhoeddus yng Nghymru i wneud datblygu cynaliadwy yn brif egwyddor drefniadol. Mae hefyd wedi amlinellu ei chynigion i roi rôl statudol i'r Archwilydd Cyffredinol o ran archwilio ymateb y sector cyhoeddus i'r ddyletswydd hon.

Ar hyn o bryd, fe'n cynrychiolir (â statws arsylwi) ar Grŵp Cyfeirio Allanol Bil Datblygu Cynaliadwy Llywodraeth Cymru, ac rydym wedi cytuno i greu is-grŵp i edrych ar brosesau craffu ac adrodd yn y sector cyhoeddus, yng nghyd-destun y ddyletswydd arfaethedig.

Caiff cynllun gweithredu dwy flynedd ei lunio i gefnogi'r gwaith o ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy yn ein holl waith.

Datganiad cyfrifon

Adroddiad Cydnabyddiaeth

Polisi cydnabyddiaeth

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Pennir cydnabyddiaeth yr Archwilydd Cyffredinol gan y Cynulliad Cenedlaethol, ac yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006, daw o Gronfa Gyfunol Cymru. Fodd bynnag, er mwyn bod yn fwy tryloyw, caiff manylion cydnabyddiaeth yr Archwilydd Cyffredinol eu cynnwys yn yr Adroddiad Cydnabyddiaeth hwn.

Aelodau anweithredol pwyllgorau

Caiff cydnabyddiaeth aelodau anweithredol y Bwrdd Cysgodol, y Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg, y Pwyllgor Cydnabyddiaeth a'r Pwyllgor Adnoddau ei phennu gan yr Archwilydd Cyffredinol. Nid yw'r gydnabyddiaeth hon yn bensiynadwy.

Staff Swyddfa Archwilio Cymru

Yn unol â deddfwriaeth caniateir i'r Archwilydd Cyffredinol benodi unrhyw staff sydd eu hangen yn ei farn ef i'w helpu i gyflawni ei ddyletswyddau. Caiff cydnabyddiaeth aelodau'r Pwyllgor Gweithredol ei phennu gan yr Archwilydd Cyffredinol. Caiff telerau cydnabyddiaeth staff eraill Swyddfa Archwilio Cymru eu pennu gan Bwyllgor Gweithredol Swyddfa Archwilio Cymru. Ymgynghorir ag undebau llafur ynghylch cydnabyddiaeth pob aelod o staff yn unol â chydgytundeb.

Mae aelodau o staff Swyddfa Archwilio Cymru fel arfer yn dal swyddi penagored. Byddai dod â phenodiad i ben yn gynnar, ac eithrio o ganlyniad i gamymddwyn, yn arwain at roi iawndal i'r unigolyn fel y nodir yng Nghynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil.

Manylion taliadau cydnabyddiaeth

Mae'r adrannau canlynol yn nodi manylion am gydnabyddiaeth a buddiannau pensiwn yr Archwilydd Cyffredinol a'r rheolwyr ar y lefelau uchaf (h.y. aelodau'r Pwyllgor Gweithredol) yn Swyddfa Archwilio Cymru, ynghyd ag aelodau o bwyllgorau anweithredol.

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Codir costau cyflog yr Archwilydd Cyffredinol yn uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru ac felly nid Swyddfa Archwilio Cymru sy'n eu talu. Penodwyd yr Archwilydd Cyffredinol presennol, Mr Huw Vaughan Thomas, gan Ei Mawrhydi'r Frenhines a dechreuodd yn ei swydd ar 1 Hydref 2010 am gyfnod o wyth mlynedd na ellir ei adnewyddu.

Cost cyflog gros yr Archwilydd Cyffredinol yn ystod 2012-13 oedd £150,000 (2011-12: £150,000) a chost pensiwn y cyflogwr oedd £21,675 (2011-12: £20,700).

Mae Mr Huw Vaughan Thomas wedi dewis cyfrannu at gyfrif pensiwn partneriaeth (math o bensiwn cyfranddeiliaid personol y mae cyflogwr yn cyfrannu ato). Gwnaed cyfanswm o £24,973 o gyfraniadau i'r cyfrif hwn yn ystod 2012-13 (gan gynnwys £21,675 gan y cyflogwr a £3,298 gan yr aelod) (2011-12: £22,425 yn cynnwys £20,700 gan y cyflogwr a £1,725 gan yr aelod).

Caiff y wybodaeth ganlynol yn yr Adroddiad Cydnabyddiaeth ei harchwilio.

Uwch reolwyr

Caiff y Pwyllgor Gweithredol ei gadeirio gan yr Archwilydd Cyffredinol ac yn ystod 2012-13 roedd yn cynnwys y canlynol:

	Dyddiad eu penodi i Swyddfa Archwilio Cymru neu sefydliad rhagflaenol	Dyddiad eu penodi i'r swydd	Dyddiad gorffen	Contract
Gillian Body	02/09/1981	01/12/2009	Dd/G	Parhaol
Anthony Barrett	24/01/2001	01/12/2009	Dd/G	Parhaol
Kevin Thomas	26/10/1992	01/12/2009	Dd/G	Parhaol

Adolygir perfformiad pob un o aelodau'r Pwyllgor Gweithredol yn rheolaidd. Y cyfnod rhybudd i bob aelod yw 12 wythnos. Pe byddai contract unigolyn yn cael ei derfynu'n gynnar, ac eithrio am achos o gamymddwyn, byddai'n cael iawndal am golli ei swydd.

Manylion taliadau cydnabyddiaeth uwch reolwyr

Mae'r tabl canlynol yn nodi gwybodaeth am gydnabyddiaeth mewn perthynas ag aelodau'r Pwyllgor Gweithredol.

	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2013					Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2012				
	Cyflog	Buddiannau mewn da	Treuliau trethadwy	Cyfanswm	Cyfraniad pensiwn	Cyflog	Buddiannau mewn da	Treuliau trethadwy	Cyfanswm	Cyfraniad pensiwn
	Bandiau o £5,000	**I'r £100 agosaf**	**I'r £100 agosaf**	**Bandiau o £5,000**	**Bandiau o £2,500**	**Bandiau o £5,000**	**I'r £100 agosaf**	**I'r £100 agosaf**	**Bandiau o £5,000**	**Bandiau o £2,500**
Gillian Body	115-120	0	0	115-120	27.5-30.0	115-120	0		115-120	27.5-30.0
Anthony Barrett	110-115[1]	4,500	13,300	130-135	27.5-30.0	110-115	5,000	14,900	130-135	27.5-30.0
Kevin Thomas	105-110[2]	4,200	15,000	120-125	25.0-27.5	100-105	4,100	17,500	120-125	22.5-25.0
Band cyfanswm cydnabyddiaeth y cyfarwyddwr â'r cyflog uchaf (£'000)			130-135					130-135		
Cyfanswm cydnabyddiaeth canolrifol yn seiliedig ar staff cyfwerth ag amser llawn (£)[3]			45,964					46,347[3]		
Cymhareb cydnabyddiaeth			2.870					2.877[4]		

1 Mae cyflog Mr Barrett wedi gostwng £425 (£522 yn 2011-12) mewn perthynas â chynllun prynu talebau gofal plant drwy aberthu cyflog. Mae gwerth y talebau hyn wedi'i nodi mewn adroddiad ar wahân fel buddiannau mewn da.

2 Mae cyflog Mr Thomas yn cynnwys cydnabyddiaeth ychwanegol o £1,758 a dderbyniwyd mewn perthynas â gwyliau (£1,726 yn 2011-12) a werthwyd o dan gynllun gwerthu a phrynu gwyliau Swyddfa Archwilio Cymru.

3 Mae cydnabyddiaeth canolrifol ar gyfer 2011-12 wedi'i hailddatgan er mwyn cynnwys cyflog, lwfansau a buddiannau mewn da.

4 Ailddatganwyd fel yn nodyn 3 uchod.

Nid oes unrhyw ofyniad i ddatgelu cyflog yr Archwilydd Cyffredinol gan ei fod yn cael ei dalu'n uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru ac nid Swyddfa Archwilio Cymru. Er mwyn bod yn fwy tryloyw, £150,000 oedd cyfanswm ei gydnabyddiaeth, sef 3.263 gwaith cyfanswm cydnabyddiaeth canolrifol Swyddfa Archwilio Cymru (2011-12: £150,000, cymhareb 3.236).

Cyflog

Mae ‘cyflog’ yn cynnwys cyflog gros ac unrhyw lwfans arall i’r graddau ei fod yn destun trethiant yn y DU. Mae’r adroddiad hwn yn seiliedig ar daliadau cronedig a wnaed gan Swyddfa Archwilio Cymru ac a gofnodwyd felly yn y cyfrifon hyn.

Buddiannau mewn da

Mae gwerth ariannol buddiannau mewn da yn cwmpasu unrhyw fuddiannau a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru. Mae buddiannau mewn da wedi’u hailddatgan ar gyfer 2011-12 er mwyn cynnwys gwerth talebau gofal plant a brynwyd drwy gynllun aberthu cyflog.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn darparu budd-dal marwolaeth mewn gwasanaeth sy’n cyfateb i flwyddyn o gyflog ar gyfer unrhyw aelod o staff sy’n marw tra’i fod yn gweithio i Swyddfa Archwilio Cymru. Cost flynyddol y cynllun hwn yn 2012-13 oedd £12,658 (2011-12: £13,734). Polisi yswiriant grŵp yw hwn ac fel y cyfryw ni ellir ei briodoli’n uniongyrchol i unrhyw aelod penodol o staff ac felly caiff ei eithrio o’r tabl uchod.

Ni thalwyd bonysau i unrhyw aelodau o’r Pwyllgor Gweithredol.

Treuliau trethadwy

Fel y datgelwyd yn Nodiadau 15 a 19 ac y trafodwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol, mae’r cyfrifon yn cynnwys darpariaeth a rhwymedigaeth wrth gefn ar gyfer setliad TWE posibl gyda CThEM oherwydd nad oedd Swyddfa Archwilio Cymru wedi gweithredu TWE mewn perthynas â rhai treuliau a dalwyd i rai grwpiau o staff hyd at 2012-13. Mae’r ddarpariaeth yn cynnwys trethiant a chyfraniadau yswiriant gwladol mewn perthynas â threuliau a dalwyd i Kevin Thomas ac Anthony Barrett ar gyfer teithio i’w prif fan gwaith, ac ar gyfer 2011-12 roedd hefyd yn cynnwys tâl graddfa tanwydd. Datgelir gwerth y taliadau hyn, gan gynnwys treth, yn y tabl uchod a gwneir y taliadau priodol i CThEM.

Manylion pensiwn uwch reolwyr

	Pensiwn cronedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn ar 31 Mawrth 2013 a chyfandaliad cysylltiedig	Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn a chyfandaliad cysylltiedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn	CETV ar 31 Mawrth 2013	CETV ar 31 Mawrth 2012	Cynnydd gwirioneddol mewn CETV	Cyfraniad cyflogwr i gyfrif pensiwn partneriaeth
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	I'r £100 agosaf
Gillian Body	50-55 ynghyd â chyfandaliad o 160-165	0-5 ynghyd â chyfandaliad o 0-5	1,003	928	23	0
Anthony Barrett	30-35	0-5	454	383	31	0
Kevin Thomas	40-45	0-5	515	461	25	0

Pensiynau'r gwasanaeth sifil

Darperir buddiannau pensiwn drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 30 Gorffennaf 2007, gall gweision sifil fod yn aelodau o un o bedwar cynllun buddiannau diffiniedig: naill ai cynllun cyflog terfynol ('classic', 'premium' neu 'classic plus'), neu gynllun gyrfa gyfan (nuvos). Ni chaiff y trefniadau statudol hyn eu hariannu ac mae'r Senedd yn pleidleisio ar gostau'r buddiannau a delir drwy gronfeydd bob blwyddyn. Caiff pensiynau sy'n daladwy o dan y cynlluniau 'classic', 'premium', 'classic plus' a 'nuvos' eu cynyddu'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth y cynnydd mewn pensiynau. Gall aelodau a ymunodd o fis Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniant buddiannau diffiniedig priodol neu bensiwn cyfranddeiliaid 'prynu arian' sy'n cynnwys cyfraniad gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn partneriaeth).

Mae cyflogeion yn talu cyfraniadau sy'n gysylltiedig â chyflog ac ar gyfer 2012-13 roeddent yn amrywio rhwng 1.5 y cant a 3.9 y cant o enillion pensiynadwy ar gyfer y cynllun 'classic' a rhwng 3.5 y cant a 5.9 y cant ar gyfer y cynlluniau 'premium', 'classic plus' a 'nuvos'. Bydd cyfraniadau cyflogeion yn cynyddu o 1 Ebrill 2013. Mae buddiannau yn y cynllun 'classic' yn cronni ar gyfradd o 1/80fed o enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, telir cyfandaliad sy'n gyfwerth â thair blynedd o bensiwn cychwynnol adeg ymddeol. Mae buddiannau'n cronni ar gyfradd o 1/60fed o enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth yn y cynllun 'premium'. Yn wahanol i'r cynllun 'classic', ni cheir unrhyw gyfandaliad awtomatig. Yn ei hanfod, mae'r cynllun 'classic plus' yn gynllun hybrid â buddiannau mewn perthynas â gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo'n fras fel y cynllun 'classic' a buddiannau mewn perthynas â gwasanaeth o Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo fel y cynllun 'premium'. Bydd aelod o gynllun 'nuvos' yn cronni pensiwn yn seiliedig ar ei enillion pensiynadwy yn ystod y cyfnod y mae'n aelod o'r

cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth) credydir cyfrif pensiwn a enillwyd yr aelod â 2.3 y cant o'i enillion pensiynadwy yn y flwyddyn honno a chaiff y pensiwn cronedig ei uwchraddio yn unol â deddfwriaeth y cynnydd mewn pensiynau. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis rhoi rhan o'u pensiwn heibio (gohirio) i ddarparu cyfandaliad hyd at y terfynau a bennir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniant pensiwn cyfranddeiliaid yw'r cyfrif pensiwn partneriaeth. Bydd y cyflogwr yn talu cyfraniad sylfaenol rhwng 3 y cant a 12.5 y cant (yn dibynnu ar oedran yr aelod) i mewn i gynnyrch pensiwn cyfranddeiliaid a ddewisir gan y cyflogai o banel o dri darparwr. Nid oes rhaid i'r cyflogai gyfrannu ond pan fydd yn gwneud cyfraniadau, bydd y cyflogwr yn rhoi swm cyfatebol hyd at uchafswm o 3 y cant o gyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae'r cyflogwr hefyd yn cyfrannu 0.8 y cant ychwanegol o gyflog pensiynadwy i dalu cost yswiriant buddiant risg a ddarperir yn ganolog (marwolaeth mewn gwasanaeth ac ymddeol oherwydd salwch).

Y pensiwn cronedig a nodir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod hawl i'w gael pan fydd yn cyrraedd oedran pensiwn, neu'n syth ar ôl iddo orffen bod yn aelod gweithredol o'r cynllun os yw eisoes wedi cyrraedd oedran pensiwn neu'n hŷn na hynny. 60 oed yw'r oedran pensiwn ar gyfer aelodau cynlluniau 'classic', 'premium' a 'classic plus' a 65 oed ar gyfer aelodau cynllun 'nuvos'.

Ceir rhagor o fanylion am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan: www.civilservice.gov.uk/pensions.

Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Cyfateb i Arian Parod

Gwerth Trosglwyddo sy'n Cyfateb i Arian Parod (CETV) yw'r gwerth wedi'i gyfalafu a aseswyd yn actiwaraidd o fuddiannau'r cynllun pensiwn sydd wedi'u cronni gan aelod ar adeg benodol. Y buddiannau a gaiff eu prisio yw'r buddiannau a gronnwyd gan yr aelod ac unrhyw bensiwn wrth gefn i briod sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn er mwyn diogelu buddiannau pensiwn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddiannau a gronnwyd yn ei hen gynllun. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn nodi'r buddiannau a gronnwyd gan yr unigolyn drwy gydol ei gyfnod fel aelod o'r cynllun pensiwn, nid dim ond ei gyfnod yn yr uwch swydd y mae'r datgeliad yn berthnasol iddo.

Mae'r ffigurau yn cynnwys gwerth unrhyw fuddiant pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r aelod wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddiannau pensiwn ychwanegol a gronnir gan yr aelod ar ôl iddo brynu buddiannau pensiwn ychwanegol gyda'i arian ei hun. Cyfrifir CETVs yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygio) 2008 ac nid ydynt yn ystyried unrhyw leihad gwirioneddol neu bosibl mewn buddiannau sy'n deillio o dreth lwfans oes a all fod yn ddyledus pan fydd buddiannau pensiwn yn cael eu codi.

Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd yn y pensiwn a gronnwyd o ganlyniad i chwyddiant na chyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddiannau a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio'r farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Cydnabyddiaeth aelodau anweithredol pwyllgorau

	Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg		Pwyllgor Cydnabyddiaeth		Pwyllgor Adnoddau		Cyfanswm	
	2012-13	**2011-12**	**2012-13**	**2011-12**	**2012-13**	**2011-12**	**2012-13**	**2011-12**
	£	**£**	**£**	**£**	**£**	**£**	**£**	**£**
Cadeirydd y Bwrdd Cysgodol								
Deep Sagar[1]							3,685	
Aelodau'r pwyllgor								
Rosamund Blomfield-Smith		1,250	7,000	5,083			7,000	6,333
Dr Michael P Brooker		1,250			7,000	5,083	7,000	6,333
Steven Burnett					5,000	3,750	5,000	3,750
Mary Champion					5,000	3,750	5,000	3,750
Yr Athro David Hands		3,804						3,804
Christine Hayes[2]	2,487						2,487	
Dr Elizabeth Haywood			5,000	3,750			5,000	3,750
Michael Heap			5,000	3,750			5,000	3,750
Peter Laing[3]	3,664	7,250					3,664	7,250
Gilbert Lloyd[4]	5,393						5,393	
Denver Lynn[5]								
Dr Arun Midha					5,000	3,750	5,000	3,750
Y Canon David Stanton			5,000	3,750			5,000	3,750
Haydn Warman	5,000	5,000					5,000	5,000
Cyfanswm	**16,544**	**18,554**	**22,000**	**16,333**	**22,000**	**16,333**	**64,229**	**51,220**

1 Ymunodd Mr Sagar fel Cadeirydd y Bwrdd Cysgodol ym mis Medi 2012 (cydnabyddiaeth cyfwerth â blwyddyn lawn: £7,250).

2 Ymunodd Ms Hayes fel aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg ym mis Tachwedd 2012 (cydnabyddiaeth cyfwerth â blwyddyn lawn: £5,000).

3 Daeth tymor Mr Laing yn ei swydd i ben ym mis Hydref 2012.

4 Ymunodd Mr Lloyd fel Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg ym mis Gorffennaf 2012 (cydnabyddiaeth cyfwerth â blwyddyn lawn: £7,250).

5 Mae Mr Lynn yn Gyfarwyddwr i Swyddfa Archwilio Gogledd Iwerddon. Ni chafodd unrhyw dâl cydnabyddiaeth gan Swyddfa Archwilio Cymru am fod yn aelod o'r Pwyllgor hwn ac eithrio ad-daliad am gostau teithio a threuliau.

Mae aelodau pwyllgorau yn cael contractau am ddwy neu dair blynedd i ddechrau a gellir eu hymestyn am gyfnod pellach yn amodol ar berfformiad boddhaol a/neu gydsyniad y naill ochr a’r llall. Mae cadeiryddion pob pwyllgor hefyd yn aelodau o’r Bwrdd Cysgodol. Nid ydynt yn cael tâl cydnabyddiaeth ychwanegol am hyn. Ni chaniateir i aelod pwyllgor wasanaethu am fwy na saith mlynedd. Gall aelodau pwyllgorau wneud cais am eu costau teithio a’u treuliau. Caiff y rhwymedigaeth dreth bersonol mewn perthynas â’r treuliau hyn ei setlo gan Swyddfa Archwilio Cymru o dan gytundeb setliad TWE gyda CThEM. Datgelir gwerth y treuliau hyn, gan gynnwys treth, yn y tabl canlynol.

Treuliau gros	Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg		Pwyllgor Cydnabyddiaeth		Pwyllgor Adnoddau		Cyfanswm	
	2012-13	2011-12	2012-13	2011-12	2012-13	2011-12	2012-13	2011-12
	£	£	£	£	£	£	£	£
Cadeirydd y Bwrdd Cysgodol								
Deep Sagar							2,696	
Aelodau’r pwyllgor								
Rosamund Blomfield-Smith			2,122	1,942			2,122	1,942
Dr Michael P Brooker					369		369	
Steven Burnett					1,328	565	1,328	565
Mary Champion					262	327	262	327
Yr Athro David Hands		1,011						1,011
Christine Hayes								
Dr Elizabeth Haywood				195				195
Michael Heap								
Peter Laing	638						638	
Gilbert Lloyd								
Denver Lynn	2,358	1,134					2,358	1,134
Dr Arun Midha								
Y Canon David Stanton			1,393	583			1,393	583
Haydn Warman								
Cyfanswm	**2,996**	**2,145**	**3,515**	**2,720**	**1,959**	**892**	**11,166**	**5,757**

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu
3 Gorffennaf 2013

Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

O dan baragraff 13(1) o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, mae Trysorlys EM wedi rhoi cyfarwyddyd i'r Archwilydd Cyffredinol baratoi Datganiad o Gyfrifon ar gyfer pob blwyddyn ariannol ar y ffurf ac ar y sail a nodir yn y Cyfarwyddyd Cyfrifon. Cafwyd cyfarwyddyd newydd ar gyfer Datganiad Cyfrifon 2010-11 ac erys mewn grym. Paratoir y cyfrifon ar sail gronnus ac mae'n rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa'r Archwilydd Cyffredinol yn ogystal ag incwm a gwariant, newidiadau yn ecwiti trethdalwyr a llifau arian parod ar gyfer y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion Llawlyfr Cyflwyno Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth (FReM) a gwneud y canlynol yn benodol:

- dilyn y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a chymhwyso polisïau cyfrifyddu addas yn gyson;
- llunio barn ac amcangyfrifon ar sail resymol;
- nodi p'un a ddilynwyd safonau cyfrifyddu cymwys, fel y'u nodwyd yn FReM, a datgelu ac egluro unrhyw wyriadau perthnasol yn y datganiadau ariannol;
- paratoi'r datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol.

Yr Archwilydd Cyffredinol yw Swyddog Cyfrifyddu dynodedig Swyddfa Archwilio Cymru o dan baragraff 16(1) o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Caiff cyfrifoldebau'r Archwilydd Cyffredinol fel Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb am briodoldeb a rheoleidd-dra'r arian cyhoeddus y mae'n atebol amdano; am gadw cyfrifon cywir; am weinyddu mewn modd pwyllog a darbodus; am osgoi gwastraff ac afradlondeb; ac am ddefnyddio'r holl adnoddau sydd ar gael mewn modd effeithlon ac effeithiol, eu nodi yn y *Memorandwm ar gyfer Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru* a gyhoeddwyd ar 2 Tachwedd 2010 gan Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol o dan baragraff 16 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2012-13

Cwmpas cyfrifoldeb

Fel y Swyddog Cyfrifyddu mae gennyf gyfrifoldeb personol am drefnu, rheoli a staffio Swyddfa Archwilio Cymru yn gyffredinol. Mae'n rhaid i mi sicrhau bod safon uchel o reolaeth ariannol yn Swyddfa Archwilio Cymru a bod ei systemau a'i gweithdrefnau ariannol yn hyrwyddo proses effeithlon a darbodus o gynnal busnes a diogelu priodoldeb a rheoleidd-dra ariannol.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau hyn mae'n rhaid i mi gynnal system rheolaeth fewnol gadarn sy'n cefnogi'r gwaith o gyflawni fy mholisïau, nodau ac amcanion, yn fy helpu i gyflawni fy swyddogaethau'n effeithiol ac yn ymgorffori trefniadau rheoli risg effeithiol.

Mae'n rhaid i mi hefyd sefydlu trefniadau priodol i dderbyn sylwadau a chyngor ffurfiol ar ansawdd trefniadau llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru a'r ffordd y maent yn gweithredu, gan gynnwys drwy gyfraniadau allanol annibynnol ac yn enwedig o ran materion sy'n ymwneud â risg a rheolaeth ac o ran fy ymddygiad i ac ymddygiad fy staff.

Disgrifir cwmpas llawn fy nghyfrifoldebau yn y *Memorandwm ar gyfer Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru* a gyhoeddwyd ar 2 Tachwedd 2010 gan Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol yr wyf yn atebol iddo. Mae'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn archwilio fy amcangyfrif blynyddol o incwm a threuliau ac yn penodi fy archwilydd allanol.

Fel Archwilydd Cyffredinol, fi yw archwilydd allanol y rhan fwyaf o gyrff cyhoeddus yng Nghymru neu rwyf yn penodi archwilwyr iddynt. Rwyf hefyd yn ystyried sut mae'r cyrff hyn yn rheoli ac yn gwario arian cyhoeddus, gan gynnwys a ydynt yn sicrhau gwerth wrth ddarparu gwasanaethau. Wrth gyflawni'r swyddogaeth hon rwyf yn annibynnol ar y Cynulliad Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru.

Y fframwaith llywodraethu

Nod y fframwaith llywodraethu yw cadw fy annibyniaeth fel Archwilydd Cyffredinol a chydbwyso'r annibyniaeth honno â'm hatebolrwydd am yr arian cyhoeddus rwyf yn ei wario.

Ar hyn o bryd, diffinnir Swyddfa Archwilio Cymru drwy statud fel yr Archwilydd Cyffredinol a'i staff. Nid yw'n endid cyfreithiol: breinir pob pŵer, hawl a dyletswydd yn yr Archwilydd Cyffredinol. Fodd bynnag, wrth reswm, ni allaf wneud pob penderfyniad busnes ac rwyf wedi sefydlu trefniadau ar gyfer arfer awdurdod ar fy rhan.

Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau, y prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd sy'n pennu'r ffordd y caiff Swyddfa Archwilio Cymru ei chyfarwyddo ac a ddefnyddir i'w dwyn i gyfrif am ei gweithgareddau. Mae'r fframwaith yn ei gwneud yn bosibl i Swyddfa Archwilio Cymru fonitro sut mae'n cyflawni ei hamcanion strategol ac i werthuso a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau darbodus, effeithlon ac effeithiol.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith llywodraethu gyda'r nod o reoli risg i lefel resymol. Ni all ddileu pob risg o fethiant i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion. Felly mae'n rhoi sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn hytrach na sicrwydd llwyr.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus a gynlluniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion Swyddfa Archwilio Cymru, gwerthuso'r tebygolrwydd y caiff y risgiau hynny eu gwireddu a'r effaith pe caent eu gwireddu, a rheoli'r risgiau hynny yn effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus. Mae'r system rheolaeth fewnol wedi bod ar waith yn Swyddfa Archwilio Cymru drwy gydol y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r adroddiad blynyddol a'r cyfrifon. Mae'n unol â chanllawiau'r Trysorlys.

Fy nod yw rheoli busnes Swyddfa Archwilio Cymru mewn modd sy'n ystyried y risgiau sy'n ein hwynebu, gan ddefnyddio systemau rheoli priodol. Mae fy fframwaith llywodraethu wedi'i bennu mewn canllawiau mewnol a gaiff ei adolygu wrth i'r sefydliad agosáu at ddechrau darpariaethau Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Ym mis Mawrth 2012, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) drafft at ddiben ymgynghori[25] a gynlluniwyd i atgyfnerthu trefniadau llywodraethu ac atebolrwydd Swyddfa Archwilio Cymru. Ymhlith darpariaethau eraill, roedd y Bil hwnnw'n cwmpasu sefydlu Swyddfa Archwilio Cymru fel corff corfforaethol wedi'i arwain gan fwrdd statudol â chadeirydd annibynnol a mwyafrif o gyfarwyddwyr anweithredol.

Cafodd y broses ddilynol o gyflwyno'r Bil hwnnw i'r Cynulliad Cenedlaethol ym mis Gorffennaf 2012 a'i hynt drwy'r broses ddeddfwriaethol ddylanwad ar ffocws fy ngweithgareddau yn ystod y flwyddyn wrth i mi geisio cyfrannu'n effeithiol at broses graffu'r Cynulliad Cenedlaethol a sicrhau bod Swyddfa Archwilio Cymru mewn sefyllfa dda i fodloni gofynion y ddeddfwriaeth.

Mae'r darpariaethau'n gwneud newid mawr i drefniadau rheoli mewnol ac atebolrwydd Swyddfa Archwilio Cymru ac mae fy nhrefniadau llywodraethu wedi parhau i esblygu i brofi sut y gallai'r trefniadau hynny weithio'n ymarferol.

25 Cafodd y Bil Gydsyniad Brenhinol ar 29 Ebrill 2013.

Bwriedir i'm trefniadau arwain Swyddfa Archwilio Cymru tuag at gydymffurfiaeth â Chod Arfer Da'r llywodraeth ar Lywodraethu Corfforaethol i'r graddau bod ei ofynion yn berthnasol ac yn ymarferol o gofio'r fframwaith deddfwriaethol cyfredol.

Am y cyfnod a gwmpesir yn yr adroddiad hwn, pennwyd fy ngweledigaeth a'm hamcanion yn fy strategaeth gorfforaethol ar gyfer 2009-2012. Penderfynais ohirio'r gwaith o ddatblygu a gweithredu cyfeiriad strategol newydd tra bod y canlynol yn yr arfaeth:

- fy ystyriaeth o oblygiadau'r Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) ar y pryd o ran gweithrediadau yn y dyfodol;
- cwblhau fy strategaeth gontractio sy'n pennu'r egwyddorion ategol a'm dull o gaffael gwasanaethau archwilio yn y tymor canolig;
- rhagor o waith ar strategaeth gweithlu a strategaeth ariannol tymor canolig Swyddfa Archwilio Cymru yng nghyd-destun yr ymatebion i'r ymgynghoriad ar fy nghyfeiriad strategol arfaethedig a'r amgylchedd ariannol cyfyngedig y mae'n rhaid i bob corff cyhoeddus weithredu ynddo.

Cyhoeddais strategaeth newydd ar ddiwedd y flwyddyn a disgwyliaf i'r bwrdd newydd, unwaith y'i penodir, ei hadolygu a'i gweithredu.

Fel mewn blynyddoedd blaenorol, dirprwyais fy awdurdod am gyflawni fy nodau ac amcanion strategol i dri archwilydd cyffredinol cynorthwyol. Gyda'n gilydd ni yw'r Pwyllgor Gweithredol ac rwyf yn ei gadeirio. Drwy'r Pwyllgor hwn y byddaf yn gwneud penderfyniadau strategol a phenderfyniadau polisi ac mae'n gyfrifol am fonitro risgiau strategol allweddol ac am sicrhau y cânt eu rheoli'n effeithiol gyda rheolaethau lliniaru priodol ar waith. Mae'r Pwyllgor - ynghyd â'r Uwch Dîm Rheoli sy'n cynnwys pob cyfarwyddwr - hefyd yn nodi'r gwerthoedd sefydliadol sy'n llywodraethu gweithgareddau Swyddfa Archwilio Cymru ac ymddygiad ei staff. Yn 2012-13, cyfarfu'r Pwyllgor Gweithredol 21 o weithiau a chafodd amrywiaeth o wybodaeth i ategu ei weithgareddau.

Mae'r archwilwyr cyffredinol cynorthwyol yn atebol i mi am gyflawni eu hamcanion cymeradwy fel y'u disgrifiwyd yn fy nghynllun gweithredol blynyddol ac am sicrhau bod trefniadau effeithiol ar waith i reoli'r risgiau yn eu meysydd busnes. Mae pob un yn arwain tîm rheoli o gyfarwyddwyr neu reolwyr gwasanaeth y maent yn dirprwyo cyfrifoldeb am gyflawni prosiectau, tasgau a gwasanaethau penodol iddynt ac am reoli risgiau.

2012-13 oedd blwyddyn lawn gyntaf gweithredu fy nhrefniadau llywodraethu. Sefydlais Fwrdd Cysgodol er mwyn paratoi Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer gweithredu'r bwrdd statudol. Mae'n rhoi cyngor i mi ar nodau ac amcanion strategol Swyddfa Archwilio Cymru ac ar ddefnyddio adnoddau ariannol ac adnoddau eraill i'w cyflawni. Yn ystod y flwyddyn, penodwyd cadeirydd annibynnol drwy broses a oruchwyliwyd gan gynrychiolydd o'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Mae'r Bwrdd Cysgodol hefyd yn cynnwys cadeiryddion y tri phwyllgor llywodraethu a'r archwilwyr cyffredinol cynorthwyol sy'n aelodau o'm Pwyllgor Gweithredol.

Gyda'i gilydd, mae'r Pwyllgorau Archwilio a Rheoli Risg, Cydnabyddiaeth ac Adnoddau'n rhoi cyngor gwrthrychol a diduedd sy'n fy helpu i gyflawni fy nghyfrifoldebau am reoli risg yn briodol, rheolaeth a llywodraethu ac am roi sicrwydd cysylltiedig yn Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys sicrwydd ynglŷn â chydnabyddiaeth staff a rheoli adnoddau.

Mae'r tri phwyllgor llywodraethu'n gweithredu fel is-bwyllgorau'r Bwrdd Cysgodol. Yn 2012-13, gweithiodd y cylch busnes yn fwy effeithlon i gefnogi gwaith llywodraethu ac atebolrwydd ond bydd angen gwneud rhagor o welliannau er mwyn sicrhau bod penderfyniadau mwy amserol ac effeithiol yn cael eu gwneud.

Ar gyfer y Bwrdd Cysgodol a'i bwyllgorau rwyf yn cynnal cofrestr o fuddiannau aelodau sy'n dwyn ynghyd wybodaeth o'n datganiadau o annibyniaeth a gesglir bob blwyddyn ac unrhyw wybodaeth ychwanegol yn ystod y flwyddyn o ddatganiadau a wneir yng nghyfarfodydd y Bwrdd Cysgodol a'r pwyllgorau. Mae hyn yn sicrhau y caiff achosion posibl o wrthdaro buddiannau eu nodi cyn cyfarfodydd lle y bo'n ymarferol ac y cymerir camau i'w lliniaru.

Mae gan bob un o gadeiryddion y Bwrdd Cysgodol a'i bwyllgorau llywodraethu a'r Pennaeth Archwilio Mewnol hawl mynediad, a gallant godi materion sy'n achosi pryder yn uniongyrchol gyda Chadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol a'r archwilydd allanol yn cael mynediad dirwystr a chyfrinachol at y Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg, gan gynnwys drwy sesiwn breifat ym mhob cyfarfod o'r pwyllgor.

Tua diwedd 2012-13, cytunodd y Bwrdd Cysgodol i adolygu cydbwysedd gwaith y Pwyllgorau Cydnabyddiaeth ac Adnoddau er mwyn lleihau'r risg o ddyblygu rhyngddynt a sicrhau bod gwaith craffu effeithiol yn cael ei wneud ar bob agwedd ar weithrediadau Swyddfa Archwilio Cymru sydd o fewn eu cyfrifoldebau. Yn sgil yr adolygiad hwnnw, trosglwyddwyd y cyfrifoldeb am graffu ar swyddogaethau adnoddau dynol i'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth. Cafodd cylch gorchwyl y pwyllgorau ei addasu'n briodol.

Mae Arddangosyn 6 yn crynhoi presenoldeb aelodau yng nghyfarfodydd y Bwrdd Cysgodol a'r pwyllgorau yn 2012-13.

Arddangosyn 6: Presenoldeb aelodau yng nghyfarfodydd y Bwrdd Cysgodol a'r pwyllgorau yn 2012-13

	Pwyllgor Gweithredol	Bwrdd Cysgodol	Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg	Pwyllgor Cydnabyddiaeth	Pwyllgor Adnoddau
Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd	21	5	4	5	4
Cyfarwyddwyr anweithredol					
Dr Arun Midha					3
Y Canon David Stanton				5	
Christine Hayes[1]			1		
Deep Sagar[2]		4			
Denver Lynn			4		
Dr Elizabeth Haywood				5	
Gilbert Lloyd[3]		3	3		
Haydn Warman			4		
Mary Champion					4
Michael Heap				5	
Dr Michael Brooker		5			4
Peter Laing[4]		2	3		
Rosamund Blomfield-Smith		5		5	
Steve Burnett					4
Swyddfa Archwilio Cymru[5]					
Anthony Barrett	**19**	**5**	**2**		
Gillian Body	**20**	**5**			**1**
Huw Vaughan Thomas	**20**	**5**	**4**	**3**	**2**
Kevin Thomas	**17**	**4**	**4**	**5**	**4**

1 Penodwyd Christine Hayes i'r Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg yn dilyn ei gyfarfod ym mis Hydref 2012 a phenodwyd Gilbert Lloyd yn Gadeirydd y Pwyllgor. Roedd Christine Hayes hefyd yn bresennol mewn un cyfarfod fel arsylwr cyn ei phenodiad ffurfiol.

2 Penodwyd Deep Sagar yn Gadeirydd annibynnol y Bwrdd Cysgodol yn ystod haf 2012 a chymerodd y rôl honno ym mis Medi. Yn rhinwedd ei swydd fel Cadeirydd, bu Mr Sagar hefyd yn arsylwi'r modd yr oedd pob pwyllgor llywodraethu yn gweithredu.

3 Penodwyd Gilbert Lloyd yn aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg ym mis Mehefin 2012 a dechreuodd yn ei rôl fel Cadeirydd yn dilyn cyfarfod y Pwyllgor ym mis Hydref.

4 Ymddiswyddodd Peter Laing fel Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg yn dilyn y cyfarfod ym mis Hydref ar ôl gwasanaethu am ddau dymor yn olynol.

5 Mae'r Archwilydd Cyffredinol, fel y Swyddog Cyfrifyddu, a'i archwilwyr cyffredinol cynorthwyol yn aelodau o'r Bwrdd Cysgodol. Nid ydynt yn aelodau o'r pwyllgorau llywodraethu ond maent yn bresennol i friffio'r pwyllgorau neu gymryd eu cyngor fel y bo angen.

Y fframwaith risg a rheoli

Y Pwyllgor Gweithredol sy’n gyfrifol am reoli risg yn Swyddfa Archwilio Cymru. Mae’r Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg yn craffu ar drefniadau rheoli risg Swyddfa Archwilio Cymru.

Fy nod yw rheoli busnes Swyddfa Archwilio Cymru mewn modd sy’n ystyried y risgiau a wynebwn, gan ddefnyddio systemau rheoli priodol. Ymgorfforir yr amcan hwn yn ein dulliau gwaith gan gynnwys gweithdrefnau llywodraethu diffiniedig, polisïau rheoli ansawdd, rheolaeth ariannol a systemau i nodi a rheoli risgiau.

O ystyried natur ein busnes, nid ydym yn goddef lefel uchel o risg o ran barn archwilio broffesiynol, rheoleidd-dra a phriodoldeb, a rheolaeth ariannol.

Cyflogaf nifer fawr o gyfrifwyr cymwysedig ac aelodau eraill o staff sydd wedi’u cymhwyso’n broffesiynol ac sy’n rhwym wrth ofynion moesegol eu cyrff proffesiynol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cydymffurfio â’r Safonau Archwilio Rhyngwladol. Yn benodol, cymhwysir Safon Ryngwladol Rheoli Ansawdd 1 i’n holl waith archwilio ariannol.

Caiff y gwaith o reoli ansawdd archwiliadau ei hwyluso drwy ein proses archwilio a’r oruchwyliaeth hierarchaidd sydd ar waith o fewn prosiectau unigol. Mae gennym hefyd system o adolygiadau mewnol ac allanol. Cyflwynir adroddiadau i’r Pwyllgor Gweithredol ar ganlyniadau’r adolygiadau hyn. Mae’r rheolaethau hyn yn berthnasol i waith a wneir gan staff Swyddfa Archwilio Cymru a chwmnïau sector preifat sydd wedi’u contractio i weithio ar fy rhan.

Mae’r Pwyllgor Gweithredol yn cynnal cofrestr o risgiau corfforaethol sy’n nodi risgiau strategol a gweithredol a allai effeithio ar allu Swyddfa Archwilio Cymru i gyflawni ei nodau a’i hamcanion. Mae’r Pwyllgor yn effro i’r angen i adolygu’r risgiau hyn yn barhaus a delio’n briodol ag amgylchiadau newydd wrth iddynt godi. Mae’r gofrestr gryno o risgiau yn eitem sefydlog ar yr agenda yn ail gyfarfod y pwyllgor bob mis; mae’r Pwyllgor yn adolygu’r gofrestr fanwl o risgiau bob chwarter, cyn iddi gael ei hystyried gan y Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg a’r Bwrdd Cysgodol.

Arhosodd proffil risg Swyddfa Archwilio Cymru yn gymharol sefydlog drwy gydol 2012-13 er y cafwyd rhai amrywiadau, yn bennaf yn sgil cyflwyno’r Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) a’r ansicrwydd parhaus a achoswyd gan yr oedi a welwyd cyn i Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CThEM) benderfynu ar fy statws TAW a thandalu posibl mewn perthynas â threth TWE a chyfraniadau yswiriant gwladol.

Datblygiadau i wella'r fframwaith rheoli

Mae'n bwysig bod Swyddfa Archwilio Cymru yn cael ei chydnabod fel sefydliad effeithiol a reolir yn dda sy'n cyflawni gwerth am arian yn ei defnydd o adnoddau. Yn 2012-13, cyflwynais nifer o brosiectau a mentrau i wella atebolrwydd o fewn y sefydliad ymhellach, gan adeiladu ar y camau tuag at linellau adrodd mwy uniongyrchol a thryloyw a gyflwynwyd yn ystod y flwyddyn ariannol flaenorol.

Mae nifer o'r prosiectau hynny'n mynd rhagddynt ac yn cynnwys:

- sefydlu rhaglen datblygu diwylliant mewn ymateb i nifer o faterion a nodwyd yn arolwg staff 2012;
- datblygu ymhellach y fframwaith rheoli perfformiad corfforaethol sy'n rhoi gwybodaeth reoli briodol ac amserol i mi, fy Mhwyllgor Gweithredol a nawr y Bwrdd Cysgodol sy'n ein galluogi i nodi risgiau sy'n dod i'r golwg ac ymateb iddynt;
- egluro'r trefniadau ar gyfer systemau rheoli ariannol dirprwyedig a ategir gan lawlyfr newydd a rhaglen hyfforddi staff;
- llunio system arfarnu perfformiad staff newydd sy'n adeiladu ar brofiad hyd yma ac yn dwyn ynghyd arfer da o fannau eraill;
- asesu a nodi cyfleoedd i wneud gwelliannau pellach i drefniadau rheoli dogfennau Swyddfa Archwilio Cymru;
- gwella ymhellach drefniadau adfer ar ôl trychineb a pharhad busnes;
- cyhoeddi strategaeth gwrth-dwyll newydd sy'n disgrifio'r fframwaith sy'n llywodraethu fy nhrefniadau;
- mireinio'r polisi diogelwch TG er mwyn gwella'r trefniadau i fonitro'r defnydd a wneir o TGCh gan staff Swyddfa Archwilio Cymru yn rheolaidd.

Gyda'i gilydd, bwriedir i'r gwelliannau parhaus hyn sicrhau bod Swyddfa Archwilio Cymru mewn sefyllfa dda i fodloni gofynion y Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru).

Adolygu perfformiad ac effeithiolrwydd

Fel Swyddog Cyfrifyddu, fi sy'n gyfrifol am adolygu effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol. Mae fy adolygiad wedi'i lywio gan waith y Gwasanaeth Archwilio Mewnol, rheolwyr Swyddfa Archwilio Cymru sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal y fframwaith rheolaeth fewnol ac archwilwyr allanol drwy sylwadau yn eu llythyr rheoli. Wrth gwblhau fy adolygiad, rwyf hefyd yn ystyried cyngor y Bwrdd Cysgodol a'i bwyllgorau a ddisgrifiwyd yn eu hadroddiadau blynyddol.

Yn ystod y flwyddyn, cyrhaeddodd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol safonau a ddiffiniwyd yn *Government Internal Audit Standards* (sydd bellach wedi'u disodli gan *Public Sector Internal Audit Standards,* y bydd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol hefyd yn cydymffurfio â hwy). Mae'n cyflawni rhaglen waith yn seiliedig ar ddadansoddiad o'r prif risgiau sy'n wynebu Swyddfa Archwilio Cymru. Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol yn hysbysu'r Pwyllgor Gweithredol a'r Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg am hynt y broses o weithredu'r rhaglen waith arfaethedig. Mae hefyd yn mynychu'r Pwyllgorau Cydnabyddiaeth ac Adnoddau fel y bo angen. Yn unol â *Public Sector Internal Auditing Standards,* mae'n ofynnol i'r Pennaeth Archwilio Mewnol roi barn archwilio mewnol flynyddol yn seiliedig ar asesiad gwrthrychol o'r fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth.

Yn 2012-13, arweiniodd pryder y Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg ynghylch adnoddau archwilio mewnol ac oedi dilynol wrth gyflawni'r rhaglen waith at adolygiad o'm trefniadau. Rwyf bellach yn treialu trefniant cyd-gaffael lle byddaf yn is-gontractio elfennau o waith archwilio mewnol a gynlluniwyd i gyflenwyr allanol. Drwy gymryd y camau newydd hyn, bu modd cydbwyso'r rhaglen waith mewn da bryd i lywio'r farn archwilio. Bydd y cynllun peilot yn parhau yn 2013-14 a bydd gwerthusiad yn galluogi bwrdd newydd Swyddfa Archwilio Cymru i wneud penderfyniad gwybodus ynghylch ei drefniadau ar gyfer y gwasanaeth archwilio mewnol yn y dyfodol.

Mae'n ofynnol i bob un o'm pwyllgorau llywodraethu gyflwyno adroddiad blynyddol ar ei weithgareddau yn ystod y flwyddyn a swyddogaethau Swyddfa Archwilio Cymru a archwiliwyd ganddo.

Nododd y Pwyllgor Adnoddau fod trefniadau'r sefydliad o ran y defnydd o adnoddau yn parhau i wella gyda rhywfaint o dystiolaeth o arfer da, er mai araf oedd y newidiadau. Roedd buddsoddiad sylweddol yn cael ei wneud i feithrin diwylliant y sefydliad er mwyn paratoi Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer yr heriau i ddod, ac mae hyn yn hanfodol o ran y gwelliant pellach sydd ei angen. Felly, nododd y Pwyllgor Cydnabyddiaeth fod trefniadau rheoli tâl a pherfformiad y sefydliad yn parhau i ddatblygu yn erbyn cefndir o gyfyngiadau yn y sector cyhoeddus, ac mewn paratoad at anghenion y Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru). Prif bryder y Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg yn 2012-13 oedd effaith yr oedi wrth gyflwyno'r rhaglen archwilio mewnol ar gadernid ac amseroldeb ei chyngor i'r Archwilydd Cyffredinol. Cafodd y rhaglen ei chwblhau mewn pryd ar gyfer adolygiad y Pwyllgor o'r adroddiad blynyddol a chyfrifon ac, yn sgil hynny, bu'n bosibl iddo gymeradwyo barn y Pennaeth Archwilio Mewnol ar fframwaith rheoli Swyddfa Archwilio Cymru.

Yn ystod 2012-13, cytunodd y Bwrdd Cysgodol i weithredu system arfarnu perfformiad ar gyfer aelodau anweithredol a fframwaith ar gyfer asesu ei effeithiolrwydd ac effeithiolrwydd ei bwyllgorau. Roedd disgwyl i'r ddau ymarfer gael eu cwblhau ym mis Gorffennaf 2013 a byddant yn llywio'r broses o ddatblygu'r trefniadau llywodraethu newydd ar ôl penodi'r Bwrdd statudol.

Mae gwaith fy mhwyllgorau gweithredol a llywodraethu wedi'i gefnogi gan fy swyddfa breifat sy'n cyflawni amrywiaeth o weithgareddau i roi sicrwydd bod gwaith Swyddfa Archwilio Cymru yn cael ei wneud yn unol â safonau ansawdd priodol a bod ei systemau ar gyfer risg, rheolaeth a llywodraethu yn gweithredu'n effeithiol.

Llywodraethu gwybodaeth

Ar y cyd â staff Swyddfa Archwilio Cymru, mae gennyf fynediad breintiedig ac eang i ddata a gwybodaeth i'm helpu i gyflawni'r swyddogaeth archwilio a sicrhau bod fy adroddiadau'n ffeithiol, yn gywir ac yn gyflawn. Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru ddyletswydd i barchu'r mynediad breintiedig hwn a sicrhau bod y wybodaeth bersonol a roddir iddi yn cael ei diogelu'n briodol.

Wrth gyflawni'r ddyletswydd hon, mae gan Swyddfa Archwilio Cymru *Bolisi Diogelwch Gwybodaeth* sy'n:

- nodi rhwymedigaethau pob cyflogai mewn perthynas â defnyddio cyfleusterau TGCh Swyddfa Archwilio Cymru;
- amlinellu'r gofynion cyfreithiol ar gyfer prosesu data;
- tynnu sylw at brif gyfrifoldebau staff o ran diogelwch;
- nodi'r trefniadau ar gyfer gwaith monitro rheolaidd i gadarnhau bod staff yn cydymffurfio â'r gyfraith a pholisi Swyddfa Archwilio Cymru;
- nodi trefniadau Swyddfa Archwilio Cymru i fonitro i ba raddau y cydymffurfir â'r polisi;
- egluro sut y gall staff gael mwy o gymorth a chanllawiau a sut y dylid rhoi gwybod am ddigwyddiadau diogelwch.

Mae fy Ysgrifennydd Preifat yn atebol i'r Pwyllgor Gweithredol am lywodraethu gwybodaeth. Ef hefyd yw'r Pwynt Cyswllt Unigol sy'n gorfod awdurdodi'r holl gynigion i drosglwyddo lefelau uchel o wybodaeth fwy sensitif rhwng Swyddfa Archwilio Cymru, cyrff archwiliedig a tharddwyr eraill.

Mae'r Swyddog Diogelwch Gwybodaeth yn cynghori uwch reolwyr a staff ar faterion diogelwch technegol ac ymarferol, ac mae'n arwain unrhyw waith ymchwilio gofynnol.

Mae'r Swyddog Gwybodaeth yn gweithio i sicrhau bod prosesau llywodraethu gwybodaeth cyffredinol cadarn ar waith, gan gynnwys cydymffurfio â Deddf Diogelu Data 1998 a Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Y Swyddog Gwybodaeth yw'r prif bwynt cyswllt ar gyfer Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi penderfynu mabwysiadu ISO 27001, sef y safon ryngwladol ar gyfer rheoli diogelwch gwybodaeth, gan raddio ei threfniadau yn unol ag anghenion y sefydliad. Mae'r Pwyllgor Gweithredol yn disgwyl ystyried dogfennaeth System Rheoli Diogelwch Gwybodaeth sydd wedi'i chwblhau ym mis Mehefin 2013.

Ni fu unrhyw ddigwyddiadau'n ymwneud â data personol y dylid hysbysu Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ohonynt yn 2012-13.

Materion pwysig o ran rheolaeth fewnol

Yn 2011-12, soniais am rai materion penodol o ran rheolaeth fewnol a lywiodd y farn archwilio mewnol ac mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi gwneud cynnydd sylweddol wrth ymdrin â hwy:

- Mae'r trefniadau newydd ar gyfer cyfrifon rheoli a gyflwynwyd yn 2011-12 wedi cael eu gwella ymhellach fel bod gwybodaeth gywir ac amserol ar gael i'r Bwrdd Cysgodol a'r Pwyllgor Gweithredol. Atgyfnerthwyd gallu ac adnoddau'r tîm Cyllid drwy benodi Rheolwr Cyllid newydd ac mae rhaglen hyfforddi yn mynd rhagddi i atgyfnerthu'r gwaith o ddirprwyo trefniadau rheolaeth gyllidebol a chyflwyno adroddiadau cyllidebol o fewn y sefydliad cyfan.
- Oherwydd natur busnes Swyddfa Archwilio Cymru, am resymau effeithlonrwydd gweithredol, mae ei staff yn gweithio mewn amrywiaeth mawr o leoliadau ledled Cymru. Yn 2011-12, daeth yn amlwg bod rhai aelodau o staff, dros amser, at ddibenion asesu treth, wedi sefydlu gweithleoedd parhaol mewn lleoliadau heblaw am eu gweithle arferol o bosibl ac y dylid bod wedi talu treth ar dreuliau yr aethpwyd iddynt wrth deithio i'r lleoliadau hynny. Mae'r mater hwn wedi effeithio ar gyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru ac felly nid yw'n unigryw i Swyddfa Archwilio Cymru. Mae fy staff yn parhau i gydweithio â CThEM er mwyn pennu natur a chwmpas unrhyw achos o dorri rheoliadau a sicrhau bod Swyddfa Archwilio Cymru yn cydymffurfio â rheoliadau treth yn y dyfodol.
- Roedd natur newidiol fy nhrefniadau llywodraethu gwell a'r posibilrwydd o strwythur corfforaethol newydd a ragwelwyd yn y Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) ar y pryd yn golygu bod yn rhaid i'r polisïau, gweithdrefnau a chanllawiau sy'n cefnogi gweithrediadau busnes Swyddfa Archwilio Cymru gael eu hadolygu a'u diwygio'n barhaus.
- Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru bolisïau a gweithdrefnau ar waith sy'n llywodraethu contractau a chaffael a chyfrifoldebau am gadarnhau bod y rheolaethau a sefydlwyd yn gweithredu fel y'u cymeradwywyd. Yn 2012-13, adolygodd fy staff yr holl wariant nad oedd yn ymwneud â chyflogau ynghyd â sampl o drafodion caffael a chadarnhawyd cydymffurfiaeth â'r gweithdrefnau caffael. Fodd bynnag, nododd fy staff nifer o risgiau ynghlwm wrth brosiectau penodol a reolir ganddynt. Byddant yn parhau i gynnal adolygiadau cyfnodol o drafodion gwariant a chaffael er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth barhaus.

Yn ystod 2012-13, cyflwynais drefniadau gwell ar gyfer olrhain cynnydd wrth weithredu argymhellion archwilio mewnol ac allanol drwy system olrhain a gaiff ei hadolygu bob chwarter gan y Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg.

Nid oedd unrhyw argymhellion a wnaed gan y gwasanaeth archwilio mewnol yn 2012-13 yr oedd angen cymryd camau brys neu sylweddol mewn perthynas â hwy am eu bod yn amlygu problem fawr neu wendid rheoli sylweddol. Ni wnaeth y Pennaeth Archwilio Mewnol nodi unrhyw achosion o dwyll yn yr adolygiadau a gynhaliwyd ychwaith. Er na chododd unrhyw broblemau sylweddol, nodwyd pedwar mater pwysig yr oedd angen i reolwyr ymateb iddynt:

- yr angen i ddarparu hyfforddiant ychwanegol a chanllawiau gwell i gynyddu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r polisi cydnabod incwm. Yn absenoldeb hynny, dylai rheolwyr ystyried newid y ffordd y caiff incwm ei gydnabod o fodel sy'n seiliedig ar fewnbwn (amser) i fodel sy'n seiliedig ar allbynnau (cerrig milltir);

- pwysleisio pwysigrwydd cofnodi amser yn gywir a gwella trefniadau ar gyfer delio ag amrywiadau i raglenni gwaith;
- cyflwyno adolygiadau chwarterol o'r gwaith sy'n cael ei wneud gan y tîm Cyllid gyda rheolwyr y Grŵp Perfformiad ac Archwiliadau Ariannol;
- gwelliannau pellach i systemau adnoddau dynol gan gynnwys diweddaru a chyflawni'r strategaeth adnoddau dynol a nifer o bolisïau sy'n ymwneud ag adnoddau dynol.

Cafodd barn archwilio mewnol 2012-13 ei llywio gan amrywiaeth o ffactorau, gan gynnwys y rheini a restrir uchod. Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol wedi dod i'r casgliad bod systemau Swyddfa Archwilio Cymru yn gallu cyflawni fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth effeithiol; mae cynnydd wedi'i wneud ac eir i'r afael ag unrhyw wendidau sy'n weddill o ran gweithredu rheolaethau mewnol.

Y camau nesaf

Rwyf wedi derbyn barn y Pennaeth Archwilio Mewnol ac rwy'n cydnabod casgliadau fy mhwyllgorau llywodraethu. Yn amodol ar y rhain, rwy'n fodlon bod risgiau yn cael eu rheoli'n dda ar y cyfan a bod rheolaethau mewnol Swyddfa Archwilio Cymru wedi gwella'n sylweddol; pan fo gwendidau, mae camau ar waith i fynd i'r afael â hwy.

Mae'r rheolwyr yn rhoi argymhellion y Pennaeth Archwilio Mewnol ar waith a bydd fy Mhwyllgor Gweithredu yn parhau i fonitro'r gwelliannau a wneir.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu
3 Gorffennaf 2013

Adroddiad yr Archwilydd Annibynnol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Ardystiwn ein bod wedi archwilio datganiadau ariannol Archwilydd Cyffredinol Cymru am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013 o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Mae'r datganiadau ariannol hyn yn cynnwys y Crynodeb o Alldro Adnoddau, y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, y Datganiad Llif Arian Parod a'r Datganiad o Newidiadau o ran Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig. Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol fel y'u mabwysiadwyd gan yr Undeb Ewropeaidd, ac fel y cawsant eu dehongli a'u haddasu yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol 2012/13 y Llywodraeth.

Cyflwynir yr adroddiad hwn i'r partïon y mae wedi'i gyfeirio atynt yn unig yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006 ac nid at unrhyw ddiben arall. I'r graddau eithaf a ganiateir o dan y gyfraith, nid ydym yn derbyn nac yn cymryd cyfrifoldeb i unrhyw un arall heblaw am Gynulliad Cenedlaethol Cymru am ein gwaith archwilio, am yr adroddiad hwn, nac am y farn a luniwyd gennym.

Priod gyfrifoldebau Archwilydd Cyffredinol Cymru a'r Archwilydd

Fel yr esboniwyd yn llawnach yn y Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu a nodwyd ar dudalen 56, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol ac am fodloni ei hun eu bod yn rhoi darlun cywir a theg, ac mae hefyd yn gyfrifol am sicrhau rheoleidd-dra gwariant a derbyniadau. Ein cyfrifoldeb ni yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio (y DU ac Iwerddon) a mynegi barn arnynt. Mae'r safonau hynny yn ei gwneud yn ofynnol i ni gydymffurfio â Safonau Moesegol y Bwrdd Arferion Archwilio ar gyfer Archwilwyr. Rydym hefyd yn gyfrifol am roi barn ar reoleidd-dra gwariant a derbyniadau.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Mae archwiliad yn cynnwys cael tystiolaeth am symiau, datgeliadau a rheoleidd-dra gwariant a derbyniadau yn y datganiadau ariannol sy'n ddigon i roi sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol, boed hynny drwy dwyll neu wall. Mae hyn yn cynnwys asesu'r canlynol: a yw'r polisïau cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau Archwilydd Cyffredinol Cymru a pha un a ydynt wedi'u cymhwyso'n gyson a'u datgelu'n ddigonol; rhesymoldeb amcangyfrifon cyfrifyddu sylweddol a wnaed gan yr Archwilydd Cyffredinol fel y Swyddog Cyfrifyddu; a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau ariannol. At hynny, darllenwn yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn yr adroddiad blynyddol er mwyn nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol archwiliedig. Os deuwn yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol amlwg, ystyriwn y goblygiadau i'n hadroddiad.

Barn ar ddatganiadau ariannol

Yn ein barn ni, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg, yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006 a chyfarwyddiadau'r Trysorlys o dan y Ddeddf honno, o sefyllfa Archwilydd Cyffredinol Cymru ar 31 Mawrth 2013 a'r alldro adnoddau net, y gofyniad arian parod net, y gwariant net cynhwysfawr, newidiadau mewn cronfeydd wrth gefn a llifau arian parod ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol fel y'u mabwysiadwyd gan yr Undeb Ewropeaidd, fel y cawsant eu dehongli a'u haddasu gan FReM 2012/13;
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006 a chyfarwyddiadau a wnaed gan y Trysorlys o dan y Ddeddf honno.

Barn ar reoleidd-dra

Yn ein barn ni, mae'r gwariant a'r incwm a ddangoswyd yn y datganiadau ariannol wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac mae'r trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu ym mhob ffordd berthnasol.

Barn ar faterion eraill

Yn ein barn ni:

- mae'r rhan o'r Adroddiad Cydnabyddiaeth sydd i'w harchwilio wedi'i pharatoi'n briodol yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006 a chyfarwyddiadau a wnaed gan y Trysorlys o dan y Ddeddf honno;
- mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Materion y cyflwynwn adroddiad arnynt drwy eithriad

Nid oes dim i'w nodi gennym o ran y materion canlynol, y mae'n ofynnol i ni gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn ein barn ni:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu priodol; neu
- nid yw'r datganiadau ariannol na'r rhan o'r Adroddiad Cydnabyddiaeth sydd i'w harchwilio yn cyd-fynd â'r cofnodion cyfrifyddu; neu
- nid ydym wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnom ar gyfer ein harchwiliad; neu
- nid yw'r Datganiad Llywodraethu yn cydymffurfio â chanllawiau perthnasol y Trysorlys.

Adroddiad

Nid oes gennym unrhyw sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

RSM Tenon Audit Limited
5 Gorffennaf 2013

Archwilwyr Cofrestredig
Vantage
Victoria Street
Basingstoke
Hampshire
RG21 3BT

Crynodeb o Alldro Adnoddau ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013

	2012-13						Cyfanswm alldro net o'i gymharu â'r amcangyfrif	2011-12
	Amcangyfrif			Alldro				Alldro
	Gwariant gros	Incwm	Cyfanswm Net	Gwariant gros	Incwm	Cyfanswm Net		
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Refeniw	11,995	(7,271)	4,724	10,842	(7,271)	3,571	1,153	4,743
Cyfalaf	16		16	16		16	0	3
Atodol						0	0	97
Cyfanswm Adnoddau	12,011	(7,271)	4,740	10,858	(7,271)	3,587	1,153	4,843
Gofyniad Arian Parod Net (gweler y cysoniad isod)			4,740			4,472	268	3,358

Cysoni Cyfanswm Adnoddau â Gofyniad Arian Parod Net

		2012-13		2011-12
	Amcangyfrif	Alldro	Amrywiant	Alldro
	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyfanswm adnoddau (fel uchod)	4,740	3,587	1,153	4,843
Addasiadau				
Eitemau anariannol (dibrisiant)	(10)	(210)	200	(121)
Symudiadau mewn cyfalaf gweithio ac eithrio arian parod	10	1,194	(1,184)	(1,054)
Incwm sy'n fwy na'r amcangyfrif		(99)	99	(310)
Cyfanswm gofyniad arian parod net (fel uchod)	4,740	4,472	268	3,358

Mae'r Crynodeb o Alldro Adnoddau uchod yn crynhoi sefyllfa Swyddfa Archwilio Cymru yn erbyn yr elfennau hynny o gyllideb y Swyddfa sy'n amodol ar gymeradwyaeth drwy gynnig cynnig cyllidebol y Cynulliad Cenedlaethol. Yr elfennau dan sylw yw swm yr adnoddau a'r arian parod y gellir eu tynnu i lawr o Gronfa Gyfunol Cymru a swm yr incwm a gynhyrchir drwy waith grant yn y GIG, llywodraeth ganolog, llywodraeth leol a ffynonellau amrywiol y gellir ei gadw.

Cysoni alldro adnoddau â gwariant net

	2012-13	2011-12
	Alldro	Alldro
	£'000	£'000
Cyfanswm adnoddau refeniw	3,571	4,843
Incwm sy'n fwy na'r amcangyfrif	(99)	(310)
Incwm nad yw'n gyllid cyflenwi	(9,846)	(10,604)
Gwariant nad yw'n gyllid cyflenwi	8,419	10,826
Gwariant net	2,045	4,755

Mae’r tabl canlynol yn crynhoi lle mae ffigurau 2012-13 yn y tablau uchod wedi’u codi o’r ffigurau cyfatebol yn y Datganiad Cyfrifon, ac yn dangos sut y dosrannwyd y ffigurau hynny yn y Crynodeb o Alldro Adnoddau.

	Nodyn	Cyfanswm	Wedi'u cynnwys yn y Crynodeb o Alldro Adnoddau	Heb eu cynnwys yn y Crynodeb o Alldro Adnoddau
		£’000	£’000	£’000
Incwm (ffioedd)	2	15,871	7,347	8,524
Incwm (grant)	2	1,322		1,322
Incwm gweithredu arall	3	11	11	0
Llog banc	-	12	12	0
Llai incwm sy'n fwy na'r amcangyfrif		(99)	(99)	0
Cyfanswm yr incwm		**17,117**	**7,271**	**9,846**
Cyfanswm y gwariant		**19,261**	**10,842**	**8,419**
Dibrisiant	7	495	210	285
Symudiadau mewn cyfalaf gweithio	Datganiad Llif Arian Parod	(2,810)	(1,194)	(1,616)
Ychwanegiadau cyfalaf	8 a 9	589	16	573

Y symudiadau mewn cyfalaf gweithio yn y tabl uchod yw swm net y symudiadau mewn symiau derbyniadwy (£206,000) a symiau taladwy (£687,000) a darpariaethau (£2,329,000) a ddangosir yn y Datganiad Llif Arian Parod.

Esboniad o amrywiannau

Mae’r alldro net a nodir uchod yn deillio o ryddhau’r ddarpariaeth a wnaed yn 2011-12 mewn perthynas â’r rhwymedigaeth a ragwelwyd o ran TAW. Rydym bellach wedi cael dyfarniad gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi ynghylch statws TAW yr Archwilydd Cyffredinol. Mae’r dyfarniad hwn wedi cadarnhau na fydd unrhyw rwymedigaeth hanesyddol mewn perthynas â blynyddoedd blaenorol ac felly rydym wedi penderfynu ei bod yn briodol rhyddhau £2.392 miliwn o’r £2.6 miliwn a neilltuwyd yn 2011-12.

Crynodeb o arian parod sy’n daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru

Fel y nodwyd uchod, yn y flwyddyn derbyniwyd £99,000 o incwm yn fwy na’r swm o £7,271,000 y caniatawyd i ni ei gadw. Yn sgil gweithrediadau Swyddfa Archwilio Cymru yn ystod blwyddyn ariannol 2012-13, mae swm o £268,000 yn daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru.

Mae’r nodiadau canlynol ar dudalennau 78 i 99 yn rhan o’r datganiadau ariannol hyn.

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013

	Nodyn	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Gwariant			
Staff a chostau cysylltiedig	4	14,981	14,855
Gwasanaethau allanol	6	3,451	3,507
Costau gweithredu eraill	7	829	5,354
	2	**19,261**	**23,716**
Incwm			
Incwm o ffioedd archwilio	2	15,871	17,616
Grant arolygu	2	1,322	1,295
Incwm gweithredu arall	3	11	16
		17,204	**18,927**
Net (gwariant)		**(2,057)**	**(4,789)**
Llog (taladwy)/derbyniadwy		12	11
Treth gorfforaeth (taladwy)/adenilladwy		0	23
Gwariant net ar ôl treth a llog		**(2,045)**	**(4,755)**
Gwariant cynhwysfawr arall		0	0
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn		**(2,045)**	**(4,755)**

Mae'r nodiadau canlynol ar dudalennau 78 i 99 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Ni chafwyd unrhyw weithrediadau a derfynwyd, caffaeliadau na gwarediadau yn ystod y cyfnod nac unrhyw enillion na cholledion anghydnabyddedig.

Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol ar 31 Mawrth 2013

	Nodyn	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Asedau anghyfredol			
Eiddo, offer a chyfarpar	8	816	631
Asedau anniriaethol	9	120	218
		936	849
Asedau cyfredol			
Symiau masnach derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo	10	1,061	1,223
Symiau derbyniadwy eraill	11	461	522
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	12	4,519	6,667
		6,041	8,412
Cyfanswm asedau		**6,977**	**9,261**
Rhwymedigaethau cyfredol			
Symiau masnach taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill	13	1,743	2,433
Incwm gohiriedig	14	2,264	2,279
Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau	15	557	3,134
Cronfa Gyfunol Cymru (gweler y Crynodeb o Alldro Adnoddau)		268	1,945
		4,832	9,791
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau cyfredol		**2,145**	**(530)**
Rhwymedigaethau anghyfredol			
Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau	15	953	705
		953	705
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau		**1,192**	**(1,235)**
Ecwiti trethdalwyr			
Cronfa gyffredinol wrth gefn		1,192	(1,235)
		1,192	**(1,235)**

Mae'r nodiadau canlynol ar dudalennau 78 i 99 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu
3 Gorffennaf 2013

Datganiad o Lifau Arian Parod ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013

	Nodyn	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Llifau arian parod o weithgareddau gweithredu			
Gwariant net cynhwysfawr		(2,045)	(4,755)
Anariannol: dibrisiant	7	495	276
(Cynnydd)/gostyngiad mewn symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill	10, 11	223	426
Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	13, 14	(704)	(288)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn darpariaethau	15	(2,757)	2,258
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu		**(4,788)**	**(2,083)**
Llifau arian parod o weithgareddau buddsoddi			
Prynu eiddo, offer a chyfarpar	8	(155)	(7)
Prynu asedau anniriaethol	9	(6)	0
Ailddosbarthu'n refeniw	8	6	67
All-lif arian parod net o weithgareddau buddsoddi		**(155)**	**60**
Llifau arian parod o weithgareddau ariannu			
Cronfa Gyfunol Cymru		4,740	4,753
Ad-daliadau i Gronfa Gyfunol Cymru		(1,945)	(79)
Ariannu net		**2,795**	**4,674**
Symudiadau mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	12	**(2,148)**	**2,651**

Mae'r nodiadau canlynol ar dudalennau 78 i 99 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013

	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2011	162
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr yn 2011-12	
Cyfanswm gwariant cynhwysfawr	(4,755)
Arian o Gronfa Gyfunol Cymru	5,303
	710
Yn daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru	(1,945)
Balans ar 31 Mawrth 2012	**(1,235)**
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr yn 2012-13	
Cyfanswm gwariant cynhwysfawr	(2,045)
Arian o Gronfa Gyfunol Cymru	4,740
	1,460
Yn daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru[1]	(268)
Balans ar 31 Mawrth 2013	**1,192**

1 Fel y nodwyd yn y Crynodeb o Alldro Adnoddau ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013.

Mae'r nodiadau canlynol ar dudalennau 78 i 99 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Nodyn 1: Confensiynau a pholisïau cyfrifyddu

Datganiad o Bolisïau Cyfrifyddu

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â'r Llawlyfr Adroddiadau Ariannol (FReM) 2012-13, a gyhoeddwyd gan yr awdurdodau perthnasol. Paratowyd y datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol fel y nodir yn Nodyn 21: digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd.

Mae'r polisïau cyfrifyddu yn FReM yn cymhwyso Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol a fabwysiadwyd gan yr UE fel y'u haddaswyd neu'u dehonglwyd yng nghyd-destun y sector cyhoeddus. Lle y bo FReM yn caniatáu dewis polisi cyfrifyddu, dewiswyd y polisi cyfrifyddu y barnwyd ei fod yn fwyaf priodol i amgylchiadau penodol yr Archwilydd Cyffredinol er mwyn rhoi darlun cywir a theg o'r sefyllfa. Disgrifir y polisïau penodol a fabwysiadwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol isod. Fe'u cymhwyswyd yn gyson wrth ymdrin ag eitemau yr ystyrid eu bod yn berthnasol mewn perthynas â'r cyfrifon.

Nid oes unrhyw safonau cyfrifyddu newydd a gyhoeddwyd, ond nad ydynt yn effeithiol eto, a fyddai wedi cael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol hyn pe baent wedi'u cymhwyso i'r cyfnod adrodd hwn:

i Paratoir y cyfrifon o dan y confensiwn cost hanesyddol, a addaswyd i ystyried y broses o ailbrisio eiddo, offer a chyfarpar ac asedau anniriaethol lle bo hynny'n berthnasol i'w gwerth i'r busnes drwy gyfeirio at eu costau cyfredol, ar ffurf a gyfarwyddir gan Drysorlys EM, o dan baragraff 13(1) o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Fe'u cyflwynir mewn punnoedd Prydeinig, sef arian cyfred gweithredol Swyddfa Archwilio Cymru ac maent wedi'u talgrynnu i'r £1,000 agosaf.

ii Cydnabyddir incwm ffioedd gros ac incwm gweithredu arall yn seiliedig ar werth gwaith y codir tâl amdano heb gynnwys TAW.

iii Caiff incwm gweithredu, p'un a ddaw drwy grantiau uniongyrchol gan y llywodraeth neu ffioedd a godir ar gyrff a archwilir, ei gredydu i'r flwyddyn gyfrif y gwneir y gwaith ynddi. Caiff incwm a dderbynnir cyn i'r gwaith gael ei wneud ei ddosbarthu'n incwm gohiriedig (gweler xi). Caiff gwaith a wneir cyn i'r incwm gael ei dderbyn ei ddosbarthu'n waith sy'n mynd rhagddo (gweler ix). Ni chaiff arian a dynnir o Gronfa Gyfunol Cymru ei ystyried yn grant uniongyrchol gan y llywodraeth a chaiff ei gredydu'n uniongyrchol i ecwiti trethdalwyr.

iv Priodolwyd costau yr eir iddynt mewn gwaith archwilio (h.y. costau staff a chwmnïau dan gontract) yn uniongyrchol i'r ffrydiau incwm perthnasol. Codir am wariant arall yn gyntaf yn erbyn yr arian o Gronfa Gyfunol Cymru nas dyrannwyd ac yna, i'r graddau y mae'r arian ar gael, fe'i priodolir i ffrydiau incwm yn gymesur yn union â lefelau incwm.

v Mae Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) yn gynllun buddiannau diffiniedig amlgyflogwr nas ariennir y mae'r cyflogai a'r cyflogwr yn cyfrannu ato. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn cydnabod y gost ddisgwyliedig o ddarparu pensiynau ar sail systematig a rhesymol yn ystod y cyfnod y bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn elwa ar wasanaethau cyflogeion drwy wneud taliadau i PCSPS a gyfrifir ar sail gronnus.

vi Caiff rhenti prydlesi gweithredu eu codi ar sail llinell syth dros gyfnod y brydles. Caiff cymhellion prydles a dderbynnir eu cydnabod yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr fel rhan hanfodol o gyfanswm y treuliau prydles. Os yw Swyddfa Archwilio Cymru yn cael budd o gyfnodau di-rent yn ystod prydlesi, caiff y budd hwnnw ei gredydu'n gyfartal dros y cyfnod o ddechrau'r brydles hyd nes yr adolygiad rhent cyntaf.

vii Caiff asedau anniriaethol, sef trwyddedau meddalwedd, eu datgan fel cost hanesyddol wedi'i hamorteiddio. Caiff yr asedau eu hamorteiddio ar sail llinell syth naill ai dros gyfnod y drwydded neu oes economaidd ddefnyddiol yr ased, pa un bynnag sydd fyrraf. Cyfrifir amorteiddiad o ddyddiad dechrau oes ddefnyddiol yr ased anniriaethol.

viii Darperir dibrisiant ar bob ased eiddo, offer a chyfarpar ac fe'i cyfrifir i dalu am gost pob ased, llai y gwerth amcangyfrifedig dros ben, mewn rhandaliadau blynyddol cyfwerth yn ystod ei oes ddefnyddiol fel a ganlyn:

Dodrefn a ffitiadau	10 mlynedd
Offer cyfrifiadurol	3 blynedd
Offer swyddfa	5 mlynedd

O dan bolisi cyfalafu'r Archwilydd Cyffredinol, cyfalafir offer cyfrifiadurol unigol ac wedi'i grwpio a meddalwedd gwerth dros £5,000, offer arall gwerth dros £1,000 a gwaith adnewyddu swyddfa. Cyfrifir dibrisiant o ddyddiad dechrau oes ddefnyddiol yr ased.

ix Caiff symiau derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo eu prisio ar werth gwireddadwy amcangyfrifedig. Mae gwaith sy'n mynd rhagddo yn cyfeirio at symiau sy'n daladwy am waith a gwblhawyd lle nad yw'r ffi wedi'i chodi eto neu lle bo'r gwaith a wnaed yn perthyn i gyfnodau cyfrifyddu gwahanol. Fe'i nodir ar sail y gost lawn llai darpariaeth am golledion rhagweladwy a symiau a gafodd eu bilio ar y cyfrif. Pennir darpariaeth ar gyfer lleihad yng ngwerth symiau masnach derbyniadwy pan fo tystiolaeth na fydd Swyddfa Archwilio Cymru yn gallu adennill pob swm sy'n ddyledus yn unol â'r contractau.

x Caiff darpariaeth ar gyfer costau dadfeilio eiddo ar brydles yn y dyfodol ei chynnwys yn y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol. Fe'i cronnir drwy daliad dadfeilio blynyddol, a gyfrifir drwy gymhwyso cyfradd ddadfeilio flynyddol i arwynebedd llawr yr asedau ar brydles. Rhoddir cyfrif am rwymedigaethau dadfeilio sy'n ymwneud â chost newidiadau adferol a wneir i adeiladau ar brydles drwy ddarpariaeth a neilltuir yn y flwyddyn y nodir y gost, yn seiliedig ar amcangyfrifon a ddarperir gan syrfewyr annibynnol. Caiff y cyfryw ddarpariaethau eu cyfalafu a'u dibrisio dros oes yr ased neu hyd y brydles, pa un bynnag sydd fyrraf.

xi Mae incwm gohiriedig yn cynnwys incwm ffioedd sydd wedi'i anfonebu ond sydd heb ei gydnabod eto. Fe'i cyfrifir drwy asesu i ba raddau y mae prosiectau wedi'u cwblhau, fel canran, gan gydnabod y gyfran honno o incwm ffioedd a anfonebwyd fel refeniw yn ystod y cyfnod a thrin incwm sydd wedi'i anfonebu ond heb ei gydnabod fel incwm gohiriedig.

xii Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, rhaid llunio amcangyfrifon a thybiaethau amrywiol sy'n effeithio ar y polisïau cyfrifyddu a gymhwysir a'r symiau a gofnodir. Caiff pob amcangyfrif a dyfarniad o'r fath ei adolygu'n barhaus. Caiff diwygiadau i amcangyfrifon cyfrifyddu eu cydnabod yn y cyfnod y diwygiwyd yr amcangyfrif ac ym mhob cyfnod y mae'r diwygiad yn effeithio arno yn y dyfodol.

Gwneir y defnydd mwyaf o amcangyfrifon a dyfarniadau pwysig yn y meysydd canlynol:

- Mae darpariaethau ar gyfer dileu swyddi a diswyddiadau yn seiliedig ar ragamcanion o daliadau pensiwn disgwyliedig yn y dyfodol. Yn unol â safonau cyfrifyddu, cydnabyddir y ddarpariaeth yn llawn yn y flwyddyn y digwyddodd y digwyddiad sy'n dwyn rhwymedigaeth, gan dybio ei bod yn debygol bod angen trosglwyddo buddiannau economaidd ac y gellir amcangyfrif hyn mewn ffordd ddibynadwy.
- Caiff gwaith sy'n mynd rhagddo ei brisio ar sail canran y gwaith heb ei filio sydd wedi'i gwblhau. Cyfrifir incwm gohiriedig ar sail asesiad o'r graddau y mae prosiect wedi'i gwblhau, fel yr eglurir uchod.
- Mae darpariaethau treth yn seiliedig ar gyngor proffesiynol a dderbyniwyd.
- Mae darpariaethau dadfeiliadau yn seiliedig ar gyngor proffesiynol a dderbyniwyd.

xiii Ystyrir digwyddiadau ar ôl dyddiad y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol y gall fod angen eu datgelu neu eu haddasu yn unol â gofynion IAS 10 hyd at y dyddiad yr awdurdodir y cyfrifon i'w cyhoeddi. Dehonglir mai'r dyddiad hwn yw'r dyddiad y llofnodir Adroddiad yr Archwilydd Annibynnol.

Nodyn 2: Dadansoddiad o wariant net fesul segment

Crynhoir incwm, ariannu a chostau gweithgareddau Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer 2012-13 yn y tabl canlynol:

	Archwilio llywodraeth leol	Ardystio grantiau llywodraeth leol[1]	Archwilio'r GIG[1]	Archwilio llywodraeth ganolog[1]	Perfformiad llywodraeth leol	Perfformiad y GIG[1]	Perfformiad llywodraeth ganolog[1]	Gwaith gwerth am arian a ariannwyd gan Gronfa Gyfunol Cymru	Gweithgareddau a ariannwyd gan Gronfa Gyfunol Cymru	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Incwm ac ariannu										
Ffioedd archwilio	5,131	2,520	1,987	1,588	3,393	1,252	0			15,871
Grant					1,322					1,322
Arian o Gronfa Gyfunol Cymru								2,546	2,178	4,724
Cyfanswm	5,131	2,520	1,987	1,588	4,715	1,252	0	2,546	2,178	21,917
Gwariant	4,734	2,319	1,423	1,390	3,685	986		2,546	2,178	19,261
	397	201	564	198	1,030	266	0	0	0	2,656

1 Mae incwm a gwariant y segmentau hyn wedi'u cynnwys yn y Crynodeb o Alldro Adnoddau

Mae'r gwariant a nodir yn 2012-13 wedi'i leihau £2.392 miliwn o ganlyniad i ryddhau'r ddarpariaeth a neilltuwyd ar gyfer TAW hanesyddol yn 2011-12. Pe na bai am y ffaith bod y ddarpariaeth hon wedi'i rhyddhau, byddai incwm a gwariant a ariannwyd gan Gronfa Gyfunol Cymru wedi bod yn gytbwys ar y cyfan yn 2012-13.

Cysoni â’r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr

	£’000
Yn unol â'r dadansoddiad uchod	2,656
Adnoddau Cronfa Gyfunol Cymru	(4,724)
Treth gorfforaeth	0
Llog derbyniadwy	12
Incwm arall	11
Yn unol â'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr	(2,045)

Roedd ffigurau cymharol 2011-12 fel a ganlyn:

	Archwilio llywodraeth leol	Ardystio grantiau llywodraeth leol	Archwilio'r GIG	Archwilio llywodraeth ganolog	Perfformiad llywodraeth leol	Perfformiad y GIG	Perfformiad llywodraeth ganolog	Gwaith gwerth am arian a ariannwyd gan Gronfa Gyfunol Cymru	Gweithgareddau a ariannwyd gan Gronfa Gyfunol Cymru	Cyfanswm
	£’000	£’000	£’000	£’000	£’000	£’000	£’000	£’000	£’000	£’000
Incwm ac ariannu										
Ffioedd archwilio	5,453	2,609	2,343	1,667	3,856	1,686	2			17,616
Grant					1,295					1,295
Arian o Gronfa Gyfunol Cymru								1,951	3,452	5,403
Cyfanswm	5,453	2,609	2,343	1,667	5,151	1,686	2	1,951	3,452	24,314
Gwariant	6,088	2,609	2,343	1,667	4,738	1,321	0	1,951	2,999	23,716
	(635)	0	0	0	413	365	2	0	453	598

Cysoni â'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr

	£'000
Yn unol â'r dadansoddiad uchod	598
Adnoddau Cronfa Gyfunol Cymru	(5,403)
Treth gorfforaeth	23
Llog derbyniadwy	11
Incwm arall	16
Yn unol â'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr	(4,755)

Nodyn 3: Incwm gweithredu arall

	2012-13	2011-12
	£'000	£'000
Incwm amrywiol	11	16
	11	16

Tudalen 82

Nodyn 4: Staff a chostau cysylltiedig

(i) Costau staff	2012-13	2011-12
	£'000	£'000
Cyflogau staff	10,317	10,029
Ffioedd aelodau anweithredol pwyllgorau[1]	64	51
Costau nawdd cymdeithasol[2]	1,065	1,243
Costau pensiwn	2,069	2,051
	13,515	13,374
Cynllun ceir	745	681
Tanysgrifiadau a buddiannau eraill	38	33
	14,298	14,088
Contractwyr archwilio ac arolygu	472	728
	14,770	14,816
Costau dileu swyddi, ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau	263	105
Llai arian a dderbyniwyd mewn perthynas â secondiadau i'r tu allan	(52)	(66)
Costau staff net	14,981	14,855

1 Fel y'u nodwyd yn yr Adroddiad Cydnabyddiaeth.

2 Roedd costau nawdd cymdeithasol yn uwch yn 2011-12 o ganlyniad i ddarpariaeth ar gyfer costau TWE hanesyddol.

Ceir gwybodaeth fanylach am daliadau cydnabyddiaeth a hawliau pensiwn uwch reolwyr yn yr Adroddiad Cydnabyddiaeth ar dudalennau 48 i 55.

Mae staff Swyddfa Archwilio Cymru yn gymwys i ymuno â Phrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Cynllun buddiannau diffiniedig amlgyflogwr nas ariennir yw hwn ond ni all Swyddfa Archwilio Cymru nodi ei chyfran o'r asedau a'r rhwymedigaethau sylfaenol. Ceir manylion yng nghyfrifon adnoddau Swyddfa'r Cabinet: Blwydd-daliadau Sifil (www.civilservice-pensions.gov.uk).

Mae cyfraddau cyfraniadau'r cyflogwr yn seiliedig ar lefelau cyflogau ac mae cyfraddau cyfrannu yn amrywio rhwng 16.7 y cant a 24.3 y cant (2011-12: 16.7 y cant i 24.3 y cant). Cyfanswm cyfraniadau'r cyflogwr oedd £2,060,736 (2011-12: £2,047,458). Mae actiwari'r cynllun yn adolygu cyfraniadau'r cyflogwr bob pedair blynedd ar ôl ailbrisio'r cynllun yn llawn. Mae'r cyfraddau cyfrannu yn adlewyrchu buddiannau wrth iddynt gael eu cronni, nid pan eir i'r costau yn union, ac maent yn adlewyrchu profiad blaenorol o'r cynllun.

Gall cyflogeion ddewis agor cyfrif pensiwn partneriaeth, sef pensiwn cyfranddeiliaid y mae'r cyflogwr yn cyfrannu ato. Yn ystod 2012-13, manteisiodd dau gyflogai ar y dewis hwn (2011-12: un). Cyfanswm cyfraniadau'r cyflogwr i bensiynau partneriaeth oedd £7,687 (2011-12: £4,210).

(ii) Niferoedd staff	**2012-13** **£'000**	**2011-12** **£'000**
Nifer y staff parhaol cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd yn y DU yn ystod y flwyddyn, ar gyfartaledd	226	223
Contractwyr archwilio ac arolygu (nifer y staff cyfwerth ag amser llawn yn ystod y flwyddyn ar gyfartaledd)	11	17

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio nifer o gontractwyr archwilio ac arolygu dros dro ar adegau penodol yn ystod y flwyddyn i ateb y galw am adnoddau ar gyfnodau brig.

Nodyn 5: Dileu swyddi, ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gweithredu cynlluniau diswyddo gwirfoddol yn unol â rheolau Cynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil ac fel y'u cymeradwywyd gan Swyddfa'r Cabinet. Mae'r cynlluniau hyn yn bodloni gofynion cynllunio'r gweithlu ac maent wedi arwain at leihad yn sylfaen costau staffio Swyddfa Archwilio Cymru. Cost y cynllun yn 2012-13 oedd £192,207 (2011-12: £346,673).

Gadawodd nifer o gyflogeion drwy becynnau ymadael cymeradwy yn ystod 2012-13 a 2011-12 fel y crynhoir isod:

Band costau'r pecyn ymadael	2012-13			2011-12		
	Nifer y diswyddiadau gorfodol	Nifer yr ymadawiadau cytûn eraill	Cyfanswm y pecynnau ymadael fesul band costau	Nifer y diswyddiadau gorfodol	Nifer yr ymadawiadau cytûn eraill	Cyfanswm y pecynnau ymadael fesul band costau
Llai na £10,000						
£10,000 – £25,000					1	1
£25,000 – £50,000					2	2
£50,000 – £100,000		1	1		2	2
£100,000 – £150,000		1	1		1	1
£200,000 a throsodd						
Cyfanswm	0	2	2	0	6	6

Roedd gan y ddau unigolyn y caniatawyd iddynt adael yn wirfoddol yn 2012-13 ddyddiadau gadael yn 2013-14. Mae costau'r ddau becyn wedi'u cynnwys yn Nodyn 4: costau staff a Nodyn 15: darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau.

Talwyd costau ymddeoliadau cynnar ac ymadawiadau yn unol â pholisi Swyddfa Archwilio Cymru, y cytunwyd arno gydag undebau llafur cydnabyddedig. Caiff y costau ychwanegol nas telir gan Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil eu talu gan Swyddfa Archwilio Cymru ac fe'u cydnabyddir yn y datganiadau ariannol hyn.

Nodyn 6: Gwasanaethau allanol

	2012-13	2011-12
	£'000	£'000
Taliadau i gwmnïau cyfrifyddu preifat	3,320	3,393
Costau ymchwil a chostau ymgynghori eraill	131	114
	3,451	3,507

Mae'r costau hyn yn ymwneud â gwasanaethau allanol a brynwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol sy'n uniongyrchol gysylltiedig â swyddogaethau archwilio, arolygu neu ymchwil.

Nodyn 7: Costau gweithredu eraill

	2012-13	2011-12
	£'000	£'000
Llety		
Costau prydlesi rhent	245	376
Costau eraill	390	393
Cyflenwadau a gwasanaethau[1]	1,374	1,234
Cynnydd/(gostyngiad) yn y ddarpariaeth ar gyfer TAW[1]	(2,392)	2,392
Recriwtio a throsglwyddiadau	57	31
Dibrisiant	495	276
Ffi archwilio sy'n daladwy i Audit Scotland	-	3
Ffi archwilio sy'n daladwy i RSM Tenon	29	23
Ffioedd proffesiynol[2]	64	105
Teithio a chynhaliaeth	397	408
Hyfforddiant	170	140
Cynnydd/(gostyngiad) yn y ddarpariaeth ar gyfer drwgddyledion	-	(27)
	829	5,354

1 Cyfanswm y cyflenwadau a'r gwasanaethau yn 2011-12 oedd £3,626,000. Mae'r ffigur hwn wedi'i rannu at ddibenion cyflwyno er mwyn amlygu effaith y cynnydd a'r gostyngiad yn y ddarpariaeth ar gyfer trethiant.

2 Mae ffioedd proffesiynol yn cyfeirio at ffioedd cyfreithiol a ffioedd proffesiynol eraill

Nodyn 8: Eiddo, offer a chyfarpar

2012-13	Dodrefn a ffitiadau £’000	Technoleg gwybodaeth £’000	Offer swyddfa £’000	Cyfanswm £’000
Cost				
Ar 31 Mawrth 2012	823	207	112	1,142
Ychwanegiadau	560	-	23	583
Gwarediadau	-	-	(20)	(20)
Ailddosbarthwyd i refeniw	(6)	-	-	(6)
Ar 31 Mawrth 2013	1,377	207	115	1,699
Dibrisiant				
Ar 31 Mawrth 2012	344	104	63	511
Darparwyd yn ystod y cyfnod	355	17	20	392
Gwarediadau	-	-	(18)	(18)
Ailddosbarthwyd i refeniw	(2)	-	-	(2)
Ar 31 Mawrth 2013	697	121	65	883
Gwerth llyfr net				
Ar 31 Mawrth 2013	680	86	50	816
Ar 31 Mawrth 2012	479	103	49	631
Ariannu asedau				
A berchenogir	680	86	50	816

2011-12	Dodrefn a ffitiadau £'000	Technoleg gwybodaeth £'000	Offer swyddfa £'000	Cyfanswm £'000
Cost				
Ar 31 Mawrth 2011	920	260	32	1,212
Ychwanegiadau	7	-	-	7
Gwarediadau	(37)	(53)	-	(90)
Ailddosbarthwyd i refeniw	(67)	-	-	(67)
Ailddosbarthwyd o asedau anniriaethol	-	-	80	80
Ar 31 Mawrth 2012	823	207	112	1,142
Dibrisiant				
Ar 31 Mawrth 2011	302	140	24	466
Darparwyd yn ystod y cyfnod	104	17	19	140
Gwarediadau	(35)	(53)	-	(88)
Ailddosbarthwyd i refeniw	(27)	-	-	(27)
Ailddosbarthwyd o asedau anniriaethol	-	-	20	20
Ar 31 Mawrth 2012	344	104	63	511
Gwerth llyfr net				
Ar 31 Mawrth 2012	479	103	49	631
Ar 31 Mawrth 2011	618	120	8	746
Ariannu asedau				
A berchenogir	479	103	49	631

Ym marn yr Archwilydd Cyffredinol, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth llyfr net asedau ar werthoedd presennol ac ar eu cost hanesyddol.

Nodyn 9: Asedau anniriaethol

Trwyddedau meddalwedd yw asedau anniriaethol.

2012-13	**Cyfanswm £'000**
Cost	
Ar 31 Mawrth 2012	715
Ychwanegiadau	6
Gwarediadau	(9)
Ar 31 Mawrth 2013	712
Amorteiddio	
Ar 31 Mawrth 2012	497
Darparwyd yn ystod y cyfnod	104
Gwarediadau	(9)
Ar 31 Mawrth 2013	592
Gwerth llyfr net	
Ar 31 Mawrth 2013	120
Ar 31 Mawrth 2012	218
Ariannu asedau	
A berchenogir	120

2011-12	Cyfanswm £'000
Cost	
Ar 31 Mawrth 2011	804
Ychwanegiadau	-
Gwarediadau	(9)
Ailddosbarthwyd i offer swyddfa	(80)
Ar 31 Mawrth 2012	715
Amorteiddio	
Ar 31 Mawrth 2011	362
Darparwyd yn ystod y cyfnod	164
Gwarediadau	(9)
Ailddosbarthwyd i offer swyddfa	(20)
Ar 31 Mawrth 2012	497
Gwerth llyfr net	
Ar 31 Mawrth 2012	218
Ar 31 Mawrth 2011	442
Ariannu asedau	
A berchenogir	218

Ym marn yr Archwilydd Cyffredinol, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth llyfr net asedau ar werthoedd presennol ac ar eu cost hanesyddol.

Nodyn 10: Symiau masnach derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Symiau masnach derbyniadwy		
Llywodraeth ganolog	98	96
Llywodraeth leol	337	141
Y GIG	99	248
Y tu allan i'r llywodraeth	6	6
Gwaith sy'n mynd rhagddo		
Llywodraeth ganolog	391	408
Llywodraeth leol	130	199
Y GIG	-	125
	1,061	1,223

Ni fu angen darpariaeth ar gyfer drwgddyledion a dyledion amheus yn 2012-13.

Nodyn 11: Symiau derbyniadwy eraill

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Symiau derbyniadwy eraill	-	46
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	459	474
Benthyciadau i gyflogeion	2	2
	461	522

Nid oes symiau sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod.

Gellir dadansoddi balansau'r symiau derbyniadwy yn Nodiadau 10 ac 11 o dan y categorïau canlynol:

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Cyrff llywodraeth ganolog	506	583
Cyrff llywodraeth leol	631	487
Cyrff y GIG	99	308
Cyrff y tu allan i'r llywodraeth	286	367
	1,522	1,745

Nodyn 12: Arian parod a’r hyn sy’n cyfateb i arian parod

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
	£’000	£’000
Balans ar 1 Ebrill	6,667	4,016
Newid net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	(2,148)	2,651
Balans ar 31 Mawrth	4,519	6,667

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
	£’000	£’000
Cyfrif cyfredol	2,817	5,672
Cyfrif Ewro	1	3
Y Gronfa Sterling Fyd-eang	1,701	992
	4,519	6,667

Mae’r Cyfrif cyfredol yn cynnwys cyfleuster llog dros nos. Diben y cyfrif Ewro yw symleiddio trafodion tramor achlysurol.

Darperir y Gronfa Sterling Fyd-eang gan Grŵp RBS. Nod y gronfa hon yw diogelu balansau cyfalaf hyd yn oed pan fo ansefydlogrwydd ariannol o fewn y marchnadoedd ariannol, tra’n cynnig adenillion marchnad arian cyfanwerthol. Mae’r gronfa wedi’i strwythuro i sicrhau y cynhelir y statws credyd uchaf, sef statws AAA neu statws cyfwerth, gydag asiantaethau graddio statws Standard & Poor, Fitch a Moody.

Nodyn 13: Symiau masnach taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Symiau masnach taladwy[1]	161	224
TAW		451
Trethiant a chostau nawdd cymdeithasol	2	360
Croniadau ar gyfer hawl gwyliau nas cymerwyd eto	486	619
Croniadau eraill[2]	545	779
	1,743	2,433

1 Mae pob swm masnach taladwy yn ddyledus o fewn blwyddyn.

2 Mae'r rhan helaeth o'r croniadau eraill yn ymwneud ag anfonebau am symiau masnach sy'n daladwy a dderbyniwyd ar ôl diwedd y flwyddyn. Hefyd yn y ffigurau croniadau eraill mae swm o £4,076 ar gyfer addasiadau prydles sy'n ymwneud â chyfnod di-rent wedi'i amorteiddio dros oes pum mlynedd y brydles. Mae ffigur o £210,669 ar gyfer cyfraniadau pensiwn mis Mawrth wedi'i gynnwys o fewn croniadau eraill ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2012.

Nodyn 14: Incwm gohiriedig

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Incwm gohiriedig	2,264	2,279
	2,264	2,279

Yn unol â safonau cyfrifyddu, mae'n ofynnol i ni asesu i ba raddau mae prosiectau wedi'u cwblhau, fel canran, a chydnabod y gyfran honno o'r incwm ffioedd disgwyliedig fel refeniw yn ystod y cyfnod. Mae incwm gohiriedig yn cyfeirio at incwm sydd wedi'i filio ond sydd heb ei gydnabod eto.

Gellir dadansoddi'r balansau taladwy yn Nodiadau 13 a 14 o dan y categorïau canlynol:

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
	£'000	£'000
Cyrff llywodraeth ganolog	776	1,051
Cyrff llywodraeth leol	1,351	1,482
Cyrff y GIG	885	815
Cyrff y tu allan i'r llywodraeth	995	1,364
	4,007	4,712

Nodyn 15: Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau

	Dadfeiliadau	Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau	CThEM	Cyfansymiau
	£'000	£'000	£'000	£'000
Ar 31 Mawrth 2012	146	1,088	2,605	3,839
Darparwyd yn ystod y flwyddyn	428	239	30	697
Darpariaethau a ddefnyddiwyd/ rhyddhawyd yn ystod y flwyddyn	(32)	(512)	(2,482)	(3,026)
Ar 31 Mawrth 2013	542	815	153	1,510

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio cyfradd ddisgowntio, yn glir o CPI, Trysorlys EM ym mis Tachwedd 2012, sef 2.35 y cant mewn termau real i gyfrifo'r balans hwn (2011-12: 2.8 y cant).

Dadansoddiad o'r amseru disgwyliedig:

	Dadfeiliadau	Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau	CThEM	Cyfansymiau
	£'000	£'000	£'000	£'000
O fewn blwyddyn	-	404	153	557
Dros flwyddyn ond o fewn pum mlynedd	65	369	-	434
Dros bum mlynedd	477	42	-	519
	542	815	153	1,510

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer dadfeiliadau'n rhoi amcangyfrif o'r costau y gallai Swyddfa Archwilio Cymru fynd iddynt wrth wella'r eiddo a brydlesir ganddi ar ddiwedd y prydlesi. Mae'r ddarpariaeth yn cynnwys amcangyfrif o gost debygol gwneud newidiadau adferol i eiddo a brydlesir, ynghyd â swm ar gyfer 'traul' a gyfrifir drwy gymhwyso cyfradd ddadfeilio flynyddol i arwynebedd llawr yr ased a brydlesir. Amcangyfrifwyd cost y gwaith adferol a wnaed i'r swyddfeydd ar Heol y Gadeirlan gan syrfewyr annibynnol. Amcangyfrifwyd y gost o wneud newidiadau i'r swyddfeydd ym Mhenllergaer ac Ewlo drwy gyfeirio at y costau sy'n ymwneud â gwneud y newidiadau. Mae'r ddarpariaeth wedi cynyddu yn ystod 2012-13 oherwydd newid yn y driniaeth gyfrifyddu er mwyn bodloni gofynion y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Mae'r darpariaethau ar gyfer ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau'n cyfeirio at rwymedigaeth Swyddfa Archwilio Cymru yn y dyfodol mewn perthynas ag aelodau o staff sydd wedi gadael o dan gynlluniau dileu swyddi, ymddeol yn gynnar a diswyddo.

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer CThEM yn ymwneud â'r canlynol:

- tandalu cyfraniadau treth TWE ac yswiriant gwladol i gontractwyr sydd wedi darparu gwasanaethau i Swyddfa Archwilio Cymru yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2005 a 31 Mawrth 2013;
- tandalu cyfraniadau treth TWE ac yswiriant gwladol mewn perthynas â threuliau a dalwyd i rai aelodau o staff Swyddfa Archwilio Cymru;
- tandalu cyfraniadau treth TWE ac yswiriant gwladol mewn perthynas â'r Rhaglen Cymorth i Gyflogeion.

Mae elfen o'r ddarpariaeth a neilltuwyd ar ddiwedd 2011-12 mewn perthynas ag ymholiad ynghylch statws TAW yr Archwilydd Cyffredinol, sydd wedi bod yn destun trafodaeth ers tro, wedi'i rhyddhau yn 2012-13 gan fod CThEM bellach wedi dyfarnu na fydd unrhyw asesiad ar gyfer rhwymedigaethau hanesyddol ac felly nid oes angen y ddarpariaeth mwyach.

Nodyn 16: Prydlesi gweithredu

Roedd ymrwymiadau refeniw ar 31 Mawrth 2013 o ran prydlesi ceir na ellir eu canslo sy'n dod i ben:

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
O fewn blwyddyn	51	17
O fewn blwyddyn i bum mlynedd	346	373
	397	390

Roedd ymrwymiadau refeniw ar 31 Mawrth 2013 o ran prydlesi swyddfeydd sy'n dod i ben:

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2013 Nifer yr eiddo	31 Mawrth 2012 £'000	31 Mawrth 2012 Nifer yr eiddo
O fewn blwyddyn	-	-	-	-
O fewn blwyddyn i bum mlynedd	178	2	109	1
Dros bum mlynedd	3,560	1	4,048	2
	3,738	3	4,157	3

Adolygir rhent prydlesi swyddfeydd yn rheolaidd.

Nodyn 17: Colledion a thaliadau arbennig

Taliadau arbennig

Nid oedd unrhyw daliadau arbennig yn 2012-13 (2011-12: dim).

Colledion

Ni fu unrhyw golledion i'w datgelu yn 2012-13 (2011-12: dim).

Nodyn 18: Deilliadau ac offerynnau ariannol

Mae IAS 32 *Offerynnau Ariannol: Datgelu a Chyflwyno* ac IAS 39 *Offerynnau Ariannol: Cydnabod a Mesur* yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu'r rôl y mae offerynnau ariannol wedi'i chwarae yn ystod y cyfnod o ran creu neu newid y risgiau y mae endid yn eu hwynebu wrth gyflawni ei weithgareddau. Oherwydd natur gweithgareddau'r Archwilydd Cyffredinol a'r modd y caiff y gweithrediadau eu hariannu, nid yw'r swyddfa'n agored i lefel uchel o risg ariannol. Er y gall yr Archwilydd Cyffredinol fenthyca arian, ni fu'n rhaid i'r swyddfa wneud hynny yn ystod y flwyddyn ariannol hon. Gall yr Archwilydd Cyffredinol fuddsoddi arian dros ben hefyd, a gwna hynny drwy gyfrif llog dros nos a thrwy'r Gronfa Sterling Fyd-eang (gweler Nodyn 12). Nid yw'r gweithgareddau hyn yn peri unrhyw risgiau ariannol sylweddol.

Risg o hylifedd

O gofio natur ein busnes, ni oddefir lefel uchel o risg o ran rheoli ariannol.

Yn sgil yr agwedd hon, a chefnogaeth Cronfa Gyfunol Cymru, nid yw'r Archwilydd Cyffredinol yn agored i risgiau sylweddol o ran hylifedd.

Risg cyfradd llog

Nid yw asedau na rhwymedigaethau ariannol yr Archwilydd Cyffredinol, ac eithrio incwm buddsoddi, yn agored i risg cyfradd llog.

Risg arian cyfred tramor

Mae'r graddau y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn agored i risg arian cyfred tramor yn fach iawn gan mai dim ond pryniannau bach iawn o arian cyfred tramor a wna ymlaen llaw mewn perthynas â theithio tramor a chostau cysylltiedig eraill megis gwestai. Hefyd, caiff unrhyw ffioedd o waith neu secondiadau tramor eu trosi pan ddônt i law. Cofnodir unrhyw wahaniaethau cyfnewid yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn wrth gyfrifo'r warged weithredu.

Risg o ran credyd

Llywodraeth Cymru, y cyrff a noddir ganddi a chyrff cyhoeddus cysylltiedig, GIG Cymru a chyrff llywodraeth leol yng Nghymru yw prif gleientiaid Swyddfa Archwilio Cymru. Felly nid yw Swyddfa Archwilio Cymru wedi'i hamlygu i unrhyw risgiau credyd perthnasol.

Gwerthoedd teg

Nid oes gwahaniaeth rhwng gwerthoedd llyfr a gwerthoedd teg asedau a rhwymedigaethau ariannol yr Archwilydd Cyffredinol ar 31 Mawrth 2013 (31 Mawrth 2012: dim).

Nodyn 19: Rhwymedigaeth wrth gefn

Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi ysgrifennu i Gyllid a Thollau EM yn gofyn am gadarnhad bod staff gweithredol Swyddfa Archwilio Cymru yn dal i fodloni'r diffiniad o fod 'wedi'u lleoli'n ddaearyddol' at ddibenion treth. Rydym yn aros am ateb. Ar hyn o bryd nid yw'n bosibl dweud a fydd unrhyw rwymedigaeth yn crisialu, ac os felly, beth fyddai swm tebygol rhwymedigaeth o'r fath. Pe bai rhwymedigaeth sylweddol yn crisialu, byddai angen i'r Archwilydd Cyffredinol gael arian o Gronfa Gyfunol Cymru neu ffioedd archwilio ychwanegol i fodloni'r rhwymedigaeth honno.

Nodyn 20: Trafodion â phartïon cysylltiedig

Unig gorfforaeth yw'r Archwilydd Cyffredinol a sefydlwyd o dan statud ac mae wedi cynnal nifer o drafodion perthnasol gyda Chronfa Gyfunol Cymru a'r cyrff a archwilir ganddo ef a'i archwilwyr penodedig fel y datgelwyd yn yr Adroddiad Cydnabyddiaeth.

Yn ystod y flwyddyn, nid oedd unrhyw aelod o'r pwyllgorau anweithredol nac aelodau allweddol o staff na'u partïon cysylltiedig wedi ymgymryd ag unrhyw drafodion perthnasol gyda'r Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru. Mae gwybodaeth am bersonél rheoli allweddol wedi'i chynnwys yn yr Adroddiad Cydnabyddiaeth.

Nodyn 21: Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd

Ar 29 Ebrill 2013, rhoddodd Ei Mawrhydi y Frenhines Gydsyniad Brenhinol i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013. Mae'r Ddeddf hon yn creu corff corfforaethol newydd - Swyddfa Archwilio Cymru. Yn amodol ar y gorchmynion cychwyn angenrheidiol, caiff y staff hynny a gyflogwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol, a'r holl asedau a rhwymedigaethau a freiniwyd yn yr Archwilydd Cyffredinol, ar 31 Mawrth 2014, eu trosglwyddo i Swyddfa Archwilio Cymru yn weithredol o 1 Ebrill 2014.

Mae'r datganiadau ariannol wedi'u paratoi ar sail busnes gweithredol oherwydd rhagwelir y bydd gweithrediadau ariannol cyfredol yr Archwilydd Cyffredinol yn cael eu cyflawni'n llawn gan Swyddfa Archwilio Cymru o 1 Ebrill 2014.

RSM Tenon Audit

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Report to those charged with Governance
for the year ended 31 March 2013

CONTENTS

1 Executive summary 3

2 Accounting policies and practices 6

3 Adjusted and unadjusted errors 8

4 Accounting and financial control systems 9

5 Follow up of prior year adjustments 12

Appendices

Accounting and audit update

Letter of representation

This report is part of a continuing dialogue between the Wales Audit Office (WAO) and ourselves and is therefore not intended to cover every matter discussed during the course of the audit. For this reason, the report is intended for the sole use of the organisation. We do not accept responsibility to any person acting in an individual capacity, and do not accept responsibility for any reliance that third parties may place on the report.

It should be noted that the primary objective of our audit is to express an opinion on the truth and fairness of the resource accounts as a whole. An audit does not examine every operating activity and accounting procedure in the WAO, nor does it provide a substitute for management's responsibility to maintain adequate controls over the WAO's activities. Our work is not designed therefore to provide a comprehensive statement of all weaknesses or inefficiencies that may exist in the WAO's systems and working practices, or of all improvements that could be made.

1 EXECUTIVE SUMMARY

1.1 PURPOSE

The purpose of this report is to record the overall results of our work and in accordance with ISA 260 to assist those charged with governance and internal management by commenting on those matters that came to our attention during the course of the audit. These matters cover:

- Independence
- Materiality and Audit approach
- Comments on the accounting policies and practices, which have been used to prepare the resource accounts
- Summary of adjusted and unadjusted errors in the financial statements
- Suggestions for improvement to the Wales Audit Office's (WAO) accounting and financial control systems
- Follow up of prior year recommendations

We would like to thank the finance team for all their assistance throughout the audit process.

1.2 INDEPENDENCE

In accordance with auditing standards we can confirm that any relationships that may bear on the firm's independence and the objectivity of the audit engagement partner and audit staff were assessed and communicated at the planning stage of our audit.

1.3 AUDIT APPROACH AND MATERIALITY

Our materiality, which we discussed with the Audit Committee, was calculated at £450,000.

For the purposes of this report we have taken clearly trifling as being adjustments less than £13,500. A summary of our audit adjustments is included in Section 3.1 to this report. The potential adjustments identified which remained unadjusted are included in Section 3.2.

1.4 ACCOUNTING POLICIES AND PRACTICES

In preparing the resource accounts, the WAO opts to comply with the Financial Reporting Manual (FReM). The FReM is based on International Financial Reporting Standards and these have been adapted, interpreted or extended to meet the needs of public sector organisations.

The accounting policies are assessed on an annual basis to ensure they remain appropriate to the circumstances of the WAO and are being properly applied.

We have reviewed the accounting policies and practices within the WAO and, subject to the comments in Section 2 of this report, are satisfied that they have been suitably applied to the WAO's circumstances.

1.4 ACCOUNTING AND FINANCIAL CONTROL SYSTEMS

We have reviewed the reports produced by internal audit during the year and have placed reliance on the work of internal audit where appropriate.

In line with Auditing standards we have documented the key systems and controls and performed walkthrough testing to confirm operation of the controls. Section 4 of this report includes some detailed recommendations arising from our review, together with management's responses to our recommendations for improvement.

1.5 MANAGEMENT REPRESENTATIONS

As part of the completion of our audit work we seek written assurances from the Accounting Officer on aspects of the accounts and in particular judgements and estimates made. The draft letter in accordance with the ISA is appended to this report. We have not included any additional non standard representations in the letter.

1.6 AUDIT RISKS IDENTIFIED AT PLANNING

The following notes the outcome of our work on the audit risks communicated to you at planning.

Issue	***Audit risks***	***Outcome***
Correct cost allocation between local authority activity and central government / NHS activity	The cost allocation is key to determining the budget and presenting the outturn position	The cost allocation method the WAO have used is consistent between their estimate and the final accounts. As the method is used in calculating the estimate and therefore forms the basis for fee setting for the year we consider it is appropriate to use the same method in the final accounts. The WAO method of cost allocation is to always bring the WCF and VFM work to a break-even position. The rest of the costs are then allocated across central government, local government and NHS work. As noted in prior years this method of allocation could be improved as assuming a breakeven cost position for VFM and WCF work may not be the most appropriate method. We have considered a number of alternate scenarios and no material difference arose in the amounts due back to the fund. As this is a judgemental area and the WAO has been consistent in its application of cost allocation we have not proposed an adjustment. We recommend that management review the basis of the cost allocation to ensure they are satisfied that the most appropriate method is being used.
Consistent and appropriate accounting policies in respect of income and WIP	There is a risk that WIP and the associated income / surplus position is not correctly stated	Our review of work in progress and income recognition highlighted no material issues in the current year.
Unrecorded accruals	There is a risk that certain liabilities may be understated or incorrectly calculated	The holiday pay accrual correctly excludes the impact of pension contributions in the current year, in line with CSPS rules. The employees under the voluntary severance programme were notified of their severance before the year end. On this basis it is appropriate to accrue for the costs.
Calculation of the enhanced pension provision	There is a risk that the pension provision may be misstated	The enhanced pension provision is accurate in all material respects. No significant issues were highlighted in the current year.
VAT and PAYE provisions	The VAT and PAYE provisions may be	The VAT provision relating to historical liabilities has been released in full in the current

Tudalen 103

	misstated	year, in line with the latest correspondence with HMRC who have indicated that they will not pursue historical liabilities arising from the VAT status issue. A new provision of approximately £30k has been recognised in the year relating to potential issues regarding the tax treatment of the Employee Assistance Program (EAP). The PAYE provision remains consistent with the prior year save for a c£90k payment on account that was made following the advice of Grant Thornton, the WAO's tax advisors. From review of the latest correspondence with HMRC we are satisfied that the provision continues to be valid and accurately recognised.
Dilapidations provision	The dilapidations provision may be misstated	The dilapidations provision has been increased significantly in the year following a valuation report provided by Jones Lang-Lasalle, which estimated the dilapidations cost at cessation of the lease. We have reviewed the report along with correspondence with Jones Lang-Lasalle and confirm the provision to be accurate in all material respects. We have raised a recommendation in respect of the WAO's legal obligations for dilapidations at the end of the lease as there may be opportunities to mitigate the cost.

2 ACCOUNTING POLICIES AND PRACTICES

2.1 INTRODUCTION

The following matters were discussed with management during the course of the audit.

2.2 DILAPIDATIONS

Under IAS 16 the cost of a fixed asset can include an estimate of the costs of dismantling and removing the asset, and restoring the site on which it is located.

In light of this a report was produced in the year by Jones Lang-Lasalle providing an estimate of the expected costs of restoring the Cathedral Road premises to its original condition, as specified in the lease agreement. This has resulted in the capitalising of circa £465k of dilapidations expense in the year.

Currently the asset is being depreciated over a useful life of 10 years, in line with the fixtures and fittings asset class. The asset life is 4 years shorter than the lease term and we recommend that management review the appropriateness of the useful life of these assets in line with their intentions. If the intention is to replace all partitioning after 10 years with 4 years left to run on the lease then the life is appropriate. If replacement at this stage is unlikely then consideration should be given to extending the life of the assets to the end of the current lease term.

If the asset lives were extended to match the term of the lease then the depreciation charge would reduce by approximately £68,000 which is not material to our audit opinion.

In addition under the terms of the Landlord and Tenant Act 1927, Jones Lang-Lasalle have advised that in certain circumstances the Landlord of the premises may be unable to pursue a claim for dilapidations. As the works completed at Cathedral Road have improved the premises there may be an argument that these works do not have to be put back to their original state. We recommend that the WAO take further advice to confirm the extent of their liability and any mitigating actions that could be taken.

2.3 AGW REMUNERATION

As in previous years the AGW salary has been disclosed in the remuneration report but has not been grossed up and included in the accounts. This is inconsistent with the approach recommended by the National Audit Office but as full disclosure has been made of remuneration we are satisfied that the approach adopted gives a true and fair view.

2.4 COST ALLOCATION

We consider that there are improvements which could be made to the current method of cost allocation. The cost allocation determines amounts to be repaid to the WCF.

As noted in our key risks consideration should be given to the appropriateness of the overhead allocation. In addition to this direct salary costs are currently allocated on the basis of chargeable client time. This has resulted in approximately 50% of salary costs being directly allocated to project work, with the residual being allocated on the gross income basis.

Whilst we agree that all client chargeable time should be directly allocated, we would further recommend that all productive, non-client time should also be allocated directly to projects on the same basis, with only non-chargeable administration time being allocated on the gross income basis. We feel that this approach would more accurately reflect the amount of time spent by audit staff working on specific assignments, even when this time is not recorded as client chargeable.

2.5 VAT PROVISION

In the prior year a provision was made in the accounts to reflect an on-going disagreement with HMRC over the VAT status of the Wales Audit Office. As the WAO had potentially over-recovered input VAT since 2003/04 a provision of c£2.4m was made to reflect the likelihood that this may be sought to be recovered by HMRC, together with associated interest and penalty charges.

The most recent correspondence with HMRC indicates that they will not pursue historical liabilities on this issue, and instead will recommend that a measure of business / non-business apportionment be introduced with effect from April 2013.

In light of this the full VAT provision has been released in the current year.

2.6 PAYE PROVISION

The WAO continues to be in discussions with HMRC over the treatment of PAYE in respect of employment status and travel and subsistence payments.

On the advice of Grant Thornton, WAO's tax advisors, a payment on account of approximately £90k has been made in the year in order to reduce the amount of interest accruing on the balance. The remaining provision remains appropriate to hold until further clarification on the matter is forthcoming from HMRC.

Furthermore a new provision of circa £30k has been recognised regarding tax treatment of the Employee Assistance Programme (EAP).

3 ADJUSTED AND UNADJUSTED ERRORS

3.1 ACTUAL AUDIT ADJUSTMENTS

	2013 £'000
Net VAT debtor (balance sheet only: c£17k)	-
Net impact	**-**

3.2 POTENTIAL AUDIT ADJUSTMENTS

There were no potential adjustments which were greater than clearly trifling. We have defined 'clearly trifling' as below £13,500.

Tudalen 108

4 ACCOUNTING AND FINANCIAL CONTROL SYSTEMS

4.1 INTRODUCTION

The action plan below summarises our recommendations for improving the effectiveness of the WAO's accounting and financial control systems:

	Subject	Grade
1	Dilapidations provision	2
2	Depreciation of capitalised dilapidations costs	2

We have used the following grading system to indicate the significance of the matters we have raised and the priority that we believe should be given to our recommendations:

Grade 1: We believe these observations are particularly significant and that management should take action within the agreed timescales.

Grade 2: These observations are significant but of a lower priority than Grade 1 observations. We believe that action needs to be taken over the course of the next 12 months.

Grade 3: Observations that merit attention but are less significant than Grade 1 and 2 observations.

4.2 ISSUES NOTED

1	Dilapidations provision		Grade: 2
Issue The management team have capitalised a dilapidations cost estimate in the year for the Cathedral Road premises, based on a report provided by Jones Lang-Lasalle, a firm of qualified chartered surveyors. Under the Landlord and Tenant Act 1927 the landlord may not be able to pursue a claim for dilapidations costs if the amendments made to the property by WAO render the premises to be of a similar value as at inception of the lease. Therefore, there may be no requirement for a dilapidations provision to be recognised.			
Recommendation We recommend that management review the lease agreements in detail to ascertain whether or not an obligation has arisen to make good the amendments made to the properties.	***Management response*** Agreed. A further review of the lease arrangements will be commissioned in 2013-14		***Action by whom*** Finance Manager ***Deadline*** September 2013

Tudalen 109

2	Depreciation of capitalised dilapidations costs		Grade: 2
Issue The refurbishment costs associated with Cathedral Road are currently being depreciated over a shorter period than the lease term. If there is no intention to replace these assets before the end of the lease then the depreciation charge may be too high.			
Recommendation Management should re-consider the asset lives in respect of refurbishment work and consider whether these should be extended to match the lease term.	***Management response*** Management consider that the stated accounting policy of depreciating over the shorter of the asset life and remaining term of the lease is the appropriate policy. However, management consider that it is necessary to review whether the current projected asset life of 10 years is appropriate for all categories of fixtures and fittings.	***Action by whom*** Finance Manager ***Deadline*** September 2013	

5 FOLLOW UP OF PRIOR YEAR RECOMMENDATIONS

Issue	Recommendation	Management response	Status
Authorisation of expense claims			
WAO operates a self-certification policy regarding staff expense claims. The WAO expenses claims in the year total in excess of £400k and best practice is for all claims to be authorised by a line manager. During the course of our work we did not identify any material over-claims however there is a risk of errors not being identified and also a reputational risk to the WAO.	We recommend that the WAO implements a policy of hierarchical expenses authorisation whereby staff expenses are secondarily authorised by a more senior employee (such as an audit manager) prior to being processed..	Agreed. The recent review of travel and subsistence expenses has highlighted a need to introduce an improved expenses system which includes a facility for line manager authorisation. This system is unlikely to be in place before the end of this financial year. In the meantime, we will consider ways in which we can build checks into the current system.	Implemented. Through our work on systems and walkthroughs, we have evidenced that all employees now require expenses to be authorised by their relevant line manager. This has been in place since September 2012.
Amendments to standing data			
During our consideration of the WAO's systems of internal control, we identified that the payroll clerk is able to amend standing data (e.g. bank account details) which would not then be picked up on the payroll exception reports that are run. Without proper authorisation controls there is a risk that changes to standing data could be made and salary diverted. We did not identify any impropriety during our audit work.	We recommend that the exception reports are updated such that changes in standing data (e.g. bank account details, addresses, employee names etc.) are flagged each month for investigation.	Agreed. An evaluation of our current HR/Payroll system by an independent consultant has also highlighted a risk relating to the ability of the payroll officer and other system administrators being able to change standing data. We will ensure that this risk is addressed as part of the procurement and implementation of any new system. In the meantime we will ensure that exception reports are produced monthly and checks are undertaken to ensure the appropriateness of any changes to standing data.	On-going. Since the last audit, a decision has been made to outsource the payroll function. Pending the procurement of a new service, exception reports in respect of standing data are being produced monthly and manual checks of all changes are checked for appropriateness by the Finance Manager prior to payroll submission.

Tudalen 111

Issue	Recommendation	Management response	Status
Authorisation of credit notes			
During our consideration of the WAO's systems of internal control, we identified that there is no formal process by which credit notes are authorised. Either of the sales ledger employees could raise a credit note, potentially incorrectly, without this being picked up. Credit note authorisation is considered a key sales ledger control to prevent fraud or error.	We recommend that a process is put in place whereby the finance manager performs a review of all credit notes posted at the end of each month. This would allow for potentially abnormal credit notes to be investigated in a timely manner.	Agreed. Checks will be performed monthly	Implemented. The finance department now run a report of all credit notes raised in the month and review it to ensure they are reasonable. This has become a part of the month end procedures and we have witnessed an added action on the monthly management accounts checklist to remind the team to complete.
Re-invoicing of trade debtors			
During our consideration of trade debtors we identified an instance whereby an overdue debt had been credited and then re-invoiced in 3 separate instalments. This had the effect of re-aging the debtor which was subsequently not provided for in the bad and doubtful debts provision.	We recommend that any instalment plans should be expressly agreed with both the project and finance managers and then tracked separately to ensure that the reporting of the aging profile of trade debtors is not compromised.	Agreed. We will ensure that debts are only re-profiled following agreement by the relevant project manager and tracked separately by Finance.	Implemented. This was considered a one-off event by the finance team. The finance team have now all been briefed to ensure they are aware not to re-profile if requested by audit managers. The introduction of reviewing credit notes as part of month end procedures will also pick up any invoices credited in order to be re-profiled.

Issue	Recommendation	Management response	Status
Dilapidations provision			
The management team are building up a dilapidations provision on a uniform basis across the period of each lease respectively. This provision however covers contractually obligated discounted cost estimates for both structural works (the cost of which should be recognised in full, up front) and more general remedial works (which can legitimately be spread over the period of the lease).	We recommend that management estimate the proportion of the costs attributable between structural and remedial works to ensure the provision is as accurate as possible going forward.	Agreed.	Implemented. A report was commissioned and produced by Jones Lang-Lasalle in the year to estimate the total expected dilapidations cost of the Cathedral Road premises.
Confirmation of goods / services received			
From our consideration of the purchasing control system we identified that, where a purchase invoice is received which agrees exactly to a purchase order, no authorisation is sought from the purchaser that the goods have been received. We note that this has not given rise to any cut off errors highlighted by our work. We also note that this has previously been raised by internal audit as part of their work and that management are satisfied that the current process is appropriate to the nature of their business and the type of goods and services received. However we have raised the point again as a matter if best practice.	We recommend that all purchase invoices are authorised by the purchaser / budget manager as confirmation that the goods / services have been received. This could be subject to a de-minimus limit say £20,000 to reduce any additional administrative burden.	Agreed. Procurement procedures set out in the delegated budget handbook will be amended to reflect this requirement and training provided to all relevant staff.	Implemented. A new budget handbook/training manual has been finalised which documents procurement procedures. This manual will be available on the WAO hub.

Issue	Recommendation	Management response	Status
Work in progress			
During our consideration of work in progress we identified one job where the costs were expected to exceed the fee quoted by £10k. No provision had been made for this foreseen loss. We also identified one instance where the job had been shown as started and income recognised to reflect expected efficiency gains. The work did not start until after the year end. Whilst these appeared to be isolated incidents there is a risk that WIP and revenue could be mis-stated if WIP is not correctly accounted for.	We recommend that guidance is issued to audit managers at the year end highlighting the common potential issues with year end WIP and confirmation sought from audit managers that these issues have been fully considered in their assessment.	Agreed. We will ensure that guidance is issued to audit managers in advance of next year's accounts closedown process.	Implemented. Guidance was released to audit managers prior to the year end. We have identified no similar instances of this issue in the current year and consider the recommendation to be implemented.

APPENDICES

APPENDIX 1 – ACCOUNTING & AUDIT UPDATE.

UK CORPORATE GOVERNANCE CODE

The updated code was issued in September 2012 and is applicable to reporting periods commencing 1 October 2012 onwards. Whilst the code only applies to listed companies, exemplar organisations like the Wales Audit Office may wish to consider the requirements of the new code and whether any additional reporting should be included in their Governance statement in future years.

The main changes to the code are as follows;

- Enhanced disclosures on board diversity
- Additional disclosures in respect of the audit committee's roles and responsibilities including:
  - the significant issues that the audit committee it considered in relation to the financial statements, and how these issues were addressed;
  - an explanation of how the committee has assessed the effectiveness of the external audit process and the approach taken to the appointment or reappointment of the external auditor, and information on the length of tenure of the current audit firm and when a tender was last conducted;
  - if the external auditor provides non-audit services, an explanation of how auditor objectivity and independence is safeguarded.
- FTSE 350 companies should put the audit out to tender at least every 10 years

UPDATED AUDITING STANDARDS

As a result of the new Corporate Governance code there have been changes to the following auditing standards to bring these in line with the requirements of the code.

ISA 260 – Communication with those charged with Governance

ISA 265 – Communicating deficiencies in Internal Control

ISA 700 – The auditors report on financial statements

ISA 720A – The auditors responsibilities relating to other information in documents containing audited financial statements.

There are now additional requirements covering the matters that auditors should report to audit committees. Most of the requirements are already covered by our current reporting. One area of change will be more clarity on significant accounting judgements and also where there is a choice of accounting treatment, which treatment has been applied. It is management's primary responsibility to report this to the committee but we will also comment in our reporting for clarity.

NEW ACCOUNTING STANDARDS

Their have been no new International Financial Reporting Standards issued which would impact on the WAO accounts.

On 16 May 2013 the International Accounting Standards Board (IASB) and the Financial Accounting Standards Board (FASB) published for public comment a revised Exposure Draft outlining proposed changes to the accounting for leases.

The Boards have developed an approach to lease accounting that would require a lessee to recognise assets and liabilities for the rights and obligations created by leases. A lessee would recognize assets and liabilities for leases of more than 12 months.

There are a wide variety of lease transactions with different economics. To better reflect those differing economics, the revised Exposure Draft proposes a dual approach to the recognition, measurement and presentation of expenses and cash flows arising from a lease.

For most property leases, a lessee would report a straight-line lease expense in its income statement. For most other leases, such as equipment or vehicles, a lessee would report amortisation of the asset separately from interest on the lease liability. The Boards are also proposing disclosures that should enable investors and other users of financial statements to understand the amount, timing, and uncertainty of cash flows arising from leases.

The Boards are also proposing changes to how equipment and vehicle lessors would account for leases that are off-balance-sheet. Those changes would provide greater transparency about such lessors' exposure to credit risk and asset risk.

Comments on the revised exposure draft are required by September 2013.

Appendix 2 – Letter of Representation

Dear Sirs

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 31 MARCH 2013

I confirm to the best of my knowledge and belief, and having made appropriate enquiries of other senior executives of the Wales Audit Office, that the following representations given to you in connection with your audit of the financial statements for the period ended 31 March 2013 are correct.

The following representations reflect circumstances up to the date of this letter, on which the financial statements were approved, and management's knowledge and intentions regarding the future of the Wales Audit Office.

Responsibility for financial statements

I acknowledge as Auditor General my responsibilities under the Government of Wales Act 2006 and Treasury Directions made in accordance with that Act for preparing financial statements that give a true and fair view and for making accurate representations to you.

Availability of information

All the accounting records have been made available to you for the purpose of your audit and all transactions undertaken by the Wales Audit Office have been properly reflected and recorded in the accounting records. All other records and related information have been made available to you, including the minutes of all committee meetings, which are a complete and authentic record of the proceedings at those meetings.

Related party transactions

There were no transactions with the WCF and with the audited bodies other than those in the ordinary course of business (fees) requiring disclosure in the financial statements.

Use of funds

- I acknowledge my responsibility, as specified by the Public Accounts Committee of the National Assembly under the Government of Wales Act 2006, for ensuring that expenditure disbursed and income received is applied for the purposes intended by Parliament and the National Assembly for Wales and that the financial transactions conform to the authorities which govern them.
- To the best of my knowledge and belief I confirm that, in all material respects, the expenditure disbursed and income received during the year ended 31 March 2013 have been applied to purposes intended by Parliament and the National Assembly for Wales and the financial transactions conform to the authorities which govern them.
- Specifically I confirm that it is appropriate for the Office to take efficiency gains on fee paying work.

Assets

1. ***General***

All assets included in the Statement of Financial Position belong to the Auditor General and except as disclosed in the accounts were free from any charge. All non-current assets belonging to the Auditor General are included.

2. ***Impairment of non-current assets***

Each non-current asset is worth to the Auditor General at least the amount at which it is included in the Statement of Financial Position, either through continued use by the Wales Audit Office (in its current meaning: the Auditor General and his staff) or through the opportunity for sale on the open market.

Liabilities

1. General

All known liabilities of the Auditor General at 31 March 2013 have been included in the balance sheet. All secured liabilities are disclosed.

2. Contingent liabilities

The Auditor General had a contingent liability at 31 March 2013 in respect of PAYE on travel and subsistence for geographically based audit staff. This has been fully disclosed in the financial statements. There were no other contingent liabilities at the balance sheet date.

Accounting estimates

We confirm that all significant assumptions used by us in making accounting estimates, including where applicable those measured at fair value, are reasonable in the circumstances, and appropriately reflect our intentions and our ability to carry out the specific courses of action necessary to justify the accounting estimates and disclosures. The disclosures in the financial statements relating to accounting estimates are complete and appropriate.

Commitments

All commitments of the Auditor General of a material amount, whether of a capital or revenue nature, have either been provided for or noted in the financial statements as appropriate. An adequate provision has been made for any losses, which may be expected to result there from, or from events which had occurred before 31 March 2013.

Remuneration report

All amounts paid to members of the Wales Audit Office Executive committee have been appropriately included in the Remuneration Report.

All items of personal expenditure paid by the Wales Audit Office on the Executive committee's behalf have either been reimbursed by the individuals concerned or have been treated as benefits in kind.

The benefits in kind in respect of the PAYE settlement will be met by the Wales Audit Office. This has been fully disclosed in the remuneration report.

No member of the Executive committee or their connected persons had any indebtedness (or agreement concerning indebtedness) to the Wales Audit Office at 31 March 2013 or at any time during the year.

Governance Statement

I confirm the Governance Statement within the Annual Report fairly reflects the Wales Audit Office's current position in relation to our compliance with internal control requirements set out in HM Treasury's guidance.

Fraud and regulation

I acknowledge that the responsibility for the detection of fraud, error and non-compliance with laws and regulations rests with me. I confirm that I am not aware of any known or suspected frauds, error and non-compliance, involving management, employees or third parties which may have a material effect on the financial statements. I confirm that, insofar as I am able to determine, in my opinion the financial statements are not materially misstated as a result of fraud.

In particular I confirm that the Wales Audit Office has made full disclosure of actual or suspected fraud brought to our attention by employees, former employees and other external parties.

I confirm that there has been no possible or actual instance of non-compliance with those laws and regulations which are central to the Wales Audit Office's ability to conduct its business, except as explained to you and as disclosed in the financial statements.

Events subsequent to the date of the Statement on Financial Position

On 29 April 2013, Her Majesty the Queen granted Royal Assent to the Public Audit (Wales) Act 2013.This Act creates a new Corporate Body- The Wales Audit Office. Subject the necessary Commencement Orders, those staff employed by the Auditor General, and all assets and liabilities vested in the Auditor General, at 31 March 2014 will transfer to the Wales Audit Office with effect from 1 April 2014.

There were no events, transactions or discoveries since the Statement of Financial Position date which:

- would have a material effect on the financial statements, or
- are of such importance to users of the financial statements that they should be disclosed in the financial statements.

Going Concern

The financial statements have been prepared on a going concern basis as it is clear in the 2013 Act that the current financial operations of the Auditor General will be undertaken in full by the new Wales Audit Office with effect from 1 April 2014.

Potential Audit adjustments

There are no potential audit adjustments as a result of your audit.

Journal entries

There are no journal entries required as a result of your audit.

.

Yours faithfully,

…………………………………..

Auditor General for Wales

Eitem 3

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Finance Committee
FIN(4)-20-13 (papur 3)
13 Tachwedd 2013

Hydref 2013
www.wao.gov.uk

Amcangyfrif o Incwm a Threuliau Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y Flwyddyn a Ddaw i Ben 31 Mawrth 2015

Paratowyd a gosodwyd ar y cyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru o dan adran 20(1) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Isobel Garner (Cadeirydd), Steven Burnett, David Corner, Christine Hayes, Peter Price a Huw Vaughan Thomas[1]
Swyddfa Archwilio Cymru

1 Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn aelod o Swyddfa Archwilio Cymru o dan baragraff 1(2)(b) o Atodlen 1 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn rhinwedd ei swydd. Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru hefyd, fodd bynnag, yn endid cyfreithiol ar wahân.

Ar gyfer pob blwyddyn ariannol, mae adran 20 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru baratoi ar y cyd amcangyfrif o incwm a threuliau Swyddfa Archwilio Cymru a gosod yr amcangyfrif hwnnw gerbron y Cynulliad Cenedlaethol o leiaf bum mis cyn dechrau'r flwyddyn ariannol y mae'n berthnasol iddi.

Yn unol ag adran 20 o'r Ddeddf, rhaid i bob amcangyfrif gwmpasu (ymhlith pethau eraill) yr adnoddau sydd eu hangen ar yr Archwilydd Cyffredinol i arfer ei swyddogaethau statudol.

Gall pwyllgor cyfrifol y Cynulliad Cenedlaethol wneud unrhyw addasiadau i'r amcangyfrif fel y gwêl yn dda, ond ni ellir gwneud unrhyw addasiadau heb wneud y canlynol:

- ymgynghori â'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru;
- ystyried unrhyw sylwadau y gall y naill neu'r llall eu gwneud.

Oherwydd bod yn rhaid i Weinidogion Cymru bob blwyddyn gynnig cynnig yn y Cynulliad Cenedlaethol o dan adran 125 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 sy'n cynnwys awdurdodi'r adnoddau i'w defnyddio (gan gynnwys adnoddau cronnus) a'r taliadau i'w gwneud gan Swyddfa Archwilio Cymru, mae'r amcangyfrif hwn yn nodi'r symiau i'w cynnwys mewn perthynas â Swyddfa Archwilio Cymru.

Cynnwys

Adroddiad cryno 5

Cronfa Gyfunol Cymru 5

Ffioedd Archwilio 6

Adolygiad hirdymor 7

Adran 1 - Ein gwaith 8

Cyfnewid arfer da 9

Gwaith nas cynlluniwyd 9

Adran 2 - Amcangyfrif o incwm a gwariant 2014-15 12

Cyllideb refeniw 2014-15 12

Gwariant 13

Incwm a chyllid 16

Meysydd lle y ceir ansicrwydd 18

Cyllideb cyfalaf 2014-15 20

Gofyniad arian parod net 2014-15 20

Atodiadau

Atodiad 1 - Prif weithgareddau gweithredol yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilwyr a benodir ganddo 21

Atodiad 2 - Gofynion cyllidebol amcangyfrifedig Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2015 22

Atodiad 3 - Llythyr at Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar waith y Tîm Cyfnewid Arfer Da 24

Adroddiad cryno

1 Mae'r amcangyfrif hwn yn cynnwys dwy adran:

a Adran 1: Ein gwaith

b Adran 2: Amcangyfrif o incwm a gwariant 2014-15

2 Yn Adran 1, rhoddwn:

a grynodeb o flaenoriaethau strategol ein gwaith dros y cyfnod rhwng 2013 a 2016 (paragraff 1.2);

b esboniad o'r effaith rydym yn ei chael drwy ein gwaith ar y broses o gyfnewid arfer da (paragraffau 1.5 i 1.7);

c trosolwg o'r gwaith rydym yn ei wneud yn 2013-14 i ymateb yn gyflym i faterion wrth iddynt godi gan ddefnyddio'r arian ychwanegol gwerth £250,000 a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus (paragraffau 1.8 i 1.13).

3 Yn Adran 2, rhoddwn grynodeb o'n cyllideb amcangyfrifedig ar gyfer 2014-15, ynghyd â sylwadau ar brif elfennau'r gyllideb honno.

4 Nodir prif nodweddion ein cynnig cyllidebol ym mharagraffau 2.1 i 2.4.

Cronfa Gyfunol Cymru

5 Cyfanswm yr arian rydym yn ei geisio drwy'r amcangyfrif hwn yw £5,974,000, sef cynnydd o £543,000 o gymharu â chyfanswm yr arian y gofynnwyd amdano yn 2013-14, sef £5,431,000.

	2013-14 £'000	2014-15 £'000
Refeniw	5,224	5,876
Amcangyfrif atodol 2013-14	187	0
Cyfalaf	20	98

6 Fodd bynnag, mae £652,000 o'r £5,974,000 yn ymwneud yn benodol â'r newidiadau deddfwriaethol canlynol sydd y tu hwnt i'n rheolaeth:

a Bil Cenedlaethau'r Dyfodol Llywodraeth Cymru (paragraff 2.9) y disgwylir iddo osod dyletswyddau newydd ar yr Archwilydd Cyffredinol, y mae angen i ni geisio swm o £122,000 o arian datblygu ychwanegol ar ei gyfer;

b newidiadau a gyflwynwyd gan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 sy'n golygu bod angen i astudiaethau llywodraeth leol sy'n costio £530,000 gael eu hariannu drwy Gronfa Gyfunol Cymru (y Gronfa Gyfunol) ac nid, fel sy'n digwydd ar hyn o bryd, drwy ffioedd llywodraeth leol (£353,000) ac arian grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella (WPI) (£177,000) (nid yw'r newid hwn yn effeithio ar floc Cymru yn gyffredinol (paragraffau 2.22 i 2.24)).

7 Heb y costau ychwanegol hyn, erys ein cais am refeniw ar gyfer 2014-15 yn ddigyfnewid ers y £5,224,000 y gofynnwyd amdano yn ein hamcangyfrif ar gyfer 2013-14. Gwnaed hynny'n bosibl drwy leihau costau a sicrhau mwy o effeithlonrwydd yn ein harferion gwaith. Er enghraifft, yn ystod 2013-14, rydym wedi gwneud mwy o ddefnydd o staff, gan leihau costau staff £200,000 a lleihau costau contractwyr £50,000. Er gwaethaf cynnydd yng nghost tanwydd a chyflenwadau eraill, rydym hefyd yn lleihau ein cyllideb ar gyfer costau swyddfa yn 2014-15 ac yn pennu targedau effeithlonrwydd arian parod o 1.5 y cant o leiaf (2.9 mewn termau real) ar gyfer pob un o'n deiliaid cyllidebau.

8 Mae ein cais am arian cyfalaf wedi cynyddu £78,000 mewn perthynas â gwariant untro i wella ein mynediad i'r rhyngrwyd, cynyddu capasiti'r gweinydd a systemau storio, a gwella ein cyfleusterau fideogynadledda paragraff 2.41.

9 Nodwn ym mharagraffau 2.33 i 2.39 rai o'r prif feysydd lle rydym yn wynebu ansicrwydd ar hyn o bryd, y gallai'r rhai mwyaf sylweddol arwain at gais am arian ychwanegol. Efallai y bydd angen i ni hefyd geisio cymeradwyaeth i gadw incwm ychwanegol o ffioedd archwilio yn 2014-15 i dalu am gostau ychwanegol lle y bydd hyn yn deillio o waith nas cynlluniwyd, er enghraifft ymchwiliadau arbennig.

Ffioedd Archwilio

10 Fel y nodir yng nghais yr Archwilydd Cyffredinol am arian ychwanegol yn 2013-14, cafodd yr Archwilydd Cyffredinol ddyfarniad gan CThEM ym mis Rhagfyr 2012 yn ei gwneud yn ofynnol, o 1 Ebrill 2013, iddo beidio â chodi TAW ar ffioedd archwilio ar gyfer cyrff llywodraeth leol a'r GIG. Mae'r dyfarniad hwn, a fydd hefyd yn gymwys i Swyddfa Archwilio Cymru o 1 Ebrill 2014 (paragraffau 2.16 i 2.17), wedi arwain at gynnydd na ellir ei osgoi o £600,000 y flwyddyn yn ein sylfaen gostau.

11 Er y gallwn gwmpasu cynnydd cyffredinol mewn costau drwy sicrhau arbedion ac effeithlonrwydd parhaus, ni allwn wneud arbedion ar y lefel hon yn y byrdymor o'n sylfaen gostau, gan ei bod yn sefydlog i raddau helaeth oherwydd yr angen i gyflawni rhaglen waith statudol benodol. Nid oes gennym unrhyw ddewis, felly, ond cynyddu incwm a gynhyrchir o ffioedd archwilio 3.8 y cant os ydym am osgoi gwneud cais ychwanegol am £600,000 o'r Gronfa Gyfunol.

12 Rydym wrthi'n adolygu sut y gall y cynnydd cyffredinol hwn effeithio ar gyrff a archwilir, gan ddadansoddi ar yr un pryd effaith bosibl newidiadau i'n gyfundrefn ffioedd sy'n deillio o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013. Fodd bynnag, fel y nodwn ym mharagraff 2.25, mae ffactorau cydbwyso a fyddai'n gwrthbwyso effaith unrhyw gynnydd mewn ffioedd yn sylweddol ar gyfer y mwyafrif o'r cyrff a archwilir gennym, sef:

- a **llywodraeth leol:** bwriadwn ad-dalu'r cronfeydd wrth gefn y disgwyliwn eu dal ar 31 Mawrth 2014 i gyrff llywodraeth leol, a allai leihau effaith unrhyw gynnydd mewn ffioedd am ddwy flwyddyn ariannol;
- b **Y GIG:** am nad oedd modd i gyrff y GIG adennill y TAW a godwyd ar ffioedd archwilio yn flaenorol, o 1 Ebrill 2013 mae holl gyrff y GIG wedi cael budd o ostyngiad o 16.7 y cant mewn ffioedd archwilio; byddai hyn yn gwneud mwy na gwrthbwyso unrhyw gynnydd angenrheidiol yn eu ffioedd archwilio.

Adolygiad hirdymor

13 Dengys Arddangosyn 1 y duedd gyffredinol yn ein gwariant o 2009-10 i'n sefyllfa arfaethedig ar gyfer 2014-15, ynghyd â'r duedd gyffredinol yn ein hincwm o ffioedd archwilio dros yr un cyfnod. Fel y dangosir yn yr arddangosyn hwn, er gwaethaf y cynnydd mewn costau na ellir ei osgoi a nodwyd gennym yn yr amcangyfrif hwn, rydym wedi llwyddo i leihau ein gwariant 19 y cant mewn termau real[2] dros y cyfnod hwn o chwe blynedd (gostyngiad o 10 y cant mewn termau arian parod o £26.1 miliwn yn 2009-10 i ragamcan o £23.5 miliwn yn 2014-15). Yn yr un modd, dengys yr arddangosyn hwn, er gwaethaf yr angen gorfodol i gynyddu ein ffioedd archwilio yn 2014-15, rydym wedi llwyddo i ostwng ein hincwm blynyddol o ffioedd 21.6 y cant mewn termau real dros y cyfnod hwn o chwe blynedd. Mewn termau arian parod, mae hyn yn cyfateb i ostyngiad mewn incwm o ffioedd o £18.9 miliwn yn 2009-10 i swm arfaethedig o £16.5 miliwn yn 2014-15.

14 Fel yr eglurwyd ym mharagraff 2.3, rydym wedi rhoi prosiect ar waith i adolygu ein model gweithredu hirdymor er mwyn cyflawni ein hamcan o fod yn swyddfa archwilio fodern a chynaliadwy, ac edrychwn ymlaen at gyflwyno adroddiad ar ein cynnydd mewn amcangyfrifon yn y dyfodol.

Arddangosyn 1 - Gostyngiad mewn termau real mewn gwariant ac incwm o ffioedd rhwng 2009-10 a 2014-15

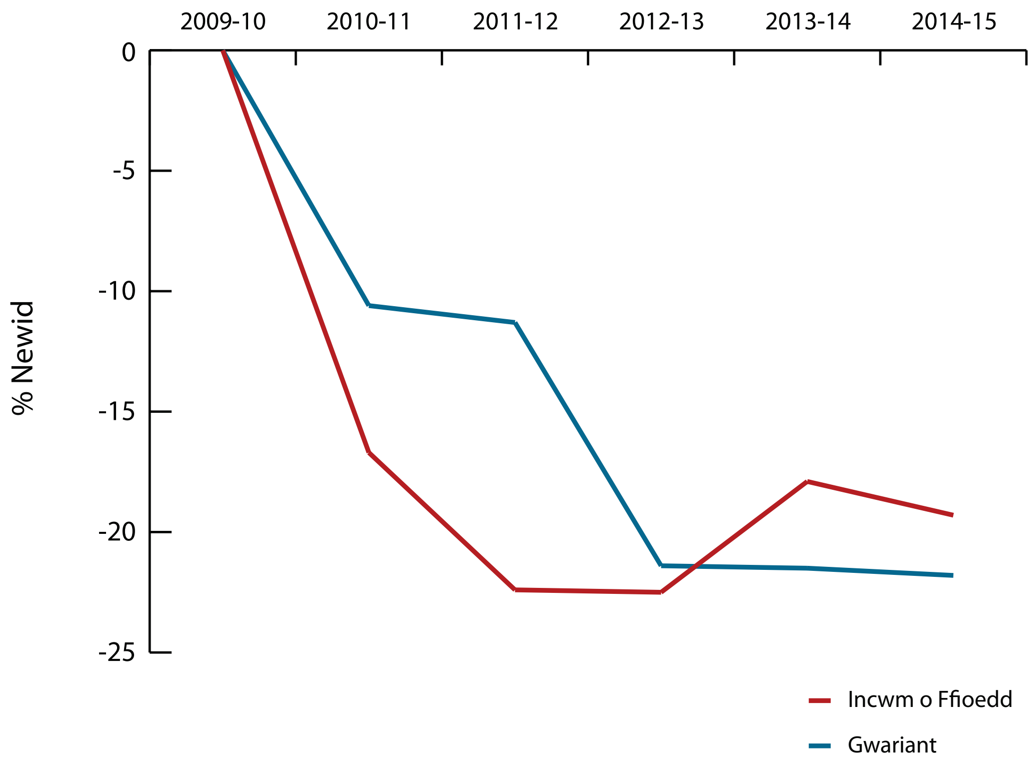

2 Cyfrifwyd y gostyngiad mewn termau real gan ddefnyddio Datchwyddwyr CMC Llywodraeth y DU a ddiweddarwyd ar 16 Medi 2013.

Adran 1 - Ein gwaith

1.1 Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi parhau i ymgymryd â gwaith i gefnogi ein nod cyffredinol o hysbysu pobl Cymru a yw arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n ddoeth, gan helpu cyrff cyhoeddus yng Nghymru i ddeall sut i wella canlyniadau ar yr un pryd.

1.2 Er mwyn hyrwyddo'r nod cyffredinol hwn, ym mis Ebrill 2013, lansiodd yr Archwilydd Cyffredinol ein *Strategaeth ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru 2013-16*. Mae'r strategaeth hon yn nodi ein chwe phrif flaenoriaeth strategol ar gyfer y cyfnod strategol fel y crynhoir yn Arddangosyn 2.

1.3 Rhoddwyd £500,000 o arian ychwanegol i'r Archwilydd Cyffredinol yn 2013-14 er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflawni elfennau cychwynnol y strategaeth hon; £250,000 i gefnogi'r gwaith o gyfnewid arfer da; a £250,000 i alluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gynnal adolygiadau nas cynlluniwyd o faterion sy'n peri pryder i'r cyhoedd. Heb yr arian hwnnw, byddai effaith ar allu'r sefydliad i gyflawni astudiaethau cenedlaethol a gynlluniwyd ymlaen llaw.

1.4 Rhoddwn grynodeb isod o'r modd y mae'r arian ychwanegol hwnnw yn cael ei ddefnyddio hyd yma yn ystod 2013-14.

Arddangosyn 2 - Blaenoriaethau strategol 2013-2016

Blaenoriaethau strategol
Ymgymryd â gwaith archwilio gyda phwyslais ar galedi.
Gwella ein gwaith ar feincnodi a chymharu perfformiad, rhannu gwybodaeth archwilio a chyfnewid arfer da.
Rhoi mwy o sicrwydd ynghylch effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu a materion eraill sydd o ddiddordeb i'r cyhoedd.
Cyflwyno adroddiadau mwy cynhwysfawr ar ddatblygu cynaliadwy, ar gydraddoldeb ac ar y defnydd o'r iaith Gymraeg.
Gweithio'n agosach gyda chyrff adolygu allanol eraill a gwella'r ffordd rydym yn rhedeg ein busnes yn ystod cyfnod pontio.
Codi ymwybyddiaeth o'n gwaith a chynyddu diddordeb ynddo, gan gynnwys drwy ddefnyddio technoleg gwybodaeth yn fwy effeithiol.

Cyfnewid arfer da

1.5 Ar 2 Hydref 2013, ysgrifennodd yr Archwilydd Cyffredinol at y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am waith ein Tîm Cyfnewid Arfer Da yn dilyn yr arian ychwanegol y cytunwyd arno gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar gyfer y gwaith hwn.

1.6 Mae'r llythyr hwnnw (Atodiad 3) yn nodi nifer o arwyddion calonogol o ddatblygiad y gwaith hwn, gan gynnwys:

- a **Nifer y bobl sy'n ymweld â'r wefan:** Cafwyd dros 33,000 o ymweliadau â thudalennau gwe y Tîm Cyfnewid Arfer Da ers dechrau'r flwyddyn sy'n cyfateb i dros 150 o ymweliadau bob diwrnod gwaith.

- b **Seminarau dysgu a rennir:** Dyma'r ffordd fwyaf effeithiol o hyd o drosglwyddo gwybodaeth o safon sy'n cael effaith sylweddol. Ers dechrau'r flwyddyn, rydym wedi cynnal wyth seminar dysgu a rennir, a fynychwyd gan 322 o bobl. Mae'r dull penodol a ddatblygwyd gan y Tîm Cyfnewid Arfer Da yn arwain at adborth cadarnhaol iawn yn gyson. Mae rhwng 80 a 96 y cant o'r cynrychiolwyr sydd wedi mynychu seminarau dysgu a rennir wedi dweud eu bod yn 'ddefnyddiol iawn' iddynt yn eu rolau.

- c **Defnyddio technoleg ddigidol i gyrraedd cynulleidfa ehangach ac ennyn diddordeb:** Mae'r tîm wedi bod yn defnyddio Twitter i gyrraedd cynulleidfa ehangach y tu hwnt i'r bobl sy'n mynychu ein seminarau. Mewn rhai achosion, mae'r wybodaeth a gyhoeddir ar Twitter yn ystod seminar wedi cyrraedd dros 35,000 o bobl - ymhell y tu hwnt i'r 40 o bobl yn yr ystafell.

- ch **Dod â phrofiad allanol i Gymru:** Mae'r Tîm Cyfnewid Arfer Da wedi sicrhau arbenigedd o'r tu allan i Gymru ar sawl achlysur. Mae hyn wedi cynnwys sefydliadau sector preifat, megis Diageo ac Emirates Aluminium, cyrff archwilio cyhoeddus o dramor megis Audit New Zealand, a sefydliadau yn y trydydd sector gan gynnwys Scottish Improvement Service.

1.7 Un o'r meysydd y mae'r Tîm Cyfnewid Arfer Da yn gweithio arno ar hyn o bryd yw sut i fesur effaith ei waith mewn maes cymhleth sy'n datblygu'n gyflym. Mae nifer o weithgareddau a mesurau effaith yn cael eu datblygu a byddwn yn cyflwyno adroddiad ar gynnydd yn eu herbyn mewn adroddiadau blynyddol ac interim yn y dyfodol.

Gwaith nas cynlluniwyd

1.8 Rhoddwyd adnodd ychwanegol gwerth £250,000 i'r Archwilydd Cyffredinol er mwyn sicrhau y gall gynnal ei raglen gwerth am arian a gynlluniwyd ymlaen llaw y bwriedir iddi sicrhau y rhoddir sylw cynhwysfawr i'r sector cyhoeddus yng Nghymru tra'n sicrhau bod modd ymateb yn gyflym i brosiectau y mae angen eu cyflawni ar frys heb orfod gohirio gwaith a gynlluniwyd. Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn parhau i roi cymorth i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus drwy gyflawni ei raglen o astudiaethau, darparu briffiau ac ymateb i ohebiaeth.

1.9 Dengys Arddangosyn 3 y modd y mae'r arian hwn eisoes wedi cael ei neilltuo hyd yma yn 2013-14 ar gyfer gwaith nas cynlluniwyd.

1.10 Rhydd Arddangosyn 4 grynodeb byr am bob darn o waith a nodwyd yn Arddangosyn 3.

Arddangosyn 3 - Arian ychwanegol a neilltuwyd eisoes ar gyfer gwaith nas cynlluniwyd

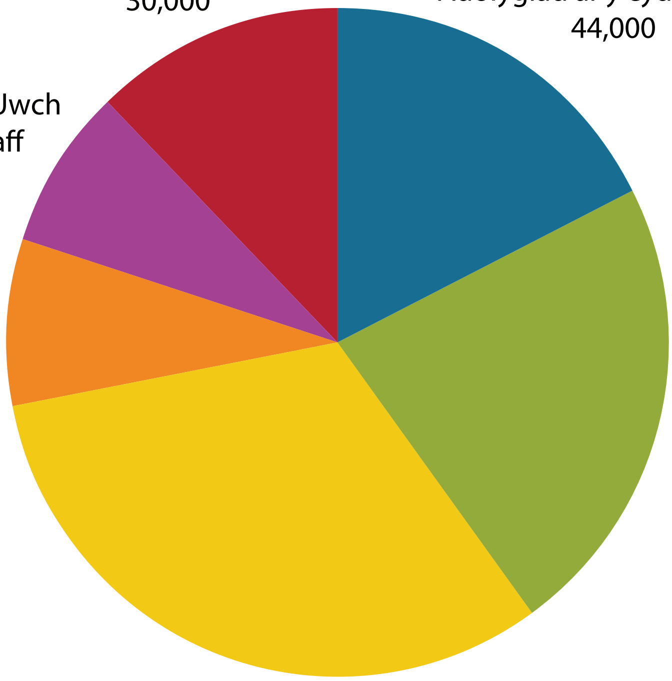

1.11 Fel y dangosir yn Arddangosyn 3, hanner ffordd drwy 2013-14 mae'r holl arian a ddyrannwyd ar gyfer gwaith nas cynlluniwyd namyn £80,000 wedi'i neilltuo i adolygiadau ar frys. Os bydd rhagor o waith o'r fath yn codi yn ystod y flwyddyn, efallai y bydd angen i ni geisio arian ychwanegol drwy amcangyfrif atodol er mwyn i ni gynnal y gwaith hwnnw.

1.12 Mae Atodiad 1 yn cynnwys crynodeb o brif weithgareddau gweithredol yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru ym meysydd llywodraeth leol, llywodraeth ganolog a'r GIG.

1.13 Yn ystod 2014-15, byddwn yn cyhoeddi adroddiadau interim a blynyddol a fydd yn rhoi rhagor o wybodaeth am y gwaith a wnaed gan yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru. Bydd yr adroddiadau hyn yn cynnwys y wybodaeth ddiweddaraf am y gwaith rydym yn ei wneud i nodi effaith ein gwaith fel yr argymhellwyd yn adroddiad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar amcangyfrif 2013-14 yr Archwilydd Cyffredinol.

Arddangosyn 4 - Crynodeb o weithgareddau nas cynlluniwyd

Gweithgareddau nas cynlluniwyd	Disgrifiad byr
Adolygiad ar y cyd o drefniadau llywodraethu Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	• Adolygiad ar y cyd ag Arolygiad Gofal Iechyd Cymru o'r heriau corfforaethol, clinigol ac ariannol sy'n wynebu'r bwrdd iechyd. • Daeth yr adroddiad ar y cyd, a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2013, i'r casgliad bod trefniadau llywodraethu a strwythur sefydliadol y bwrdd iechyd yn amharu ar ei allu i nodi problemau a all godi mewn perthynas ag ansawdd a diogelwch gofal cleifion yn ddigonol.
Ariannu Canolfan Cywain yn y Bala drwy arian cyhoeddus	• Mewn ymateb i bryderon a fynegwyd gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus am fethiant Canolfan Cywain yn y Bala, a oedd wedi cael dros £2 filiwn o arian cyhoeddus, cynhaliwyd ymchwiliadau cychwynnol i'r broses o ariannu'r ganolfan drwy arian cyhoeddus a'r penderfyniad dilynol i'w chau. • Rydym bellach yn cynnal ymchwiliad manwl. Mae'r ymchwiliad hwn yn canolbwyntio ar y penderfyniadau a wnaed ynghylch ariannu'r fenter drwy arian cyhoeddus, gan gynnwys y camau a gymerwyd i liniaru'r risgiau (a'r colledion) a'r gwersi i'w dysgu o'r achos hwn.
Y Cyswllt Awyr rhwng Ynys Môn a Chaerdydd	• Fel y cytunwyd â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, mae papur briffio yn cael ei lunio ar gyfer y pwyllgor yn dilyn gohebiaeth yn nodi pryderon am werth am arian y Cyswllt Awyr rhwng Ynys Môn a Chaerdydd. • Bydd y papur briffio hwn yn nodi trefniadau Llywodraeth Cymru ar gyfer rheoli ei gymhorthdal blynyddol gwerth £1.2 miliwn ar gyfer y cyswllt awyr, gan gynnwys caffael a rheoli contractau a thystiolaeth mewn perthynas â gwerth am arian.
Cyflog uwch reolwyr yn y sector cyhoeddus	• Fel y cytunwyd â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ym mis Gorffennaf, mae papur briffio'n cael ei lunio ar gyfer y pwyllgor i gefnogi ei gynlluniau ar gyfer ymchwiliad byr i gyflog uwch reolwyr. • Bydd y papur hwn yn nodi'r fframweithiau'n sy'n rheoli cyflog a buddiannau uwch reolwyr mewn gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru ar hyn o bryd ac yn defnyddio ein gwaith archwilio ariannol i ddwyn ynghyd ddadansoddiad o gyfraddau cyflog uwch reolwyr.
Cronfa Fuddsoddi Gwyddorau Bywyd Cymru	• Mewn ymateb i bryderon a godwyd ym mis Medi 2013 gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, mae adolygiad ar y cyd o Gronfa Fuddsoddi Gwyddorau Bywyd Cymru yn cael ei gynnal gan Swyddfa Archwilio Cymru a Gwasanaeth Archwilio Mewnol Llywodraeth Cymru. • Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn penderfynu ar y dull mwyaf priodol o gyflwyno canlyniadau'r gwaith hwn unwaith y byddant yn hysbys.

Adran 2 - Amcangyfrif o incwm a gwariant 2014-15

Cyllideb refeniw 2014-15

2.1 Ceir crynodeb o'n hamcangyfrif o'n hincwm a'n gwariant refeniw ar gyfer 2014-15 yn Arddangosyn 5.

2.2 Ceir crynodeb o'r prif faterion i'w nodi isod:

a Ac eithrio rhai costau a chyfrifoldebau newydd penodol, nid ydym yn ceisio arian ychwanegol, gan ein bod wedi gallu ymdrin ag amrywiaeth o bwysau o ran chwyddiant a chost drwy sicrhau arbedion effeithlonrwydd cynyddol, gan gynnwys mesurau megis:

- **cyfraddau defnyddio gwell ymhlith staff** (h.y., mae staff yn treulio mwy o amser ar waith archwilio cynhyrchiol a llai o amser ar weithgareddau cymorth ategol ac anghynhyrchiol), sydd wedi arwain at ostyngiadau rheolaidd gwerth £50,000 o ran y defnydd a wneir o gontractwyr byrdymor;
- **newid cymysgedd sgiliau staff,** sydd wedi lleihau costau parhaus £200,000;
- **gwneud defnydd mwy o effeithiol o gyflenwadau a gwasanaethau,** lleihau costau swyddfa a chostau ynni er gwaethaf prisiau cynyddol, a phennu targedau arbedion mewn termau reol ar gyfer deiliaid cyllidebau unigol.

b Fel rhan o'n hymrwymiad i wella safonau gweithdrefnau rheoli ariannol ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru ac er mwyn sicrhau bod ein staff mewn sefyllfa dda i gefnogi cyrff a archwilir i gyflawni arbedion effeithlonrwydd a nodi meysydd i'w gwella, rydym yn buddsoddi'n sylweddol yn y gwaith o ddysgu a datblygu ein staff archwilio ac yn cynyddu nifer y graddedigion dan hyfforddiant a gaiff eu recriwtio gennym bob blwyddyn.

c Mae angen i ni gynyddu incwm o ffioedd archwilio 3.8 y cant ar gyfartaledd er mwyn ariannu cynnydd sylweddol o £600,000 mewn TAW na allwn ei hadennill yn sgil dyfarniad TAW gan CThEM. Fel yr amlinellwn ym mharagraff 2.25, fodd bynnag, mae ffactorau cydbwyso sy'n gwrthbwyso effaith y cynnydd arfaethedig hwn ar gyfer y mwyafrif o'r cyrff a archwilir gennym.

d Rydym yn ceisio cynyddu ein harian refeniw o'r Gronfa Gyfunol £652,000 i £5,876,000 er mwyn:

- Ariannu costau ychwanegol gwerth £122,000, sy'n deillio'n uniongyrchol o'r ddyletswydd newydd y disgwylir ei gosod ar yr Archwilydd Cyffredinol yn y Bil Cenedlaethau'r Dyfodol arfaethedig.
- Ymateb i newidiadau sy'n deillio o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 mewn perthynas ag ariannu astudiaethau llywodraeth leol: mae'r newidiadau statudol hyn yn ei gwneud yn ofynnol i ni ariannu'r gwaith hwn drwy'r amcangyfrif (sydd wedi cynyddu £530,000) yn hytrach na thrwy ffioedd (sydd wedi gostwng £353,000) ac arian grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella (sydd wedi gostwng £177,000). Yn

bwysig ddigon, nid fydd unrhyw newid cyffredinol i'n cais am arian bloc Cymru o ganlyniad i'r newid hwn.

2.3 Rydym wrthi'n gwneud gwaith, sy'n ystyried yr holl ffyrdd rydym yn gweithredu fel sefydliad, er mwyn sicrhau ein bod yn sefydliad modern a chynaliadwy sy'n gwneud y gorau o'r adnoddau sydd ar gael i ni. Edrychwn ymlaen at roi diweddariad pellach ar y gwaith hwn yn ein hamcangyfrif ar gyfer 2015-16.

2.4 Bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio adnoddau i gyflogi staff a thalu costau cysylltiedig, gwneud taliadau i gwmnïau contractwyr sy'n gwneud gwaith ar ran yr Archwilydd Cyffredinol a darparu'r seilwaith a'r cymorth sydd eu hangen i gyflawni ein gwaith. Gwnawn sylwadau yn y paragraffau canlynol ar brif nodweddion ein cyllideb refeniw ar gyfer 2014-15.

Gwariant

Costau staff

2.5 Caiff tua 69 y cant o'n hadnoddau refeniw eu defnyddio i gyflogi tua 240 o aelodau staff cyfwerth ag amser llawn yn ystod 2014-15.

2.6 Paratowyd ein cyllideb costau staff ar gyfer 2014-15 ar sail y dybiaeth na fydd cyfanswm ein bil cyflogau yn cynyddu mwy nag un y cant ar gyfartaledd, yn unol â chanllawiau Trysorlys EM ar gyfer adrannau'r llywodraeth, yn ogystal â newidiadau cytundebol eraill, ac y caiff ei wrthbwyso gan ostyngiadau sy'n deillio o weithredu cynllun gwerthuso swyddi blaenorol. Cynlluniwyd ein strwythur gwobrwyo i'n galluogi i barhau'n gystadleuol â chwmnïau a sefydliadau eraill mewn perthynas â rolau tebyg a'n helpu i gadw aelodau o staff y mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi buddsoddi'n sylweddol yn eu datblygiad personol a phroffesiynol dros nifer o flynyddoedd.

2.7 Lle bo arian ar gael, rydym yn gweithredu rhaglen ymadael yn wirfoddol parhaus a gynlluniwyd i gefnogi ein hamcanion tymor hwy o ran cynllunio'r gweithlu a helpu i leihau costau'n barhaus. Rydym bellach yn gwneud arbedion o ymadawiadau gwirfoddol blaenorol drwy arbedion parhaus mewn costau staff.

2.8 Rydym wedi llwyddo i leihau costau staff drwy wella cyfraddau defnyddio ymhlith staff, sydd wedi arwain at ostyngiad o £50,000 mewn costau i gontractwyr, a gwneud newidiadau o ran cymysgedd sgiliau staff, sydd wedi lleihau costau parhaus £200,000 o gymharu â 2013-14.

2.9 Nododd ein Hasesiad o Effaith goblygiadau'r Bil Cenedlaethau'r Dyfodol arfaethedig ar gyfer Llywodraeth Cymru ei bod yn debygol y byddem yn wynebu costau staff ychwanegol gwerth tua £122,000 y flwyddyn ar waith datblygu yn 2014-15 a 2015-16 er mwyn paratoi ar gyfer cyflwyno'r darpariaethau newydd a gynigiwyd ar gyfer y Bil. Gan nad yw'r Bil wedi'i gyhoeddi eto, mae'r amcangyfrif hwn yn seiliedig ar yr ymgynghoriad ar y Papur Gwyn a thrafodaethau â swyddogion. Rydym yn ceisio arian ychwanegol ar gyfer y costau datblygu hyn yn 2014-15 drwy'r amcangyfrif hwn.

2.10 Fel y nodwyd ym mharagraff 2.34, mae adolygiad yn cael ei gynnal ar hyn o bryd o strwythur ein Huwch Dîm Arwain, a all arwain at newidiadau pellach mewn costau staff maes o law.

Costau swyddfa

2.11 Rhagwelwn y bydd ein gwariant cyffredinol ar swyddfeydd yn gostwng 4.2 y cant o ganlyniad i gyflawni arbedion effeithlonrwydd er gwaethaf costau ynni, rhent ac ardrethi sylfaenol cynyddol.

Arddangosyn 5 - Amcangyfrif o incwm a gwariant refeniw 2014-15

		Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014 £'000	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2015 £'000
Treuliau	Costau sy'n gysylltiedig â staff	16,118	16,230
	Costau swyddfa	983	941
	Costau dysgu a datblygu	292	407
	Costau TG	588	601
	Cyflenwadau a gwasanaethau[3]	5,497	5,336
	CYFANSWM Y TREULIAU	**23,478**	**23,515**
Incwm	Ffioedd archwilio ac arolygu	13,421	13,668
	Grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella gan Lywodraeth Cymru	1,439	1,170
	Ffioedd ardystio grantiau llywodraeth leol	2,441	2,501
	Incwm arall	353	300
	Cyfraniad o gronfeydd wrth gefn	413	0
	CYFANSWM Y FFIOEDD AC INCWM ARALL	**18,067**	**17,639**
Cyfanswm y gyllideb refeniw i'w hariannu drwy'r Gronfa Gyfunol		5,411	5,876
Ariannwyd gan:			
• **Gofyniad adnoddau refeniw – prif amcangyfrif**		5,224	5,876
• **Gofyniad adnoddau refeniw – amcangyfrif atodol**		187	0
Cyfanswm y gofynion adnoddau		5,411	5,876

3 Mae cyflenwadau a gwasanaethau yn cynnwys taliadau i gwmnïau contractwyr am wasanaethau archwilio (£3,048,000) a TAW anadenilladwy (£900,000).

Costau dysgu a datblygu

2.12 Mae'r Archwilydd Cyffredinol a Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru (y Bwrdd) yn rhoi pwys mawr ar feithrin gwybodaeth a sgiliau ein holl staff. Mae'n hollbwysig bod gan ein staff yr hygrededd mwyaf yn y sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt. Mae'r Archwilydd Cyffredinol a'r Bwrdd felly'n ymrwymedig i fuddsoddi mewn datblygiad staff, ac yn benodol i ddatblygu graddedigion dan hyfforddiant. Mae'r ymrwymiad hwn yn cefnogi ein gwaith cynllunio'r gweithlu tymor hwy, tra'n cynnig cyfleoedd i raddedigion yng Nghymru y gallai fod angen iddynt fel arall adael Cymru i chwilio am gyflogaeth a hyfforddiant proffesiynol. Mae'r cynnydd a ragwelir yn ein costau hyfforddi ar gyfer 2014-15 yn deillio o fuddsoddiad ychwanegol mewn graddedigion dan hyfforddiant.

2.13 Rydym wrthi'n ystyried cyfleoedd i gynyddu nifer y graddedigion dan hyfforddiant a gaiff eu recriwtio gennym ymhellach yn ogystal â ffyrdd eraill y gallwn helpu pobl ifanc i gael gwaith, drwy, er enghraifft, gynnig cyfleoedd lleoliadau i bobl ifanc sy'n gadael yr ysgol.

Costau TG

2.14 Rydym wedi gohirio elfen fach o wariant ar TG o 2013-14 i 2014-15, sy'n arwain at rywfaint o gynnydd yn y gymhariaeth yn Arddangosyn 5. Heb y penderfyniad hwn i ohirio, byddai costau TG yn gostwng £28,000 (4.8 y cant) rhwng y ddwy flwyddyn.

Cyflenwadau a gwasanaethau

2.15 Mae cyflenwadau a gwasanaethau yn cynnwys ystod eang o weithgareddau. Gwnawn sylwadau isod ar y ddwy elfen fwyaf sylweddol - TAW anadenilladwy (£900,000) a thaliadau i gwmnïau contractwyr (£3,048,000).

TAW anadenilladwy

2.16 Mae'r cynnydd yn y llinell costau hon yn deillio o ostyngiad sylweddol yn swm y TAW y gallwn ei hadennill ar ein gwariant yn dilyn dyfarniad ar statws TAW yr Archwilydd Cyffredinol a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2013. Bydd y dyfarniad hwn hefyd yn gymwys i Swyddfa Archwilio Cymru o 1 Ebrill 2014. Fel y nodwyd mewn amcangyfrifon blaenorol, cyn 1 Ebrill 2013 roedd yr Archwilydd Cyffredinol yn codi TAW ar ffioedd archwilio ar gyfer y GIG a chyrff llywodraeth leol gyda dealltwriaeth a chytundeb CThEM. Ym mis Rhagfyr 2012, fodd bynnag, penderfynodd CThEM o 1 Ebrill 2013 na ddylai'r Archwilydd Cyffredinol godi TAW ar ei waith. Roedd y dyfarniad hwn yn golygu na allwn godi TAW ar y mwyafrif llethol o'n gwaith, ac oherwydd hynny na allwn adennill y TAW a godir arnom am nwyddau a gwasanaethau. Mae'r newid hwn i statws TAW yr Archwilydd Cyffredinol wedi arwain at gynnydd o £600,000 yn ein sylfaen gostau flynyddol, sy'n cyfrif am gynnydd mewn TAW anadenilladwy. Nododd adroddiad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar amcangyfrif 2013-14 yr Archwilydd Cyffredinol yr anawsterau ariannu a fyddai'n deillio o'r newid hwn i statws TAW yr Archwilydd Cyffredinol a'r posibilrwydd y byddai'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru gynyddu ei ffioedd archwilio neu geisio arian ychwanegol o'r Gronfa Gyfunol yn 2013-14 ac mewn blynyddoedd i ddod er mwyn talu'r costau.

2.17 Er y gallwn ymdopi â chynnydd cyffredinol mewn costau drwy sicrhau arbedion ac effeithlonrwydd parhaus, ni allwn wneud arbedion ar y lefel hon yn y byrdymor o'n sylfaen gostau, gan ei bod yn sefydlog i raddau helaeth oherwydd yr angen i gyflawni rhaglen waith statudol benodol. Yn anffodus, oherwydd y dyfarniad hwn, nid oes gennym unrhyw ddewis ond ceisio arian ychwanegol.

Fel y nodwyd gennym ym mharagraff 2.25, rydym yn ceisio gwneud hyn drwy newid lefelau ffioedd yn hytrach na thrwy wneud cais i'r Gronfa Gyfunol.

Taliadau i gwmnïau contractwyr

2.18 Yn yr un modd ag asiantaethau archwilio eraill yn y DU, gweithredwn farchnad gymysg o gyflenwyr ar gyfer cyflawni gwaith archwilio er mwyn cymharu ansawdd dulliau archwilio a meincnodi gwerth am arian. Yn dilyn proses gaffael OJEU, yn ogystal â staff Swyddfa Archwilio Cymru, rydym ar hyn o bryd yn defnyddio tri chwmni a fydd yn cyflawni 22 y cant o'n gwaith archwilio mewn prif gyrff yn ystod 2014-15.

2.19 Adlewyrchir effaith y gwaith hwn ar ein cyllideb yn Arddangosyn 6. Y costau gwerth £3,048,000 a adlewyrchir yn Arddangosyn 6 yw'r elfen unigol fwyaf o'n cyllideb cyflenwadau a gwasanaethau.

2.20 At hynny, rydym hefyd yn defnyddio tri chwmni arall i gynnal adolygiadau o dros 730 o gynghorau cymuned a thref a chyrff bach eraill (gwerth incwm: £248,000).

2.21 Bydd y trefniadau contractio presennol yn cwmpasu archwiliadau o flwyddyn ariannol 2013-14. Bydd y Bwrdd yn fuan yn ystyried ein strategaeth gontractio o 2014-15. Un o'r materion y bydd angen i'r Bwrdd ei ystyried yw effaith y dyfarniad TAW ar ein strategaeth gontractio, gan fod tua dwy ran o dair o'r TAW anadenilladwy gwerth £900,000 yn ymwneud â thaliadau i gwmnïau contractio.

Incwm a chyllid

Astudiaethau llywodraeth leol

2.22 O ganlyniad i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, ni chaniateir i astudiaethau llywodraeth leol a gynhelir o dan adrannau 41 a 42 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 gael eu hariannu drwy ffioedd archwilio. At hynny, ni ellir defnyddio arian grant Llywodraeth Cymru a ddarperir o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 (grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella) ar gyfer unrhyw beth ar wahân i waith o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 1999.

Arddangosyn 6 - Effaith defnyddio cwmnïau contractwyr ar gyllideb 2014-15

Elfen o'r gyllideb	£'000	£'000
Incwm o waith a wnaed gan gwmnïau		4,022
Taliadau i gwmnïau	3,048	
TAW anadenilladwy ar y taliadau uchod	610	
Cyfanswm y costau	**3,658**	(3,658)
Cyfraniad net i Swyddfa Archwilio Cymru		**364**

2.23 Hyd yma, ariannwyd astudiaethau gwella llywodraeth leol (adran 41) yn rhannol drwy ffioedd ac yn rhannol drwy grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella. Felly, bydd angen i holl astudiaethau llywodraeth leol gael eu hariannu drwy'r Gronfa Gyfunol o 1 Ebrill 2014.

2.24 Yn bwysig ddigon, caiff yr arian ychwanegol hwn gwerth tua £530,000 ei wrthbwyso'n gyfan gwbl gan ostyngiadau mewn ffioedd archwilio llywodraeth leol (£353,000) a grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella (£177,000), felly erys ein cais cyffredinol am arian bloc Cymru yn ddigyfnewid.

Ffioedd archwilio

2.25 Fel y nodwn ym mharagraff 2.2, rydym wedi penderfynu y bydd angen i incwm o ffioedd archwilio gynyddu £600,000 y flwyddyn (cynnydd cyfartalog o 3.8 y cant) i gwmpasu'r costau TAW ychwanegol. Wrth wneud y penderfyniad hwn, fodd bynnag, cofiwn fod ffactorau cydbwyso a fydd yn lliniaru unrhyw effaith i'r rhan fwyaf o'r cyrff a archwilir gennym, sef:

a **Y GIG:** Ni all cyrff y GIG adennill TAW a godir arnynt. Cyn y dyfarniad hwn, roedd y TAW o 20 y cant a godwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol yn gost wirioneddol i gyrff y GIG. Ers 1 Ebrill 2013, mae cyrff y GIG felly wedi cael budd o ostyngiad o 16.7 y cant i bob diben, a fyddai'n gwneud mwy na gwrthbwyso unrhyw gynnydd mewn ffioedd archwilio.

b **Llywodraeth leol:** Ar 31 Mawrth 2013, roedd cyfrifon yr Archwilydd Cyffredinol yn cynnwys cronfeydd wrth gefn mewn perthynas â gweithgarwch llywodraeth leol gwerth £1.2 miliwn. Mae amcangyfrif atodol yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer 2013-14 yn bwriadu defnyddio £413,000 o'r cronfeydd wrth gefn hyn i leihau'r galw ar y Gronfa Gyfunol, a fydd yn gadael balans a ragwelir o £800,000 yn y cronfeydd wrth gefn ar 31 Mawrth 2013. Yn dilyn cychwyn darpariaethau perthnasol Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) ar 1 Ebrill 2014, ni fyddwn yn gallu cadw'r cronfeydd wrth gefn hyn ac felly cynigiwn y dylid gwneud ad-daliadau i gyrff llywodraeth leol hyd at derfyn y cronfeydd wrth gefn a ddelir gennym (fel y gwnaeth y Comisiwn Archwilio pan ddaeth i ben). Ar sail rhagamcaniadau presennol, byddai ad-daliad o'r fath i bob diben yn gwrthbwyso gwerth dwy flwyddyn o'r cynnydd arfaethedig mewn ffioedd.

2.26 Mae'r newid cyffredinol i ffioedd archwilio hefyd yn adlewyrchu gostyngiad o £353,000 sy'n deillio o ailgydbwyso dulliau ariannu ar gyfer astudiaethau llywodraeth leol fel y crynhoir ym mharagraffau 2.22 i 2.24.

2.27 Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn cyflwyno sylfaen ddiwygiedig ar gyfer pennu ffioedd ar gyfer ein holl waith archwilio. Rydym wrthi'n adolygu effaith y newidiadau hyn, a all arwain at gynnydd mewn ffioedd i rai cyrff a archwilir ynghyd â gostyngiadau cyffredinol cyfatebol mewn ffioedd i gyrff eraill a archwilir. Bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn nodi yn y cynllun ffioedd y mae'n ofynnol iddi ei baratoi sut mae'r newidiadau hyn yn effeithio ar ffioedd archwilio.

2.28 Byddwn hefyd yn ysgrifennu at gyrff a archwilir gennym, yn ogystal â Chydffederasiwn y GIG a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, i egluro'r newidiadau hyn yn fanylach.

Grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella

2.29 Mae'r gostyngiad o £269,000 yn Arddangosyn 5 yn adlewyrchu'r ail-gydbwyso mewn perthynas â dulliau ariannu astudiaethau llywodraeth leol fel y crynhoir ym mharagraffau 2.22 i 2.24 a gwahaniaethau amseru o ran cyflawni gwaith rhwng blynyddoedd ariannol.

Ardystio grantiau llywodraeth leol

2.30 Mae lefel y gwaith hwn mewn unrhyw flwyddyn yn dibynnu ar nifer y cynlluniau sy'n destun archwiliad a nifer y cyrff a archwilir sy'n ymwneud â'r cynlluniau hynny. Felly, mae lefel yr incwm a gawn o'r ffynhonnell hon yn dibynnu ar alw, a'r amcangyfrif gorau y gallwn ei roi o'r incwm y disgwyliwn ei gael o'r gwaith hwn yn 2014-15 yw £2,501,000. Caiff ffioedd o'r fath eu pennu i adennill cost lawn y gwaith, ond ni fyddant yn fwy na'r gost honno.

Incwm arall

2.31 Mae'r gostyngiad o £53,000 mewn incwm arall a ddangosir yn Arddangosyn 5 yn ymwneud yn bennaf â gostyngiad mewn incwm ar gyfer secondiadau staff a fydd yn digwydd yn 2014-15.

Arian o'r Gronfa Gyfunol

2.32 Nid ydym yn ceisio unrhyw gynnydd yn ein harian hanesyddol o £5,224,000 o'r Gronfa Gyfunol mewn perthynas â chynnydd mewn costau cyffredinol. Fodd bynnag, mae angen i ni geisio cynnydd o £652,000 o sylfaen 2013-14 i £5,876,000 er mwyn ariannu'r datblygiadau a amlinellir uchod, fel y crynhoir yn Arddangosyn 7.

Arddangosyn 7 - Crynodeb o'r arian ychwanegol sydd ei angen

Elfen o'r gyllideb	£'000
Astudiaethau llywodraeth leol (paragraffau 2.22 i 2.24)	530
Datblygu Bil Cenedlaethau'r Dyfodol (paragraff 2.9)	122
Cyfanswm y cynnydd	652

Meysydd lle y ceir ansicrwydd

Treuliau teithio a chynhaliaeth cyflogeion

2.33 Nododd yr Archwilydd Cyffredinol yn ei amcangyfrif ar gyfer 2013-14 ei bod yn bosibl bod y ffordd y mae angen i staff Swyddfa Archwilio Cymru weithio wedi arwain at sefyllfa lle mae rhai wedi sefydlu lleoliadau gwaith parhaol yn swyddfeydd y cyrff a archwilir gennym. Gellir sefydlu man gwaith parhaol at ddibenion treth drwy dreulio llawer o amser mewn corff a archwilir - fel arfer mwy na 40 y cant o'r wythnos waith am gyfnod o fwy na dwy flynedd. Mae'n bosibl y dylid talu treth ac yswiriant gwladol mewn perthynas â thaliadau ar gyfer treuliau yr eir iddynt wrth deithio i swyddfeydd archwilio mewn sefyllfaoedd o'r fath. Rydym yn ymwybodol bod cyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru ac asiantaeth archwilio arall yn y DU wedi cael problemau tebyg. Rydym wrthi'n cynnal trafodaethau â CThEM er mwyn datrys y mater hwn. Os bydd CThEM yn dyfarnu y dylem fod wedi didynnu TWE wrth dalu'r treuliau hyn, efallai y bydd angen i mi geisio refeniw ac adnoddau arian parod ychwanegol drwy amcangyfrif atodol.

Ailstrwythuro Uwch Dîm Arwain

2.34 Mewn ymateb i newidiadau i'n trefniadau llywodraethu, sy'n deillio o gyflwyno Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, rydym yn cynnal adolygiad o strwythur ein huwch dîm arwain, a all arwain at ddileu swyddi neu ymadawiadau gwirfoddol yn 2014-15. I'r graddau na allwn ariannu costau'r ymadawiadau hyn o gronfeydd sy'n bodoli eisoes, efallai y bydd angen i ni geisio arian ychwanegol drwy amcangyfrif atodol.

Bil Cenedlaethau'r Dyfodol

2.35 Yn ogystal â'r costau datblygu a nodwyd ym mharagraff 2.9, rydym wedi gwneud amcangyfrif pellach y bydd gwerth tua £130,000 o gostau parhaus o ddechrau 2015 ar gyfer gwaith adolygu mewn cyrff a archwilir i asesu sut maent yn ymateb i ofynion disgwyliedig Bil Cenedlaethau'r Dyfodol, unwaith y caiff ei ddeddfu. Gan nad yw'r Bil wedi ei gyhoeddi eto, mae'n anodd iawn asesu union lefel y gweithgarwch fydd ei angen a'r costau cysylltiedig, ond disgwyliwn ar hyn o bryd i'r costau hynny gael eu hadennill o ffioedd archwilio.

Ansicrwydd ynghylch llwyth gwaith yn y dyfodol

2.36 Fel y crynhoir isod, rydym yn ymwybodol o sawl datblygiad sy'n peri cryn ansicrwydd ynghylch ein llwyth gwaith, ein hincwm a'n costau yn y dyfodol.

Grantiau Ewropeaidd

2.37 Caiff tua thri chwarter y ceisiadau ar gyfer y cylch presennol o arian strwythurol Ewropeaidd yng Nghymru eu gwneud gan gyrff yn y sector cyhoeddus. Gan fod Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO) ar hyn o bryd yn ei gwneud yn ofynnol i'r ceisiadau hyn gael eu harchwilio gan yr Archwilydd Cyffredinol neu archwilydd a awdurdodwyd ganddo, rydym yn ardystio cynifer â 140 o geisiadau bob blwyddyn, gan gynhyrchu tua £500,000 drwy ffioedd archwilio.

2.38 Mae'n debygol y bydd y llwyth gwaith hwn yn newid wrth i'r cylch newydd o raglenni ariannu gael ei gyflwyno ar gyfer 2014-2020. Deallwn fod WEFO yn datblygu trefniadau ardystio newydd a fydd yn cyflwyno 'rhestr ddethol' o archwilwyr y bydd yn eu cymeradwyo. Yn unol â hynny, disgwyliwn y bydd yn rhaid i ni dendro am waith o'r fath yn y dyfodol a bydd cynnydd yn nifer y cyflenwyr yn golygu y gall ein llwyth gwaith leihau. Efallai y bydd angen i ni hefyd addasu'r 'cymysgedd sgiliau' a gymhwyswn at y gwaith hwn, yn dibynnu ar y fanyleb archwilio derfynol ac ystyriaethau o ran prisiau.

Cronfa Gwarantu Amaethyddiaeth Ewrop

2.39 Mae'r Comisiwn Ewropeaidd yn bwriadu cyflwyno newidiadau yn ymwneud â sut y caiff y gwaith hwn ei gyflawni. Rydym wrthi'n cynnal trafodaethau â Swyddfa Archwilio Cymru, yr ydym yn cyflawni'r gwaith hwn ar ei rhan, ynghylch goblygiadau'r newidiadau arfaethedig hyn..

Cyllideb cyfalaf 2014-15

2.40 Nodir ein hamcangyfrif o'r gwariant cyfalaf yr ydym yn ceisio arian ar ei gyfer yn Arddangosyn 8.

Arddangosyn 8 - Cyllideb cyfalaf

	£'000
Cyswllt â'r rhyngrwyd	15
Cyfarpar fideo-gynadledda	25
Systemau storio ar ddisg	40
Gweinyddwyr newydd yn lle hen rai	18
Cyfanswm y gwariant cyfalaf	**98**

2.41 Bwriedir i'r buddsoddiad a gynlluniwyd yn ein seilwaith TG fynd i'r afael â'r canlynol:

a Mae ein cyswllt presennol â'r rhyngrwyd yn wynebu pwysau mawr ar adegau prysur yn ystod y diwrnod gwaith oherwydd yr angen cynyddol i drosglwyddo data, er enghraifft yn sgil y galw cynyddol am delegynadledda er mwyn arbed costau teithio mwy helaeth. Er mwyn ymdopi â'r angen cynyddol hwn yn y tymor hwy, bydd angen uwchraddio'r cyswllt â'r rhyngrwyd a ddefnyddir gennym ar hyn o bryd a gwella ein cyfleusterau fideo-gynadledda.

b Mae'r gweinyddion sy'n bodoli eisoes yn dyddio ac nid ydynt yn ddigonol mwyach, yn arbennig o ran ategu cofau i ateb y galw a ragwelir am systemau canolog. Felly bwriadwn osod gweinyddion newydd yn eu lle yn 2014-15.

c Mae galw cynyddol am systemau storio ar ddisg, yn arbennig ar gyfer storio negeseuon e-bost canolog, a rhaid i hyn gael ei efelychu'n ddiogel gyda'n canolfan adfer ar ôl trychineb oddi ar y safle.

2.42 Rydym ar hyn o bryd yn defnyddio amrywiaeth o systemau TG i gynllunio, rheoli, cofnodi a storio ein gwaith archwilio. Rydym wedi rhoi prosiect ar waith i nodi a oes un cynnyrch penodol a all gwmpasu'r swyddogaethau amrywiol hyn a'n helpu i wella'r ffordd rydym yn cyflawni ein gwaith. Os byddwn yn nodi cynnyrch addas, efallai y bydd angen i ni geisio cyfalaf ychwanegol drwy amcangyfrif atodol ar gyfer 2014-15.

Gofyniad arian parod net 2014-15

2.43 Ceir crynodeb o'n gofyniad arian parod net at ddibenion refeniw a chyfalaf yn Arddangosyn 9.

Arddangosyn 9 - Gofyniad arian parod net

	£'000
Refeniw	5,876
Cyfalaf	98
Cyfanswm gofyniad arian parod net 2014-15	**5,974**

Atodiad 1 - Prif weithgareddau gweithredol yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilwyr a benodir ganddo

Prif weithgareddau gweithredol yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilwyr a benodir ganddo mewn llywodraeth leol:

Archwilio cyfrifon a baratowyd gan lywodraeth ganolog a chyrff iechyd	Wyth cyfrif a baratowyd gan Lywodraeth Cymru; 31 o gyfrifon eraill, gan gynnwys Comisiwn y Cynulliad; saith corff iechyd; a thair o Ymddiriedolaethau'r GIG.
Archwilio cyfrifon a baratowyd gan gyrff llywodraeth leol	22 awdurdod unedol; pedwar comisiynydd heddlu a throseddu a phedwar prif gwnstabl; tri awdurdod tân ac achub; un ymddiriedolaeth prawf; tri awdurdod parc cenedlaethol; un bwrdd draenio mewnol; wyth cronfa bensiwn; dros 730 o gynghorau tref a chymuned a chyrff bach eraill; a 19 o gydbwyllgorau.
Asesiadau gwella llywodraeth leol	Mae'n cynnwys archwiliadau o ran pa un a yw awdurdodau wedi cyflawni eu dyletswyddau mewn perthynas â chynllunio ar gyfer gwella a chyflwyno adroddiadau ar berfformiad, asesiadau i nodi pa mor debygol ydyw y cydymffurfir â dyletswyddau gwella ac arolygiadau arbennig. Fe'u cyflawnwyd mewn 22 o awdurdodau unedol, tri awdurdod tân ac achub a thri awdurdod parc cenedlaethol.
Gwaith archwilio perfformiad lleol mewn cyrff iechyd	Mae'n cynnwys asesiadau o drefniadau i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau. Fe'u cyflawnwyd mewn saith bwrdd iechyd a thair o ymddiriedolaethau'r GIG.
Ardystio hawliadau a ffurflenni grant	32 o gynlluniau llywodraeth leol (tua 750 o hawliadau sy'n werth tua £3.0 biliwn i gyd), ochr yn ochr â hawliadau am gronfeydd strwythurol Ewropeaidd lle mae cyfanswm gwerth blynyddol yr hawliadau tua £300 miliwn.
Archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian	Fel arfer, cynhelir 12 o archwiliadau, astudiaethau ac allbynnau eraill yn ystod blwyddyn galendr, gan edrych ar werth am arian mewn meysydd allweddol o wariant cyhoeddus. Mae'r gwaith hwn yn aml yn cael ei wneud o safbwynt 'system gyfan' neu o safbwynt 'trawsbynciol', lle y caiff gwariant cyhoeddus ei archwilio ni waeth pwy sy'n darparu'r gwasanaethau.
Gweithgareddau pwysig eraill	Mae'n cynnwys: • gwirio ceisiadau i gymeradwyo hawlio arian o'r Gronfa Gyfunol; • gweithio gydag eraill i rannu dysgu, gan gynnwys darparu'r Gyfnewidfa Arfer Da; • ymarferion gwrth-dwyll ac ymarferion paru data eraill, gan gynnwys y Fenter Twyll Genedlaethol; • ymateb i faterion a ddygwyd i'n sylw drwy ohebiaeth gan y cyhoedd, cynrychiolwyr etholedig ac eraill; • cynorthwyo'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a phwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol; • gweinyddu Swyddfa Archwilio Cymru.

Atodiad 2 - Gofynion cyllidebol amcangyfrifedig Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2015

O dan Adran 125 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (Deddf 2006), mae'n rhaid i Weinidogion gynnig Cynnig Cyllidebol yn y Cynulliad Cenedlaethol i awdurdodi defnyddio adnoddau, cadw incwm a hawlio arian parod o'r Gronfa Gyfunol ar gyfer personau perthnasol penodol, gan gynnwys Swyddfa Archwilio Cymru.

O ran gwasanaethau a dibenion Swyddfa Archwilio Cymru, yr Archwilydd Cyffredinol ac archwilwyr penodedig llywodraeth leol yn ystod y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2015, bydd y Cynnig Cyllidebol yn awdurdodi'r canlynol:

- **a** yr adnoddau y gall Swyddfa Archwilio Cymru eu defnyddio yn ystod y flwyddyn ariannol (yn unol â'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn);
- **b** yr adnoddau sy'n cronni i Swyddfa Archwilio Cymru yn y flwyddyn ariannol, y gall eu cadw yn hytrach na'u talu i mewn i'r Gronfa Gyfunol;
- **c** y swm y gellir ei dalu o'r Gronfa Gyfunol i Swyddfa Archwilio Cymru.

Ceir crynodeb o'r gofynion hyn, na ellir ond darparu amcangyfrifon ar eu cyfer oherwydd amrywioldeb llifau incwm, yn Nhabl 1.

Tabl 1 - Crynodeb o ofynion cyllidebol amcangyfrifedig 2014-15

Adnoddau ac eithrio adnoddau sy'n cronni i'w defnyddio gan Swyddfa Archwilio Cymru wrth gyflawni swyddogaethau statudol Swyddfa Archwilio Cymru, yr Archwilydd Cyffredinol ac archwilwyr penodedig llywodraeth leol, a gweinyddu Swyddfa Archwilio Cymru: • Refeniw • Cyfalaf	 5,876 98
Adnoddau sy'n cronni o ffioedd a thaliadau am wasanaethau archwilio, arolygu, ardystio grantiau a gwasanaethau cysylltiedig; grantiau a gafwyd i ariannu gwasanaethau archwilio ac arolygu; costau eraill a adenillir sy'n gysylltiedig â swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol; incwm amrywiol o gyhoeddiadau, cynadleddau, darparu gwasanaethau gweinyddol, proffesiynol a thechnegol; costau a adenillir oherwydd staff wedi'u secondio; benthyciadau staff a ad-delir; taliadau prydlesu ceir a adenillir; unrhyw gostau yr aed iddynt ar gyfer trydydd parti a adenillir; a llog a geir ar falansau gwaith - at ddefnydd Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer gwasanaethau cysylltiedig a gweinyddu Swyddfa Archwilio Cymru.	17,639
Gofyniad arian parod net o'r Gronfa Gyfunol i dalu'r symiau net sy'n ddyledus i'w talu yn y flwyddyn gan yr Archwilydd Cyffredinol.	5,974

Mae Tabl 2 yn cysoni cyfanswm cais Swyddfa Archwilio Cymru am adnoddau â'i gofyniad arian parod net ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2015.

Tabl 2 - Cysoni'r gofyniad adnoddau â'r gofyniad hawlio arian parod o'r Gronfa Gyfunol

	£'000
Cais net am adnoddau – refeniw a chyfalaf	5,974
Addasiadau	0
Gofyniad arian parod net	5,974

Atodiad 3 - Llythyr at Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar waith y Tîm Cyfnewid Arfer Da

Mr Darren Millar AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

Dyddiad: 2 Hydref 2013
Ein cyf: HVT/1954/fgb
Tudalen: 1 o 3

Annwyl Darren

DIWEDDARIAD AR WAITH TÎM Y GYFNEWIDFA ARFER DA, SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Roeddwn i'n meddwl y byddai'n gyfle da i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i chi ar weithgareddau ac effaith Tîm y Gyfnewidfa Arfer Da (GPX) yn ystod y chwe mis diwethaf. Byddwch yn cofio bod y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus wedi cymeradwyo dyraniad o £250,000 ychwanegol i gefnogi'r gwaith o gyfnewid arfer da fel rhan o'm Hamcangyfrif ar gyfer 2013-14. Mae Tîm y Gyfnewidfa Arfer Da wedi bod yn gweithio'n galed gyda chydweithwyr yn Swyddfa Archwilio Cymru a sefydliadau partner i sicrhau ein bod yn defnyddio'r arian ychwanegol hwn yn y ffordd orau.

Nod sylfaenol ein gwaith arfer da yw hyrwyddo gwelliant ar draws gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru, drwy wella cyfnewid gwybodaeth a dysgu a rennir. Os yw defnyddwyr gwasanaethau cyhoeddus, darparwyr gwasanaethau a llunwyr polisi yn fwy gwybodus am yr hyn sy'n gweithio'n dda mewn mannau eraill, maent mewn sefyllfa well i herio'r status quo a gwneud newidiadau i wella gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Mae tîm y Gyfnewidfa Arfer Da wedi canolbwyntio ei waith ar feysydd sy'n berthnasol ar draws yr holl wasanaethau cyhoeddus, gan nodi cyfleoedd i sicrhau gwell gwerth am arian a gwella darpariaeth gwasanaethau. Er enghraifft, yn ystod rhan gyntaf y flwyddyn, aethpwyd i'r afael â meysydd megis gwella presenoldeb, rheoli absenoldeb oherwydd salwch a threfniadau gweithio hyblyg fel rhan o ymgysylltu â gweithwyr. Mae'r ffocws ar hyn o bryd yn ymwneud ag asedau, adeiladau a rheoli fflyd o gerbydau a'r defnydd o Dechnoleg Gwybodaeth. Mae'r cynlluniau ar gyfer 2014 yn cynnwys ystyried manteision posibl rhoi rhai gwasanaethau cyhoeddus ar-lein a gweithgareddau i symud gwariant cyhoeddus i feysydd lle y gall cefnogaeth ac ymyrraeth gynnar atal costau sylweddol i wasanaethau cyhoeddus nes ymlaen.

Mae'r dulliau a ddefnyddir gan dîm y Gyfnewidfa Arfer Da yn gyfuniad o ddulliau sydd wedi ennill eu plwyf, ochr yn ochr â dulliau newydd ac arloesol. Gwelwyd cynnydd yn y defnydd o'r rhyngrwyd a chyfryngau cymdeithasu fel dulliau i ni ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaethau a'r gwasanaethau cyhoeddus sy'n eu darparu, ac rydym wedi recriwtio dau aelod newydd o staff i gynyddu ein gallu i gyflawni hyn. O ganlyniad, bellach mae gennym gronfa ar-lein gynyddol fawr o ddeunydd arfer da ac adnoddau eraill i bobl gael mynediad iddynt a'u defnyddio. Mae'r deunydd hwn hefyd yn gweithredu fel ffocws ar gyfer rhwydwaith cynyddol o bobl sydd â diddordeb mewn sicrhau gwelliannau a gwell gwerth am arian ar draws gwasanaethau cyhoeddus Cymru.

Er mai dim ond ers mis Ebrill 2013 y mae tîm estynedig y Gyfnewidfa Arfer Da wedi bod yn gweithredu'n llawn, mae nifer o feysydd yn dangos arwyddion calonogol o botensial cynyddol ei waith yn y dyfodol:

Defnydd o'r wefan. Cafwyd dros 33,000 achos o bobl yn edrych ar dudalennau'r Gyfnewidfa Arfer Da ar y we ers dechrau'r flwyddyn sy'n cyfateb i dros 150 achos bob diwrnod gwaith. Mae ein dadansoddiad yn dangos bod y rhain yn bobl sy'n chwilio am enghreifftiau o arfer da, astudiaethau achos a deunyddiau eraill y maent yn eu defnyddio yn eu sefydliadau eu hunain. Er enghraifft, mae canllaw a gynhyrchwyd gennym ar sut i adolygu trefniadau rheoli fflyd cerbydau yn parhau i gael ei lawrlwytho gan Reolwyr Fflyd gwasanaethau cyhoeddus a'i ddefnyddio fel offeryn gwaith ymarferol.

Seminarau Dysgu a Rennir. Y rhain o hyd yw'r dull mwyaf effeithiol o sicrhau bod gwybodaeth o ansawdd uchel yn cael ei throsglwyddo'n effeithiol. Mae yna adborth cadarnhaol iawn yn gyson i'r dull unigryw a ddatblygwyd gan dîm y Gyfnewidfa Arfer Da. Mae rhwng 80 a 96 y cant o fynychwyr wedi dweud bod seminarau dysgu a rennir yn 'hynod ddefnyddiol' iddynt yn eu swyddi. Yn bwysicaf oll, mae'r seminarau hefyd yn arwain at newidiadau a gwelliannau sy'n cael eu cofnodi i ddangos eu heffaith. Er enghraifft , fe wnaeth y seminarau rheoli ynni diweddar arwain at weithgarwch sylweddol i leihau costau ynni a dŵr yn adeiladau Llywodraeth Leol, yr Heddlu a Chyfiawnder Troseddol. Mae hyn yn ganlyniad uniongyrchol o ddod â'r bobl iawn at ei gilydd yn yr amgylchiadau cywir.

Mae enghreifftiau eraill o effaith y seminarau yn cynnwys rhannu achosion busnes, polisïau a chanllawiau rhwng sefydliadau. Mae hyn yn golygu nad yw adnoddau gwerthfawr yn cael eu gwastraffu i ddatblygu deunydd o'r newydd pan fo pobl eraill eisoes wedi'u creu.

Ers dechrau'r flwyddyn rydym wedi cynnal wyth o seminarau dysgu a rennir, gyda 322 o bobl (40 ar gyfartaledd) yn dod iddynt. Yn ystod 2014-15 rydym yn bwriadu cynyddu lefel y gweithgarwch hwn yn sylweddol, gan gwmpasu pynciau megis ymyrraeth gynnar a symud gwasanaethau ar-lein.

Canlyniad arall o lwyddiant y seminarau dysgu a rennir yw bod sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus eraill yn cysylltu â Thîm y Gyfnewidfa Arfer Da i gydweithio i ddarparu digwyddiadau tebyg. Er enghraifft, bydd seminar yn canolbwyntio ar Lywodraethu yn digwydd yn ystod Wythnos Genedlaethol Ymddiriedolwyr mewn cydweithrediad â'r Comisiwn Elusennau, ac rydym yn gobeithio y bydd yn atgyfnerthu'r negeseuon sydd wedi deillio o'n gwaith grant diweddar. Ymhlith y seminarau a'r digwyddiadau pellach sydd wedi'u cynllunio ar gyfer gweddill 2013-14 mae:

- Seminarau Dysgu a Rennir Rheoli Fflyd a Rheoli Adeiladau, fel rhan o'n cyfres Rheoli Asedau - Hydref 2013 yn Ne Cymru ac Ionawr 2014 yng Ngogledd Cymru.

- Cynhadledd Craffu Cymru Gyfan, mewn cydweithrediad â Llywodraeth Cymru, y Ganolfan Craffu Cyhoeddus, Ysgol Fusnes Caerdydd a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru - Tachwedd 2013 yng Nghaerdydd.
- Cyfrannu tuag at wella ôl-troed digidol Cynhadledd Ymgysylltu â Gweithwyr Cyflogedig Llywodraeth Cymru - Tachwedd 2013 yng Nghaerdydd.
- Seminarau Datblygu Cynaliadwy, mewn cydweithrediad â'r Comisiynydd Dyfodol Cynaliadwy - Chwefror 2013, Gogledd a De Cymru.
- Cynhadledd Symud Gwasanaethau Ar-lein, mewn cydweithrediad â'r Scottish Improvement Agency a sefydliadau eraill yn yr Alban - Mawrth 2014.

Defnyddio Technoleg Ddigidol i gyrraedd ymhellach ac ymgysylltu. Mae'r tîm wedi bod yn defnyddio Twitter i estyn allan ymhell y tu hwnt i'r rhai sy'n mynychu ein seminarau. Mewn rhai achosion, mae'r wybodaeth a anfonwyd allan trwy Twitter yn ystod seminar wedi cyrraedd dros 35,000 o bobl - ymhell y tu hwnt i'r 40 yn yr ystafell. Mae unigolion dylanwadol hefyd o'r tu allan i Gymru ac ar draws y sectorau preifat, cyhoeddus a gwirfoddol, wedi bod yn ymuno â'r drafodaeth gan daflu goleuni pellach a darparu gwybodaeth sylweddol gan gyfoethogi'r seminarau.

Yn ddiweddar, rydym wedi ychwanegu Blog, sydd yn ôl pob golwg yn tyfu mewn poblogrwydd ac yn cynhyrchu sgyrsiau sy'n helpu i adeiladu perthynas ac yn annog gwelliannau.

Dod â phrofiad o'r tu allan i Gymru. Mae tîm y Gyfnewidfa Arfer Da wedi sicrhau arbenigedd o'r tu allan i Gymru ar sawl achlysur. Mae hyn wedi cynnwys sefydliadau yn y sector preifat a'r trydydd sector megis Diageo ac Emirates Aluminium ynghyd â'r Scottish Improvement Service. Mae cyrff archwilio eraill yn y DU ac Iwerddon wedi cydnabod gwerth yr hyn sydd wedi'i gyflawni hyd yn hyn ac yn dechrau anfon cynrychiolwyr i Gymru i fynychu digwyddiadau dysgu a rennir tîm y Gyfnewidfa Arfer Da yn amlach.

Mesur Effaith. Un o'r meysydd mae'r Tîm yn gweithio arno yw sut i fesur effaith y gwaith y mae'n ei wneud mewn maes cymhleth sy'n datblygu'n gyflym. Maent yn datblygu nifer o ddulliau o fesur gweithgaredd ac effaith a byddaf yn rhannu'r rhain gyda chi unwaith y byddant wedi'u datblygu ac wedi eu profi.

Rwy'n gobeithio y bydd hyn yn rhoi blas i chi ar yr hyn sydd wedi ei gyflawni mewn cyfnod cymharol fyr, a'r potensial ar gyfer yr hyn y gellir ei gyflawni yn y dyfodol. Fel y soniwyd, mae croeso mawr i Aelodau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ddod i unrhyw un o ddigwyddiadau arfaethedig y Gyfnewidfa Arfer Da neu yn wir i ymgysylltu â'r Tîm ar Twitter neu drwy Flog y Gyfnewidfa Arfer Da.

Yn gywir

HUW VAUGHAN THOMAS
ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

Finance Committee
FIN(4)-20-13 (paper 4)
13 November 2013
Inquiry into Higher Education Funding
Evidence from Cardiff University

Research

- **How successful are Welsh Higher Education Institutions in securing research income from all sources?**

  A report by Professor Robin Williams for the Learned Society of Wales (*Recognising the Quality of Research at Universities in Wales*) found that Higher Education Institutions in Wales earn grants for research from a variety of sources such as the UK Research Councils, the Technology Strategy Board, European Framework programmes, charities and industry. They also earn grants from the NHS in Wales and from European Structural funds. In terms of total grants Wales's share of the UK total in 2010-11 was 3.8%.

  Wales is relatively good at attracting research council funding from the Arts and Humanities Research Council, Economic and Social Science Research Council and Biotechnology & Biological Sciences Research Council. Indeed, HESA data indicates that in 2010/11 the Welsh HE sector's share of research grant income from all three of these Research Councils - AHRC, BBSRC and ESRC - exceeded the Welsh Government's target of 5% of the UK total.

  The Report noted that close to one third of UK Research Council grants are awarded to the Golden Triangle research universities and when this is taken into account Wales's share increases to 5.0% of the reduced UK total. It was suggested that it is sometimes useful to consider statistics with and without the inclusion of the Golden Triangle universities.

  The Report acknowledges though that the Welsh fraction is low as a total and the Report felt that there were a number of reasons for this:

  - The success rate of applications to the Research Councils from Wales is not dissimilar from the other nations suggesting that the quality of proposals is not lacking, but that the shortfall follows from the volume of submissions and the amount of funding requested per application. Universities in Wales have initiated action to improve the quality and quantity of research grant applications and to build capacity for larger funding bids.

  - The funding from the Welsh Government, allocated by HEFCW to universities as a recurrent grant for research (the QR funding), is critical in that it supports the 'well found' base of researchers and infrastructure which is essential in order to bid realistically and successfully for such highly competitive project funds. Scotland's fraction of QR within the UK is 12.3%, even though their population share is only 8.4%. Coupled with their strengths in high earning areas, such as the many Medical Research Council Research Centres, it is no surprise that they perform so well in terms of Research Council grant income. The Welsh QR fraction of the UK is 4% compared with 4.9% population share.

- The relatively low level of competitive Research Council grants earned by universities in Wales reflects the historical subject mix and relatively low numbers of academic staff in Wales in medicine, engineering and the physical sciences, all of which draw funding from the higher spending Research Councils.

Despite the comparative low levels of RCUK income, Wales's internationally recognised research has risen over the last decade and now makes a significant contribution to the UK's world-leading research base. This is evidenced in recent internationally recognised bibliometric assessments of Wales' comparative standing (DBIS Report 2011). According to Thomson Reuters over the past decade research in Wales is now recognised in the top 20 research countries in the world – it was below the World, OECD and EU averages only a decade ago.

- **Which factors lead to some Welsh HEIs receiving more research funding than others?**

The Welsh Higher Education sector, like other members of the UK, comprises a diverse range of universities with different missions and discipline mix which determine the extent of research intensity. Some institutions are more research intensive than others and as a result will receive more research funding. Research intensive institutions will have the infrastructure and the staffing complement to enable them to undertake cutting edge research, to bid successfully for research funding, to collaborate with other high profile research intensive institutions, and to be successful in national Research Excellence assessments. All of this, in turn, engenders further success in obtaining research funding. In awarding competitive research contracts, the Research Councils and other such external funders are looking for evidence of a successful track record, critical mass of excellent talent and a thriving, well-found research environment to derive best value from their investment and to ensure sustainability of the research area. This both creates and requires concentration and explains why not all universities can be research-intensive.

- **How can Welsh HEIs improve their performance to meet the Welsh Government's ambition that they receive at least 5% of UK Research Council funding?**

The report by Professor Robin Williams for the Learned Society of Wales (*Recognising the Quality of Research at Universities in Wales*) concluded that the relatively low level of competitive Research Council grants earned by universities in Wales reflects the historical subject mix and relatively low numbers of academic staff in Wales in medicine, engineering and the physical sciences, all of which draw funding from the higher spending Research Councils. The Report noted, however, that in terms of contributions to the economy and the community the annual HEBCIS data shows that universities in Wales continue to outperform the UK in many areas, including the formation of spinout companies and business start-ups.

It needs to be acknowledged that only a few of the HEIs in Wales have the capacity and ability to improve significantly their performance in winning UK Research Council funding. At £26.5M in 2011/12 Cardiff University accounted for more than 50% of the Research Council funding received by Welsh institutions (Swansea received £9.5M, Aberystwyth £9M and Bangor £5M). Increased selectivity in terms of the HEFCW research funding that is available would help those institutions with the ability to focus on excellence, enabling these universities to invest in the well-found base from which to secure competitive research project funding.

Those Welsh HEIs with the ability and capacity to improve their performance could do so by:

- Building capacity through the recruitment, development and retention of high quality staff and students;
- Developing high quality collaborations with other HEIs with a track record in securing research funding (both within Wales and outside of Wales) and with business and industry;
- Engaging more effectively with the Research Councils;
- Improving the quality and increasing the scale of bids for funding to the Research Councils.

The Welsh Government's Sêr Cymru initiative is a welcome investment in raising the Welsh HE sector's ability to compete on a world stage. If universities in Wales are to consistently secure 5% of RCUK funding and deliver a world class research system there will need to be a continued and greater investment in research capacity. One way of increasing the research capacity is to support the growth of a sustainable and vibrant postgraduate system in the sector. Funding a sustainable system for attracting and funding postgraduates should be seen as part of a holistic research strategy for universities and the sector if Wales is to maintain and grow its research impact.

- **In which areas do Welsh HEIs successfully collaborate to bid for research funding, and how could improvements be made in other areas where greater collaboration is required to increase research income?**

Welsh HEIs already successfully collaborate across a range of areas to bid for research funding. Examples of successful collaborative research projects that have been funded from HEFCW's Reconfiguration and Collaboration fund include: Wales Institute of Social and Economic Research, Data and Methods (WISERD), Low Carbon Research Institute (LCRI) and Wales Institute of Mathematical and Computational Sciences (WIMCS).

Cardiff University led on the major awards for DECIPHer and now DECIPHer II (Centre for the Development and Evaluation of Complex Interventions for Public Health Improvements) with partners in Swansea and Bristol, bidding to funding consortia led by the ERSC.

Another successful collaboration is the SPECIFIC project (http://www.specific.eu.com/). This is an academic and industrial consortium led by Swansea University with Tata Steel as the main industrial partner. This is funded to the level of M£9.5 by EPSRC, Technology Strategy Board and the Welsh Government, with Cardiff University's School of Architecture as a key academic partner. This major external funding builds on work carried out under the collaborative, HEFCW and WEFO funded and Cardiff-led Low Carbon Research Institute (LCRI). LCRI's research funding portfolio now exceeds £80 million from RCUK, ERDF/ESF and government and EU competitive research funds.

Sêr Cymru is also building significant collaborations across the Welsh HE institutions in areas supported by the Welsh Government.

The recent GW4 (Great Western Four) collaboration, which brings Cardiff together with the Universities of Bath, Bristol and Exeter will help build research mass,

advance the student experience and internationally will help put Cardiff University and Wales firmly on the world map.

International collaborations (Europe and further afield) are also vital for research-intensive universities. Such collaborations will also help the Welsh Government's ambitions of having a Welsh University placed in the Top 100 world universities as evidence shows that research output is more likely to gain higher visibility if it is co-authored with an academic from an overseas institution. It needs to be recognised that greater encouragement of research collaborations on the basis of excellence irrespective of region will ultimately bring most benefit to Wales.

Tuition Fee Income and Support

- **What has been the financial effect of the new tuition fee policy, introduced in the 2012/13 academic year, which allows HEIs to charge students up to £9,000 per annum for HE courses? What future financial effect is this policy likely to have?**

As the direct recurrent HEFCW funding to Institutions has decreased to cover the costs of the Tuition Fee Grant, institutions have seen an immediate dip in funding in 2012/13 whilst students funded under the old regime progress through the system. For students funded under the old fee regime, institutions have received reduced (for expensive and priority subjects) or no HEFCW funding, with the lower old fee of £3,465 which is substantially less than they would have received in previous years. For example, between 2011/12 and 2012/13, HEFCW plus fee income associated with old fee regime students fell by between 14-51% for STEM subjects, and between 13-52% for non-STEM disciplines; only the very high costs subjects saw no fall in income associated with these continuing students.

HEFCW's modelling of funding to all Welsh institutions assumed a sector increase in funding of 1.6% once new tuition fee income was taken into account, estimated on the basis of achieving maximum numbers in the student number cap. However, the majority of Welsh institutions saw a decline in numbers accepting a place for 2012-13. The UCAS End of Cycle report for 2012 showed that the number of acceptances to Welsh institutions fell by 8.1 per cent due primarily to a 17% decline in acceptances from English students. Also a greater proportion of 18 year olds in Wales applied to institutions outside Wales than to institutions within Wales for the first time since 2004. If this trend continued it would be very worrying for the Welsh HE sector with major implications for the Welsh tuition fee grant budget.

This financial situation leads to obvious tensions - new entry students are paying substantially more in fees and rightly expect more for their money while institutions are, at least in the short term, having to manage with less.

It is estimated that in 2013/14 funding will begin to increase to previous levels as the students paying the new fee levels progress through the system and by 2015/16, when the majority of students will be paying the higher fees, funding received by institutions will rise as long as student recruitment can be maintained or increased to reverse any shortfalls from 2012 entry.

It is also important to note that the projected increase in income to HE Institutions presented in Chart 1 of the recent Welsh Government Policy Statement on Higher Education is based on a number of assumptions which are by no means certain:

- That the Welsh Government allocation to HEFCW for 2014/15 will be ca.£180million;
- That the Welsh Government allocation to HEFCW will be flatlined from 2015-16 at ca. £160million;
- That tuition fees will increase with inflation (not currently permitted by Government);
- That current levels of cross-border flows and student recruitment continues at current levels.

- **Does the new tuition fee policy create a greater or lesser level of financial uncertainty for HEIs?**

  As seen above, there is less certainty as institutions become more subject to market forces. A number of factors are contributing to this uncertainty - the new fee regime has created changing patterns of student behaviour; the introduction of new student number controls in England, designed to promote competition between institutions; this leads to increased competition from English universities and from private providers entering the market, particularly given the significant under-recruitment of many English universities in 2012. At the same time in demographic terms, there are decreasing numbers of 18 year olds over the next few years which will have an impact on university entrants coupled with falling numbers of mature students applying to universities. In addition, there are rising student expectations when paying higher fees. There could also be a potential negative effect of rising graduate debt on postgraduate recruitment in longer term, which could lead to loss of income to Institutions and as well as loss of higher-level skills to the workforce.

- **What has been, and is likely to be in the future, the financial implications of the Welsh Government's tuition fee grant?**

  It is questionable whether the Welsh Government's tuition fee grant policy is sustainable in the medium to long term – especially since students are subsidised to study anywhere in the UK. As detailed below, the policy is effectively funding English universities. Also, the Welsh Government has no jurisdiction over the number of Welsh students recruited by English institutions so there is no effective way for the Welsh Government to control the budget for the tuition fee grant.

  Longer-term, Wales may feel the impact of its policy of making the tuition fee grant available to Welsh students studying elsewhere in the UK by not reaping the economic and societal benefits of these graduates entering the Welsh workforce. There is evidence to show that graduates tend to seek employment near to their place of university study.

- **Does the current funding regime provide effective financial support to students from the lowest income households and is this the most cost effective way of financially supporting this cohort of students?**

  The two main elements of student finance are funding for tuition fees (part grant and part loan) and funding for living costs (part grant and part loan depending on household income). This funding goes alongside academic choices and can mean the difference between a student applying for a place or not. Students see the fees and living costs as part of a package of funding which adds up to enable them to enrol on a degree course. The Student Support Service at Cardiff University has seen how the Tuition Fee Loan and Maintenance Loan are effective in helping those

from lower income backgrounds but only in conjunction with the Tuition Fee Grant (TFG) and Assembly Learning Grant (ALG).

The ALG is effective in encouraging those from traditionally debt averse/lower income backgrounds (including care leavers and disabled students) to consider university. The ALG encourages these students, some may also be parents, who want to qualify for a better future for themselves and their family. There are additional elements available (e.g. childcare grants, dependents' grants and parents' learning allowance) which also add up to make higher education a practical and more affordable option for low income students. These targeted grants, however, alongside the Assembly Learning Grant do encourage students to apply to university. As childcare grants are only offered to those on very low incomes and can only provide 85% (up to an allowable maximum), the Financial Contingency Fund is invaluable in helping with any shortfall. Experience has shown that there is much less parental anxiety about finances from Welsh families in the lower income bracket than their English counterparts and more worried parents ring for advice compared to Welsh parents. The ALG also means that students from lower income backgrounds are able to manage financially and applications to hardship fund applications are decreasing from these students.

In terms of the TFG, the Student Support Service know from their experience of dealing with thousands of students and their parents/guardians that it is a strong incentive to those from lower income families. When higher fees were introduced there were elevated levels of anxiety among pre-entry students and their parents. Reassurances could be given that none had to be paid upfront but those who are Welsh domiciled had a message which removed many doubts. Thus the effect of the TFG policy on Welsh students and families has been very positive. The TFG helps low income families but is also beneficial for students from middle class backgrounds who are suffering from hardship as parents are unable to give them the expected contribution and who are income assessed out of grants. However, as referred to above, it may not be sustainable to keep it at the same level of availability.

- **What are the financial implications for Wales of subsidising Welsh students who study in HEIs outside of Wales?**

Whilst it was understandable that the Welsh Government wished to protect Welsh domiciled students from increasing tuition fees, an unfortunate by-product of the policy is that the Welsh Government is effectively funding English universities. An increasing fee subsidy budget will ultimately mean less funding for other aspects of higher education in Wales such as research, postgraduate studies and innovation. We fear that in the long term the competitiveness of higher education in Wales may be at risk.

We have estimated that, by 2015/16, up to £94.5M of Welsh Government money will be flowing into English institutions per annum as a result of the current tuition fee policy. We would urge the Welsh Government, in partnership with the sector, to review the policy on student finance at the earliest possible opportunity and would recommend consideration of the introduction of a policy such as that adopted in Scotland whereby Welsh domiciled students would be supported only if they study in Wales. A change in policy along these lines would ensure that both Welsh students and Welsh institutions are protected as the funding currently flowing into English institutions could be used instead to ensure the sustainability of higher education in Wales, and encourage retention of Welsh talent within Wales.

- **What are the financial implications of more expensive subjects (e.g. medicine and engineering) being funded under the new tuition fee regime given that some courses may cost in excess of the maximum £9,000 per annum for HEIs to deliver?**

  The importance of Science, Technology, Engineering and Maths (STEM) graduates in society has long been recognised in terms of the benefits that these disciplines bring to the economy, standard of living and well-being. The current HEFCW funding model means that those institutions that offer courses predominantly in the lower-cost subject areas will benefit more from the increased fee income than those who offer more higher-cost STEM subjects. Institutions with more expensive subjects will be dependent on continued government funding for teaching to sustain excellent provision in the higher-cost and priority subject areas. Without adequate funding for these expensive areas, HEIs will not be able to afford to run these courses and Wales cannot afford to lose its STEM students and graduates. A strategy for the sustainable provision of these subjects is therefore vital as any damage from cuts in funding will not be easily reversed.

  The cost of teaching Medicine and Dentistry far exceeds the maximum new higher fee of £9,000 per annum (it is estimated that the true cost of teaching Medicine and Dentistry amounts to around £18,000 -£19,000 per full time student per annum) and without sustained and adequate public funding both the Medical and the Dental School will quickly cease to be viable. Wales certainly cannot afford to lose its only Schools of Medicine and Dentistry and associated healthcare students and graduates – the adverse impact on healthcare in Wales would be significant. It is vital therefore that there is an explicit commitment to sustaining funding for these very high cost subjects in future years to ensure continued provision in these areas.

- **How important is the income stream to Welsh HEIs from tuition fees received from students domiciled outside Wales including the rest of the UK, European students and overseas students?**

  Whilst the income stream from tuition fees received from students domiciled outside of Wales is important to Welsh HEIs, it is also extremely important to Wales. The Oxford Economics Report (2011) found that, in total, Wales' international and EU students contributed £237 million to Wales' GDP. This is equivalent to 0.5% of the Welsh economy – a larger share than agriculture, and on a par with Cardiff's hotel and restaurant sector – and supported 9,230 jobs in Wales.

  In the 2009/10 academic year, 19,050 students from outside the UK studied at universities in Wales. While studying, these students contributed to both the Welsh and UK economies through the fees they paid for tuition, their spending on day-to-day items, and the spending of their friends and family visiting Wales whilst they were studying. The report estimated that:

  - The 19,050 international and EU students studying in Wales in 2009/10 paid £110 million in university tuition fees in 2009/10. This generated a value-added contribution of almost £140 million to Wales's economy, and a further £20 million contribution to the rest of the UK economy.
  - International and EU students spent almost £130 million on living costs in 2009/10. This spending led to a value-added contribution of £79 million to Wales's GDP, and a further £32 million to the rest of the UK economy.

- Visiting friends and family spent £23 million while in Wales, generating £20 million of value-added for the Welsh economy. The rest of the UK benefited from these visitors to the tune of a £5.4 million contribution to GDP.

It was also found that the contribution of international and EU students did not end when they completed their studies. International and EU alumni can and do continue to make important contributions to the Welsh economy through a variety of channels.

Other Income and Financial Issues

- **What opportunities do Welsh HEIs have to increase income from recruiting additional students?**

  There are some limited opportunities to increase income from recruiting additional students as long as the fee cap is not exceeded. Welsh institutions can recruit additional rest of UK, international (not EU) and postgraduate students without impacting on the student support budget. However, there are limits in terms of capacity, quality and competition as well as issues with a likely downward trend in demand in respect of Postgraduate Taught provision as a result of increased undergraduate fees (referred to above).

- **What progress is being made in relation to the Welsh Government's Programme for Government indicator that 'at least 75% of Welsh HEIs will have an annual income in excess of the UK median', and how can this be improved in the future?**

  HEFCW will be able to comment on progress against this target.

INQUIRY INTO HIGHER EDUCATION FUNDING IN WALES

Written Evidence presented by Glyndŵr University

INTRODUCTION

1. Glyndŵr University is pleased to submit evidence to the Inquiry of the Finance Committee of National Assembly into Higher Education Funding in Wales.

2. It feels it has a distinctive voice in this area given its decision in 2011 to set tuition fees at what it regarded as a socially and politically responsible level of an average of £6,643, rising to £6,999 for 2013/14 and £7,423 in 2014/15, rather than the £9,000 charged by almost every other university in Wales. The result of this decision was that the level of fees charged by Glyndŵr University was among the lowest in the UK. This was a conscious decision by the University in response to the social and economic needs of its current and potential students. It was taken after full and extensive consultation with the Students' Guild and following prolonged consultations with HEFCW.

3. Although the University was criticised by some for setting such a low fee level the decision was in keeping with the publicly expressed expectations of the Welsh and UK Governments.

4. The University has a strong commitment to widening participation and is widely regarded as one of the UK's leading widening participation universities, regularly appearing at or towards the top of widening participation league tables.

5. The University also has a strong research base in targeted areas. This is industrially driven and closely linked to the economic needs of the region.

RESEARCH

6. Glyndŵr University is unique in Wales, in that it receives no money from HEFCW to support its research activities. Previously it had received a small amount but that was withdrawn by the Funding Council in 2011/12.

7. It also receives very little from the Research Councils. £1.8 million in the period 2008-12. As a result the University has had to turn to private investors to fund its research activities. A large proportion of this income is from overseas. This includes both the private sector (for example the Japanese food company San Ei Gen) and the public sector (for example the European Southern Observatory)

8. The funding sources for Glyndŵr University research reflects the strong applied nature of the research work undertaken at the University. It is

developed to meet the specific needs of businesses and as such increases the competitiveness of local businesses thereby making an important contribution to the economic development of the region.

9. Collaboration plays an important part in the University's research strategy. It has research links with a number of universities, including Oxford University and UCL. The University also has strong links with overseas universities and for example its works closely with Bauman State Technical University on a number of research projects, including work on composite materials undertaken with Airbus.

10. The quality of research at Glyndŵr University is exceptionally high with some of the work being undertaken at its St Asaph having been described as the most advanced scientific research in optics in the world.

11. The research base has been built up by the University using its own and private sponsors' money. One exception to that was the research centre developed and operated jointly with Airbus which received a grant from the Welsh Government.

12. The University's success in attracting private investment in its research facilities is the result of the quality of its staff. The University has attracted high profile names in its niche research areas – for example Professor Richard Day who joined the University in 2010 is widely recognised as one of the leading experts in composite materials.

13. In addition to attracting high profile names to the University, it has also had considerable success nurturing new generations of researchers, focused on meeting the needs of industrial partners. One example of this is in the area of hydrocolloids and water soluble polymers. This expertise was established in the University over 30 years ago and throughout that time it has brought through its own staff to provide leadership in this area. This is supported by contracts with a considerable number of multinational organisations including Coca-Cola, Pepsi Cola, the makers of Kerry Gold and a host of other food manufacturers.

14. The relationship between Welsh universities and the Research Councils has received considerable attention over the past few years. It is argued that Welsh universities are not receiving the appropriate proportion of Research Council funding. The counter argument is that the Research Councils have their own priorities and criteria for funding and that these do not necessarily align with the strengths of the Welsh sector and the needs of Wales. In particular it is suggested that Welsh universities lack the specific science base the Research Councils are looking for.

15. In that respect parallels can be drawn between the relationship between Welsh Universities and the Research Councils and that of Glyndŵr University and HEFCW. In both cases the funders have established particular criteria which they use to determine funding decisions. Glyndŵr University has developed its own strengths to meet the needs of the communities of North East Wales, which may differ from those of other

parts of Wales. This places the University is the difficult position of serving North East Wales in accordance with Government policy or responding to funders' criteria.

TUITION FEES

16. For the sector as a whole there are four areas where the impact of the introduction of tuition fees can be seen: impact on the students, the universities and society and the constitutional impact of the changes. Each of these is looked at in turn below.

Impact on students

17. In the period immediately after its creation Glyndŵr University was one of the fastest growing universities in the UK, growing by 66% in the period 2008 – 2011. This growth was then stopped and reversed by the Funding Council as it cut the number of students it was permitted to recruit back to 2008 levels. This enforced reduction was followed by the imposition of the new funding regime, with a subsequent drop in the number of people applying to university.

18. The decision to use a formulaic rather than strategic approach, based on the 2008 student numbers imposed an arbitrary distinction between universities. Those that saw their growth before that year were able to retain their size while those which saw their growth later were penalised.

19. It is too early to state with certainty what will be the impact of the introduction of tuition fees on the number of students attending university, especially from socially disadvantaged groups. UCAS reports that overall student applications have already recovered from the dip in 2011/12. However, staff speaking to potential applicants in some deprived areas of Wrexham suggest that many people from these target groups are still being deterred from applying to university. The University awaits the publication of the 2012/3 HESA data with interest.

20. If students do intend to apply for a place there are still a number of changes to their behaviour that could be influenced by the introduction of tuition fees. In particular students may be less prepared to study away from home in order to keep the costs to a minimum. Students may feel the need to work while they are studying. They may even decide to study in another way such as by following a part-time course. This will have major implications on the way programmes are delivered and the most appropriate support students will receive.

21. Current funding arrangements for widening participation students are aimed at providing an incentive to universities to recruit from target populations, specifically geographically based areas. Not only does this neglect other target areas but it also fails to make any allowance for the considerable additional costs associated with a widening participation student population. The new funding arrangements will not make any difference to the income received.

22. The introduction of the Expensive Subject Premium was intended to provide universities with assistance in subjects where the cost of provision is significantly higher than most other subjects. It takes no account, however, of the fact that many of the universities which will be benefitting from the Expensive Subject Premium will also be benefitting from charging the standard £9,000 fee for lower cost subjects. There is currently no provision to support universities in high cost student recruitment (from widening participation areas) or high cost student support.

23. Whatever their immediate behavioural changes they are almost certain to finish university with a considerable debt. That may in itself lead to changes in their expectations both of the programme of study they are following and of the University itself.

24. The new financial arrangements have also been accompanied by a rise in the expectations of students. From their point of view the Universities are now receiving three times the income they previously received and not unreasonably they expect to see the effects of that increased income. The harsh reality is that there is no additional funding save for funding the students who come from England as this is no longer capped. At the same time students are becoming more aware of the consequences of failure. This in turn has led to an increase in the number of cases where students disagree with the academic judgement of their teaching staff. In many cases the students pursue a formal appeals procedure. As a consequence, universities are having to divert more resources to respond to these changes.

Impact on the universities

25. Many universities which charge the maximum permissible fees have found the changes financially neutral or even beneficial. They money they lost from the funding council has been just covered by the maximum fees. Glyndŵr University of course chose a reduced fee rate and as a consequence has seen its income related to student fees fall as a percentage of its overall income.

26. Other factors to be considered in determining the effect of the new financial arrangements are their impact on non-continuation rates and on non-payment of student debt. It is likely that it will take five years for the full extent of the impact of the new funding arrangement on the non-continuation of students to become apparent.

27. The cumulative effect of these changes is to introduce a much greater degree of uncertainty than was previously the case. The greatest uncertainty surrounds the long-tem sustainability of the Welsh Government's current tuition fees policy. This has been the subject of considerable scrutiny over the past few years and the Government has committed itself to continuing with the policy only up to the next election. This introduces considerable uncertainty into the planning process for universities (and the Funding Council) especially as the date of next election approaches.

28. The finances of Glyndŵr University are further complicated by the fact the high proportion of part-time students, whose funding of course falls outside the new arrangements. 45% of its students are studying on a part-time basis, yet only about 15% of its income is associated with part-time provision. Part-time education plays a central role in economic development and is vital in allowing the university to fulfil its role within the community.

29. The Funding Council assumed that all universities would generate enough from their new higher full-time fees to subsidise their part-time programmes. It was recognised that such an arrangement disadvantaged the Open University which had very few full-time students. It was therefore give transitional funding to support its part-time work. Glyndŵr University is a major provider of part-time education yet it was not given any transitional funding. The University questions whether this is justified.

Impact on society

30. Most attention has been put on the principle of funding Welsh students who have chosen to study at English universities. Yet another consequence of the current policy is that Welsh students are being actively encouraged to study in England rather than in Wales.

31. The number of Welsh domiciled students each university in Wales is allowed to recruit is restricted. The Funding Council has forecast the numbers based on traditional recruitment patterns and the level of student fees. Once a university has reached that figure it is not allowed to recruit any more from Wales. There is no restriction however on the number of Welsh domiciled students allowed to progress to university. The result is that Glyndŵr University for example would only be allowed to recruit so many Welsh domiciled students yet Chester University could recruit as many as they wanted, all paid for by the Welsh Government.

32. Although the overall number of students English universities are allowed to recruit is capped there is no restriction on the proportion that can come from Wales. Controls on student numbers in English universities are domicile blind unlike the controls in Wales. This domicile blindness extends to support scheme such as the National Scholarship Programme, which is available to students from widening participation areas regardless of their domicile. Welsh domiciled students, therefore, have a large part of their fees paid by the Welsh government regardless of where they study but are then also entitle to the NSP if they study at an English university. This is particularly attractive to students in border areas who can continue to live at home while studying at an English university near the border.

33. At the same time the use of a cap on the number of Welsh domiciled students Welsh universities are able to recruit mean that Welsh universities who have traditionally recruited strongly from England will benefit from the new funding regime while universities which traditionally catered for Welsh domiciled students will lose out.

34. The consequence is that Welsh universities are being encouraged to recruit students from England while English universities are finding it easier to recruit students from Wales.

35. One consequence of this is the increased importance of EU and international student recruitment. Currently 40% of Glyndŵr University students are Welsh domiciled with about 43% coming from the EU and overseas. The remaining 17% are from the rest of the UK. 14% of the University's students are non-UK EU residents.

36. International students have always been important for Glyndŵr University. In 2012-13 the University had the fourth highest proportion of EU and international students in the UK after Imperial, St Andrew's and the London School of Economics. Changes in immigration rules and the way they are being interpreted and implemented means that there has been a significant drop in international students coming to the UK and Glyndŵr University has suffered as a result.

Constitutional Impact

37. One consequence of this at Glyndŵr University and elsewhere has been an increase dependency on international students. However, the number of international students allowed into the UK is strictly controlled by the UK government and their allocation between the universities is in the hands of a department of the Home Office. As this has coincided with the reduction in money and control over Welsh universities by HEFCW, the ultimate result has been the transfer of power over Welsh higher education away from the Welsh Government towards the UK Government, thereby in effect reversing the process of devolution.

CONCLUSION

38. Glyndŵr University was created in a period of unprecedented economic upheaval, followed shortly after by a radical transformation in the system for funding higher education and major changes to the domestic and international student markets. The University's role was clearly set out to be an instrument of economic and social development and over the past five years it has made significant progress towards these aims.

39. It has established itself as a major social and economic figure in North East Wales and in 2013 it had a record number of new students, up nearly 40% on the figure for 2012.

40. However, it feels it the system of funding higher education in Wales has acted to its disadvantage while protecting some of the traditional providers. It believes the current system is inconsistent with the policies and aspirations of both the Welsh Government and the National Assembly and believes changes to the system are needed if universities such as Glyndŵr are to achieve their considerable potential for the benefit of the communities they serve.

Finance Committee
FIN(4)-20-13 (papur 6)
13 Tachwedd 2013

Ymchwiliad i Cyllido Addysg Uwch
Tystiolaeth gan Y Brifysgol Agored yng Nghymru

Y Brifysgol Agored yng Nghymru - Ymateb i ymchwiliad y Pwyllgor Cyllid i Gyllido Addysg Uwch yng Nghymru.

Gwybodaeth am y Brifysgol Agored yng Nghymru

1. Sefydlwyd y Brifysgol Agored yn 1969, a chofrestrodd y myfyrwyr cyntaf yn 1971. Mae'n arweinydd byd-eang o ran cynnig cyfleoedd dysgu o bell hyblyg ac arloesol ar lefel addysg uwch. Mae'n agored i bobl, lleoedd, dulliau a syniadau. Mae'n hyrwyddo cyfleoedd addysgol a chyfiawnder cymdeithasol drwy gynnig addysg brifysgol o safon uchel i bawb sy'n dymuno cyflawni eu huchelgais a gwireddu eu potensial.

2. Mae dros 8,000 o fyfyrwyr ledled Cymru yn astudio gyda'r Brifysgol Agored ar hyn o bryd, wedi'u cofrestru ar dros 11,000 o fodiwlau. Mae myfyrwyr y Brifysgol Agored ymhob un o etholaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru a ni yw prif ddarparwr addysg uwch ran amser y wlad. Mae mwy na thri o bob pedwar o fyfyrwyr y Brifysgol Agored yn gweithio tra y byddant yn astudio a chyda pholisi derbyn agored, nid oes angen unrhyw gymwysterau i astudio ar lefel gradd. Mae dros draean o'n myfyrwyr israddedig yng Nghymru yn ymuno â ni heb gymwysterau lefel mynediad prifysgol safonol.

3. Yn 2013, am y nawfed flwyddyn yn olynol, daeth y Brifysgol Agored yn gyntaf yng Nghymru o ran 'boddhad myfyrwyr cyffredinol' yn yr Arolwg Myfyrwyr Cenedlaethol. Fel arweinydd byd-eang ym maes technoleg addysg, mae ein portffolio 'cynnwys agored' eang yn cynnwys unedau astudio am ddim ar OpenLearn (gan gynnwys llawer o ddeunyddiau sy'n gysylltiedig â Chymru) a chynnwys sylweddol ar YouTube ac ar iTunesU lle mae ein heitemau wedi cael eu lawrlwytho dros 60 miliwn o weithiau.

Cylch gwaith yr ymchwiliad

4. Mae Cylch Gorchwyl ymchwiliad y Pwyllgor yn datgan gan nad yw'r polisi cyllido addysg uwch ran amser newydd yn dod i rym tan 2014 mai ffocws yr ymchwiliad fydd addysg uwch lawn amser. Er bod newidiadau yn cael eu gwneud i'r system gyllido ran amser yn 2014 (sef cyflwyno benthyciadau i fyfyrwyr rhan amser sy'n bodloni rhai meini prawf penodol), nid ydym o'r farn bod y newidiadau hyn yn drefniant terfynol na sefydlog o ran cyllido addysg uwch ran amser yng Nghymru yn y dyfodol. Mae datblygiadau pellach wrthi'n cael eu rhoi ar waith, megis diddymu cyllid strategaeth sefydliadol CCAUC, a fydd yn effeithio ar allu sefydliadau i ddarparu addysg uwch ran amser mewn meysydd blaenoriaeth megis ehangu mynediad a gweithio gyda chyflogwyr (lle mae darpariaeth ran amser yn chwarae rhan bwysig). Nid ydym o'r farn ei bod yn bosibl nac yn ddymunol cynnal trafodaeth am gyllido addysg uwch yn y dyfodol oni chynhwysir y ddarpariaeth ran amser. Byddai cyfle yn cael ei golli i ystyried dyfodol addysg uwch yn ei chyd-destun ehangach bosibl ac ni fydd yn bosibl ystyried sut y gallai unrhyw newidiadau yn y dyfodol effeithio ar ddarparwyr a myfyrwyr rhan amser. Mae pwynt sylfaenol yma sy'n deillio o'r realiti sy'n gysylltiedig ag arian cyhoeddus cyfyngedig: **Fel pob maes buddsoddi cyhoeddus, bydd gan addysg uwch gyllideb gyfyngedig a bydd unrhyw newidiadau a wneir i'r trefniadau ar gyfer cyllido addysg uwch lawn amser yng Nghymru yn y dyfodol - os cânt eu gwneud ar wahân - yn effeithio ar faint o arian fydd yn weddill i gefnogi addysg uwch ran amser. Byddem yn annog y pwyllgor i fanteisio ar y cyfle i ystyried addysg ran amser ac addysg lawn amser fel rhan o'r ymchwiliad hwn er mwyn llunio argymhellion a all gael effaith gytbwys ar draws dulliau astudio yn hytrach na gadael i addysg ran amser**

gael ei hystyried fel elfen ar wahân neu ôl-ystyriaeth. Os nad yw hyn yn bosibl, byddem yn gofyn i'r Pwyllgor fod yn ystyriol o'r effeithiau posibl ar y ddarpariaeth ran amser a myfyrwyr rhan amser a'r canlyniadau anfwriadol iddynt yn dilyn unrhyw argymhellion a wneir o ran newidiadau a buddsoddiad mewn perthynas â'r ddarpariaeth lawn amser.

5. Rydym wedi ymateb isod i gwestiynau'r ymchwiliad sy'n berthnasol i'n sefydliad ac i ddyfodol addysg uwch ran amser. Gobeithio y bydd yr ymatebion hyn yn gwneud cyfraniad gwerthfawr i'r ymchwiliad ac y cânt eu hystyried gan y Pwyllgor.

6. Byddai'r Brifysgol Agored yng Nghymru yn awyddus iawn i ymhelaethu ar y pwyntiau a godwyd yn y cyflwyniad hwn mewn sesiwn tystiolaeth lafar gyda'r pwyllgor lle y gobeithiwn y gellid ystyried y cysylltiad rhwng addysg uwch lawn amser a rhan amser, a'r trefniadau ar gyfer cyllido'r ddwy elfen, ymhellach.

Ymateb i gwestiynau'r ymchwiliad

Incwm ffioedd dysgu a chymorth

Pa effaith ariannol y mae'r polisi ffioedd dysgu newydd, a gyflwynwyd yn y flwyddyn academaidd 2012/13, wedi'i chael, sef polisi sy'n caniatáu i Sefydliadau Addysg Uwch godi hyd at £9,000 y flwyddyn ar fyfyrwyr am gyrsiau addysg uwch? Pa effaith ariannol y mae'r polisi hwn yn debygol o'i chael yn y dyfodol?

7. O ganlyniad i'r polisi ffioedd dysgu sy'n caniatáu i sefydliadau godi hyd at £9,000 y flwyddyn, trosglwyddwyd adnoddau net o astudiaethau rhan amser i astudiaethau llawn amser, wedi'i hwyluso'n rhannol gan y penderfyniad i ddiddymu cyllid strategaeth CCAUC. Roedd yr arian hwn yn cefnogi gwaith wedi'i dargedu ym maes ehangu mynediad a datblygu sgiliau drwy gysylltiadau â chyflogwyr. O ran sefydliadau sy'n darparu darpariaeth lawn amser, mae'r cynnydd mewn incwm ffioedd o ganlyniad i'r lefelau ffioedd a'r grantiau ffioedd uwch yn gwneud iawn am y ffaith eu bod wedi colli eu cyllid strategaeth. Fodd bynnag, diddymwyd y cyllid hwn hefyd ar gyfer darpariaeth ran amser lle nad oes ffioedd uwch neu grantiau ffioedd tebyg yn bodoli i ddarparu'r incwm. Bydd y penderfyniadau polisi hyn bron yn sicr yn arwain at ostyngiad yn nifer y myfyrwyr rhan amser, fel y gwelwyd eisoes yn Lloegr[1].

A yw'r polisi ffioedd dysgu newydd yn creu mwy o ansicrwydd ariannol ynteu llai o ansicrwydd ariannol i Sefydliadau Addysg Uwch?

8. Mae'r polisi ffioedd dysgu yn creu mwy o ansicrwydd gan ei fod wedi'i lywio gan y farchnad, er bod y system grantiau ffioedd ar gyfer myfyrwyr llawn amser yn lliniaru systemau'r farchnad i ryw raddau ar gyfer myfyrwyr sy'n byw yng Nghymru. O ran y ddarpariaeth ran amser, disgwylir i sefydliadau wneud iawn am y gostyngiad o ran cyllid uniongyrchol gan CCAUC drwy eu polisi ffioedd dysgu ond bydd unrhyw gamau i gyflwyno ffioedd uwch heb y grant ffioedd i'w lliniaru yn arwain at ostyngiad mewn galw. Felly mae sefydliadau mewn sefyllfa amhosibl a, dros nos, mae darpariaeth ran amser wedi dod yn llai proffidiol i sefydliadau. Mae hyn yn cael effaith andwyol iawn ar sefydliadau fel y Brifysgol Agored, gan nad oes ganddynt y ddarpariaeth lawn amser amgen. Rydym yn croesawu'r mesurau arbennig a roddwyd ar waith i ni hyd yn hyn er mwyn caniatáu i ni barhau i ddarparu cyfleoedd rhan amser i fyfyrwyr yng Nghymru. Fodd bynnag, nid yw'r trefniant hwn wedi'i gadarnhau ar gyfer yr hirdymor ac felly mae'n golygu bod ein gallu i ddarparu'r gwaith penodol ar ehangu mynediad a gweithio gyda chyflogwyr ac undebau llafur yn fwy ansicr. Dyna pam ein bod o'r farn bod angen ystyried y materion hyn hefyd ochr yn ochr â'r dyfodol ar gyfer cyllido addysg uwch lawn amser.

Beth fu goblygiadau ariannol grant ffioedd dysgu Llywodraeth Cymru a beth fydd ei oblygiadau tebygol yn y dyfodol?

9. Gan nad yw myfyrwyr rhan amser yn gymwys i gael grant ffioedd dysgu, un o'r effeithiau yw bod cymorth cyhoeddus bellach yn cael ei roi i addysg uwch lawn amser ond nad oes swm cymesur yn

---

[1] HEFCE, "Higher Education in England: Impact of the 2012 reforms" (2012), ar gael yn http://www.hefce.ac.uk/about/intro/abouthighereducationinengland/impact/

cael ei roi i addysg uwch ran amser. Mae problemau sylweddol yn deillio o hyn mewn perthynas â thegwch i fyfyrwyr oherwydd ni chyflwynwyd unrhyw achos dros drin myfyrwyr rhan amser yn y dull llai ffafriol hwn. Mae unrhyw benderfyniad gan Lywodraeth Cymru i ddarparu cymorth grant i fyfyrwyr llawn amser yn lleihau'r gronfa o arian sydd ar gael i gefnogi'r ddarpariaeth ran amser. Felly mae angen ystyried y ddau ddull astudio gyda'i gilydd wrth wneud penderfyniadau polisi.

A yw'r gyfundrefn ariannu bresennol yn rhoi cymorth ariannol effeithiol i fyfyrwyr o'r aelwydydd isaf eu hincwm ac ai dyma'r ffordd fwyaf costeffeithiol o roi cymorth ariannol i'r cohort hwn o fyfyrwyr?

10. Nid ydym o'r farn mai'r gyfundrefn bresennol yw'r ffordd fwyaf effeithiol o helpu myfyrwyr o'r aelwydydd isaf eu hincwm i ddilyn llwybr addysg uwch, yn enwedig addysg uwch ran amser. Mae llawer o fyfyrwyr sy'n astudio gyda'r Brifysgol Agored yn dod o aelwydydd incwm isel, ac nid ydynt yn cael symiau cyfatebol o gymorth cyhoeddus o gymharu â'r symiau a gaiff myfyrwyr sy'n astudio'n llawn amser. Dylid nodi hefyd bod y grant ffioedd llawn amser ar gael i bawb ac y caiff ei gynnig i'r rheini o gartrefi cefnog. Ond ni chaiff myfyriwr incwm isel sy'n astudio'n rhan amser, y mae'n debygol y bydd eisoes wedi talu trethi (ac efallai y bydd yn parhau i wneud hynny tra'n astudio) sy'n cyfrannu at y grant ffioedd llawn amser, yr un math o gymorth. Bydd colli'r cyllid strategaeth a chyllid ehangu mynediad yn cael effaith ar fyfyrwyr o'r aelwydydd isaf eu hincwm a dylai penderfyniadau ynghylch cymorth i fyfyrwyr rhan amser yn y dyfodol ystyried sut i helpu'r rhai isaf eu hincwm i fanteisio ar ddarpariaeth addysg uwch hyblyg. Gall y gofynion ar gyfer isafswm dwysedd astudio er mwyn bod yn gymwys i gael cymorth hefyd fod yn ddatgymhelliad i rai darpar fyfyrwyr.

Beth yw'r goblygiadau ariannol i Gymru yn sgil rhoi cymhorthdal i fyfyrwyr o Gymru sy'n astudio mewn Sefydliadau Addysg Uwch y tu allan i Gymru?

11. Ym maes dysgu ac addysgu, dylai'r system addysg uwch yng Nghymru fod yn seiliedig ar helpu myfyrwyr a sefydliadau i ffynnu ni waeth beth yw dewis ddull astudio myfyriwr. Dyma y dylid ei ddefnyddio fel man cychwyn yn hytrach na daearyddiaeth. O fewn y cyd-destun hwn, byddai'r Brifysgol Agored yn awyddus i weld y rhan fwyaf o'r cymorth yn cael ei dargedu at y rheini â'r anghenion mwyaf.

.

Casgliad

12. Mae'r Brifysgol Agored yng Nghymru wedi croesawu cyfeiriad polisi Llywodraeth Cymru o ran darpariaeth ran amser hyd yn hyn, gan gynnwys y penderfyniad i gyflwyno benthyciadau i rai myfyrwyr rhan amser[2] tra'n rhoi cyfarwyddwyd i sefydliadau gadw ffioedd ar y lefelau presennol[3]. Fodd bynnag, ymddengys mai trefniant dros dro yw'r trefniant hwn o hyd heb unrhyw sicrwydd am y dyfodol tymor hwy o ran darpariaeth ran amser. Felly mae'n bwysicach byth y caiff addysg uwch ran amser ei hystyried fel rhan o drafodaethau polisi - lle caiff dyfodol addysg uwch ei ystyried, rhaid gwneud hynny mewn ffordd gynhwysfawr. Mae'n hanfodol dysgu gwersi o Loegr lle y gwnaed penderfyniadau polisi ar gyfer addysg uwch lawn amser a'u cymhwyso wedyn i addysg ran amser; mae hyn wedi arwain at ostyngiad gofidus yn nifer y myfyrwyr sy'n astudio'n rhan amser[4].

13. Mae llawer o fyfyrwyr sy'n dewis astudio'n rhan amser yn gwneud hynny oherwydd bod eu hamgylchiadau yn golygu mai dyma'r opsiwn gorau , neu'r unig opsiwn, sydd ar gael iddynt. Mae fwy neu lai yn ddieithriad yn ddewis cadarnhaol. Gallant fod yn bobl â chyfrifoldebau gofalu neu'r rheini sydd eisoes yn gweithio ac sy'n awyddus i wella eu sgiliau neu ailhyfforddi. Bydd sicrhau bod addysg uwch ran amser ar gael i'r unigolion hyn yn golygu y gallwn ddiwallu anghenion economi Cymru, cefnogi symudedd cymdeithasol a chyfiawnder cymdeithasol a chyfrannu at greu Cymru fwy ffyniannus. Er mwyn gwneud hyn, rhaid sicrhau bod penderfyniadau ynghylch sut i helpu myfyrwyr rhan amser yn greiddiol i unrhyw benderfyniadau a wneir o ran cyllido addysg uwch yn y dyfodol yn hytrach nag ôl-ystyriaeth.

14. Byddem yn croesawu'r cyfle i drafod y materion hyn yn fanylach gyda'r pwyllgor.

---

[2] Llywodraeth Cymru, Hysbysiad Gwybodaeth Cyllid Myfyrwyr Cymru (03/2013), “Cymorth i Fyfyrwyr Rhan Amser: Ffioedd (Cymru) ar gyfer Blwyddyn Academaidd 2014/15

[3] Y Gweinidog Addysg a Sgiliau, Llythyr Cylch Gwaith Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru 2013/14

[4] HEFCE, “Higher Education in England: Impact of the 2012 reforms” (2012), ar gael yn http://www.hefce.ac.uk/about/intro/abouthighereducationinengland/impact/

Medi 2013
Cyswllt: Michelle Matheron Ffôn: 029 2026 2708 E-bost: Michelle.Matheron@open.ac.uk

Y Pwyllgor Cyllid

Lleoliad:	**Ystafell Bwyllgora 2 – y Senedd**
Dyddiad:	**Dydd Iau, 7 Tachwedd 2013**
Amser:	**09:00 - 10:38**

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
National Assembly for Wales

Gellir gwylio'r cyfarfod ar Senedd TV yn:
http://www.senedd.tv/archiveplayer.jsf?v=cy_300000_07_11_2013&t=0&l=cy

Cofnodion Cryno:

Aelodau'r Cynulliad:	Jocelyn Davies (Cadeirydd) Peter Black Christine Chapman Paul Davies Mike Hedges Ann Jones Julie Morgan Simon Thomas
Tystion:	Mark Drakeford, Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol. Sally Hughes, Llywodraeth Cymru Marc Osland, Llywodraeth Cymru
Staff y Pwyllgor:	Fay Buckle (Clerc) Gareth Price (Clerc) Claire Griffiths (Dirprwy Glerc)

1 Cyflwyniadau, ymddiheuriadau a dirprwyon

1.1 Croesawodd y Cadeirydd yr Aelodau a'r cyhoedd i'r cyfarfod.

2 Bil Cyllid y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru): Cyfnod 2 - Trafod y gwelliannau

2.1 Yn unol â Rheol Sefydlog 26.21, aeth y Pwyllgor ati i drafod a gwaredu'r gwelliannau i'r Bil yn y drefn a ganlyn:

Adrannau 1 - 3

Adran 1:
Ni chafodd gwelliannau eu cyflwyno i'r adran hon, felly bernir ei bod wedi'i derbyn.

Adran 2:
Tynnwyd gwelliant 8 (Mark Drakeford) yn ôl.

Gwelliant 3 (Paul Davies)

O blaid	Yn erbyn	Ymatal
Simon Thomas Peter Black Paul Davies Jocelyn Davies	Christine Chapman Julie Morgan Mike Hedges Ann Jones	
4	4	0
Gan fod y bleidlais yn gyfartal, defnyddiodd y Cadeirydd ei phleidlais fwrw yn negyddol (yn unol â Rheol Sefydlog 6.20 (ii)), ac ni dderbyniwyd gwelliant 3.		

Tynnwyd gwelliant 1 (Simon Thomas) yn ôl.

Gwelliant 2 (Simon Thomas)

O blaid	Yn erbyn	Ymatal
Simon Thomas Peter	Christine Chapman Julie	

Black Paul Davies Jocelyn Davies	Morgan Mike Hedges Ann Jones	
4	4	0
Gan fod y bleidlais yn gyfartal, defnyddiodd y Cadeirydd ei phleidlais fwrw yn negyddol (yn unol â Rheol Sefydlog 6.20 (ii)), ac ni dderbyniwyd gwelliant 2.		

Tynnwyd gwelliant 10 (Simon Thomas) yn ôl.

Derbyniwyd gwelliant 9 (Mark Drakeford) yn unol â Rheol Sefydlog 17.34(i).

Adran 3:
Ni chafodd gwelliannau eu cyflwyno i'r adran hon, felly bernir ei bod wedi'i derbyn.

Adrannau newydd:

Gwelliant 4 (Paul Davies)

O blaid	Yn erbyn	Ymatal
Simon Thomas Peter Black Paul Davies Jocelyn Davies	Christine Chapman Julie Morgan Mike Hedges Ann Jones	
4	4	0
Gan fod y bleidlais yn gyfartal, defnyddiodd y Cadeirydd ei phleidlais fwrw yn negyddol (yn unol â Rheol Sefydlog 6.20 (ii)), ac ni dderbyniwyd gwelliant 4.		

Tynnwyd gwelliant 5 (Paul Davies) yn ôl.

Tynnwyd gwelliant 6 (Paul Davies) yn ôl.

Methodd gwelliant 7 (Paul Davies).

2.2 Cyhoeddodd y Cadeirydd fod y Pwyllgor wedi derbyn pob adran o’r Bil, a chan y gwaredwyd pob gwelliant, bydd Cyfnod 3 yn dechrau ar 8 Tachwedd 2013.

3 Papurau i’w nodi

3.1 Nodwyd y papurau.

3.1 Bil Cyllid y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru): Llythyr gan y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol (29 Hydref 2013)

3.2 Bil Addysg (Cymru): Llythyr gan y Gweinidog Addysg a Sgiliau (22 Hydref 2013)

4 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o’r cyfarfod ar gyfer y canlynol:

4.1 Derbyniwyd y cynnig.

5 Ymchwiliad Cyllid Cymru: Trafod y Cylch Gorchwyl Drafft

5.1 Trafododd y Pwyllgor y papur a chytuno arno. Awgrymodd hefyd y posibilrwydd o gael cynghorwr arbenigol i gynorthwyo â’r ymchwiliad.

6 Trafod yr adroddiad drafft ar gynigion cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2014-15

6.1 Gwnaeth y Pwyllgor ambell fân newid a chytuno ar y fersiwn drafft terfynol, gan nodi y byddai’n cael ei gyhoeddi ar 12 Tachwedd 2013.